

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM – İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

YARATICI DRAMANIN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE ETKİSİNİN
İLKÖĞRETİM 5. SINIF DÜZEYİNDE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖNERİSİ

Hazırlayan
Birsen YILMAZ

Ankara - 2010

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM – İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

YARATICI DRAMANIN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE ETKİSİNİN
İLKÖĞRETİM 5. SINIF DÜZEYİNDE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖNERİSİ

Birsen YILMAZ

Danışman: Prof. Güler AKALAN

Ankara - 2010

Birsen YILMAZ‘ın “Yaratıcı Dramanın Görsel Sanatlar Eğitimine Etkisinin İlköğretim 5. Sınıf Düzeyinde İncelenmesi” başlıklı tezi 18.12.2009 tarihinde, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Güler AKALAN

Üye : Yard. Doç. Dr. Mehmet ŞEREN

Üye : Yard. Doç. Dr. Meliha YILMAZ

ÖNSÖZ

Günümüzde sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi sanat eğitimi, bireylere özgür anlatım olanakları sağlar.

Sanatın en önemli özelliği anlatımdır. Bireyin öznel iç görüşü, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Görsel Sanatlar dersinde görsel bir iletişim ve ifade aracı olarak eğitici yaratıcı dramının önemli bir yeri vardır. Drama, öğrencinin görme, algılama, imgelem, tanımlama, aktarma beceri ve sorgulama gibi birçok yeteneğin geliştirilmesine ortam hazırlar.

Bu araştırmayla yaratıcı drama yöntemi ile işlenen görsel sanatlar dersinin 5. sınıf öğrencilerin derse ilişkin tutumlarında ve başarı düzeylerine etkisi araştırılmıştır.

Tez konusunun seçimi ve yazımı sürecinde bana rehberlik eden ve yardımlarını esirgemeyen başta danışman hocam sayın Prof. Güler Akalan' a, tezin yazımında deneyimlerini aktaran eşim Dr. Halil Yılmaz'a ve annelerine anlayış gösteren çocuklarım Enes ve Begüm'e teşekkürü bir borç bilirim.

Birsen Yılmaz

ÖZET

YARATICI DRAMANIN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE ETKİSİNİN İLKÖĞRETİM 5. SINIF DÜZEYİNDE İNCELENMESİ

YILMAZ, Birsen

Yüksek Lisans, Resim – İş Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Güler AKALAN

Aralık-2009, 171

Bu çalışmada, 5.sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimi dersindeki başarı düzeylerinde, derse ilişkin tutum ve ilgilerinde yaratıcı drama yönteminin etkili olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmada biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere iki sınıf belirlenmiştir. Bu sınıfların belirlenmesi aşamasında farklı cinsiyetteki öğrencilerin birbirine yakın sayıda, başarı düzeylerinin de birbirine yakın olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmaya başlamadan önce hem deney hem de kontrol grubuna drama etkinlikleri öncesi görsel sanatlar eğitimi dersine ilişkin tutumlarını ölçmek için hazırlanmış ve geçerliği, güvenirliği test edilerek belirlenmiş tutum ölçeği ön-testi uygulanmıştır.

Müfredat doğrultusunda dokuz konu seçilmiş ve iki gruba da aynı konular çalışılmıştır. Deney grubunda bu konular, yaratıcı drama yönteminin farklı uygulama şekilleri ile işlenirken, kontrol grubunda aynı konular geleneksel, sözlü anlatım ve uygulama ile işlenmiştir. SPSS programı ile “*t*” testi analizi yapılmıştır.

Derslerin bitiminin ardından tekrar kontrol ve deney gruplarının her ikisine de tutum ölçeği son-testi uygulanmıştır. Gerçekleştirilen “*t*” testi analizi sonucunda deney grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumlarında olumlu yönde değişiklik olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, yaratıcı drama yöntemi ile işlenen görsel sanatlar dersinin 5. sınıf öğrencilerin derse ilişkin tutumlarında ve başarı düzeylerinde olumlu anlamda değişiklik olduğu ortaya çıkmıştır. Yaratıcı drama etkinlikleri çerçevesinde işlenen bir ders sürecine öğrenciler zevk alarak katılmışlar, kendilerini rahatça ifade edebilme olanağı bulmuşlardır. Öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayıcı drama etkinlikleri ile paylaşmayı, işbirliği yapmayı ve düşüncelerini birbirlerine kolayca aktarmayı öğrenen öğrenciler empati kurmaya başlamışlardır. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan en önemli nokta ise gerçekleştirilen bu etkinlikler, öğrencilerin yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini ortaya koymalarında, ders sürecini verimli kullanmalarında katkıda bulunmuştur

Anahtar Kelimeler: 5.sınıf öğrencileri, görsel sanatlar eğitimi, yaratıcı drama, kontrol grubu, deney grubu, tutum ölçeği

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF EFFECT OF CREATIVE DRAMA TO VISUAL ARTS EDUCATION IN THE LEVEL OF 5.CLASS

YILMAZ, Birsen
Master's, Painting Teaching Programme
Supervisor: Prof. Güler AKALAN
December-2009, 171

In this study, it was researched whether the creative drama method had been effective on the success level, attitude and interest to the lessons of the fifth grade students in their visual arts class.

In the research, two classes were identified, one as experiment and the other as control class. During the identification period of these classes, it was paid attention that the number of the students with different genders be close to each other as well as the success levels.

Before starting the research, a pre test on attitude scale, validness and reliability of which was tested and prepared for measuring the attitude of both experiment and control classes towards the visual arts class was implemented prior to the drama activities.

Within the context of the curriculum, nine topics were selected and same topics were studied with both groups. While these topics in the experiment group were studied with different implementation ways of the creative drama method, the same topics were studied with traditional oral expression and implementation in the control group. “T” test analysis was made with SPSS program.

After the end of the classes, both of the control and experiment groups were tested again with attitude scale final test. In the end of the analysis of the “t” test, a positive improvement was determined in the attitudes of the students in the experiment group.

As a result, it was concluded that there was a positive improvement in the attitude and success level of the fifth grade students with respect to the visual arts lesson that was performed with creative drama method. The students participated to the class which was held within the context of the creative drama activities with pleasure and they found the chance of expressing themselves comfortably.

The students, who have learned to share, cooperate and quote their opinions to each other easily through drama activities which have enabled them to socialize, have also started to establish empathy. The most important point that revealed as a result of this research has been the fact that these activities have made a significant contribution to display their creativeness and imagination power and use the class time more effectively.

Key Words: The fifth grade students, visual arts class, the creative drama , “T” test analysis , experiment class , control class.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Amaç	4
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Eğitim	7
2.2. Sanat	10
2.3. Sanat Eğitimi	14
2.4. Öğrenmeyi Kalıcı Kılmak İçin Farklı Yöntemler.....	27
2.5. Öğrenci Merkezli Öğretim Ve Öğretmenin Rolü	31
2.6. Öğrenme İlkeleri	39
2.7. Öğretmenin Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler	40
2.8. Eğitimde Yeni Bir Yöntem Ve Disiplin: Drama	41
2.9. Yaratıcı Drama Ve Sanat Eğitimi	70
2.10. Yaratıcı Drama Ve Estetik	73
2.11. Konu ile İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	76
3. YÖNTEM.....	79
3.1. Araştırmanın Modeli	79
3.2. Evren ve Örneklem	79
3.3. Verilerin Toplanması	80
3.4. Verilerin Analizi	81
4. BULGULAR ve YORUMLAR.....	82
4.1. Deney Grubu Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	82
4.2. Kontrol Grubu Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	89
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	97
5.1. Sonuç.....	97
5.2. Öneriler.....	99
KAYNAKÇA.....	100
EKLER	106
Ek 1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği	106
Ek 2. Ölçeklere İlişkin Veri Analizleri.....	107
Ek 3. Uygulama Etkinlikleri	108
Ek 4. Resimler	117

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Görsel Sanatlar; resim, heykel, grafik sanatlar, uygulamalı sanatlar, bilgisayar sanatı gibi geniş bir alanı kapsar. Bu dallarla sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara görsel sanatlar eğitimi denmektedir. Görsel sanatlar eğitimi, sanatsal ve estetik gelişimi, sanatta öğrenme ve yaratıcılık eğitimi, sanat öğretiminin araştırma konuları içinde yer alır (Kırıçoğlu, 2002: 2).

Günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi “sanat eğitimi”dir. Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi, bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası görülür. Sanat eğitimi, bireylere özgür anlatım olanakları sağlar.

Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin öznel içi görüşü, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Victor Lowenfeld’in çocuk sanatı teorileri, çocukların deneylerinin değerine olan inancına ve onların duyarlı, hayal gücü yüksek fark etme özelliklerine dayanır. Yaratıcı işlevi çocuğun toplam gelişiminin en etkin temeli olarak görülür.

Görsel Sanatlar dersinde görsel bir iletişim ve ifade aracı olarak eğitici dramının etkisi oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu önem öğrencinin yaratıcılığının geliştirilmesiyle anlam kazanır. Yaratıcılığın ve hayal gücünün (imgelemin) geliştirilmesinde belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda en önemli faktör oyunlaştırmadır, dramadır. Dramanın eğitsel amaçla gerçekleştirilmesinde önceden hazırlanmış belli bir metin (senaryo) yoktur. Tanımlanmak istenen konu duyu organlarını harekete geçirerek edilgen durumdan kurtulabilir. Drama, öğrencinin görme, algılama, imgelem, tanımlama, aktarma beceri ve sorgulama gibi birçok yeteneğin geliştirilmesine ortam hazırlar (Artut, 2002: 2).

Yaratıcı dramayla çocuğun dünyası genişledikçe, canlandırdığı roller artar. Zihnindeki yeni kavramların sayısının artışı, düşünce zenginliğini beraberinde getirir. Çocuğun algı ve sezgi yetileri, imgeleme gücü, yaratma isteğine yol açar. Sanatın gerekliliğini yaşayan çocuğun bu gereksinimi doyuma ulaştırılmalıdır. Çocuklar ve gençler, sanatın farkına varan, sanattan haz duyan, sanat üreten ve tüketen bireyler olarak yetiştirilmelidir (San, 1997: 8).

Sanatsal etkinliklerde, öğrencilerin gelişim ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun programlar oluşturulmalıdır. Etkinlik süresince öğrenciye, kendisi ve çevresi arasında bağlantı kurabilme olanağı sağlanmalıdır. Ülkemizde ilköğretimden yüksek öğretime kadar her düzeyde sanat eğitime verilen önem azdır. Oysaki çağdaş ve daima ilerleyen bir toplumu oluşturabilmek adına sanata, sanatçıya ve sanat eğitime gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

1.1. Problem

İlköğretim Görsel Sanatlar dersi öğretim programı, görsel sanatlar eğitimi dersi için yöntem araştırmalarına imkan vermektedir. Öğretmenler farklı sanat eğitimi yöntemleri kullanarak eğitim-öğretim sürecini etkili bir biçimde geçirmeye çalışmaktadırlar. Öğretmenlerin bilinene metodlar yerine kendilerine göre yeni bir yöntemi uygulamaya koyması sakıncalı olabilir. Somut sonuçların bulunduğu bilimsel araştırmaların incelenerek uygulanması, yaşanabilecek sorunları azaltabilir.

Eğitimde Drama ya da başka bir adla oyun eğitilimi alanı üzerinde bilimsel çalışmalar yapılması ve yüksek öğrenim bilim dalı olması bakımından oldukça yeni (San, 1991: 5) bir alan olmasına rağmen, yaratıcı bireyleri yetiştirme anlamında oldukça sık kullanılması gereken etkili bir alandır. Eğitsel yaratıcı dramanın özünde çocuk oyunları bulunmaktadır. Oyun ile çocuk doğal ortamı içinde öğrenir (Adıgüzel, 1993: 4). Drama da, görsel ve plastik sanatlar gibi, eğitimde yer alan güzel sanatların dallarından biridir. Drama, oyun-sanat ilişkisini kurarken zaman zaman resimden yararlanır. Görsel sanatlar eğitiminin de dramadan yararlanabileceği düşünülmüştür. Oyun çocuğun çevresindeki dünyayı öğrenme, tanıma ve bir şeyler ortaya koyma aracıdır. Çocuklukta hayal gücü oldukça gelişmiş durumdadır. Çocuk, anlatılan bir öyküyü ya da masalı anında kendine göre biçimlendirir, oyun havasına sokar. Çocuk

çevresindeki büyükleri taklit etme, kendini onlara benzetme yeteneklerini bu yaşta öğrenir. Çocuğun oyun sırasında gerçekleri yansıtmak yerine hayal gücü ve yaratıcılığı ön plandadır (Sel, 1985: 35).

Görsel Sanatlar dersindeki konular öğrencilere sözlü verildiğinde, öğrenciler çoğu zaman isteksiz ve zoraki bir biçimde resim yaparlar. Drama ile yaşayarak, görerek, duyarak konuyu kavrayan çocuklar sıkılmadan hayal güçlerini kullanarak resim çalışmalarını gerçekleştirirler. Sanat eğitimi anlayışı, öğretilebilirliği ile çocuk ve genci yalnız duyarak değil, düşünerek, tartıp biçerek, eleştirerek, kendini gerçekleştirmek, çevreyle ilişki kurmak ve bu çevreyi düzenleyebilmek için neler gerektiğini hesaplayarak; dış dünyadan koparak değil tersine onunla bağdaşarak insanın her alanda yaratıcı tasarlayıcı, düşünce üreten yanını pekiştiren bir sanat eğitimidir (San, 1983: 20).

Çağdaş insan, çağdaşlaşma yolunda kendini gerçekleştirmek için eğitimin ona sunduğu tüm imkanlardan yararlanmak zorundadır. İnsan, belli ihtiyaçlar çerçevesinde günlük yaşantısını geçirir. Bu ihtiyaçlarını gideremediği takdirde yaşamsal fonksiyonlarında bozukluklar meydana gelir. İnsanın temel ihtiyaçlarından biri ise yaratıcılık gereksinimidir. Görsel sanatlar eğitiminde birey bu gereksinimi karşılayabilir. Yaratıcılığın en fazla geliştirilebileceği alan görsel sanatlardır. Görsel sanatlar eğitiminde kullanılan drama etkinlikleri ile çocuk ve genç yaratıcı gücünü ortaya koyacak ve birey olma yolunda önemli adımlar atacaktır.

1.1.1.Alt Problem

İlköğretim kurumlarında görsel sanatlar dersinde drama etkinliklerine yer verilmekte midir ve dramanın bu yaştaki öğrenciler üzerindeki etkisi nedir? İlköğretim 5. sınıfa giden öğrenciler görsel sanatlar dersini drama etkinlikleri ile geçirdiklerinde derse ilişkin tutumlarında bir değişiklik göstermekte midir? Drama yöntemi ile gerçekleştirilen bir eğitim-öğretim süreci sonunda öğrencilerin ürünlerinde anlamlı bir değişim ve başarıya rastlanmakta mıdır? En önemlisi Yaratıcı dramanın görsel sanatlar eğitimine etkisinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine katkısı nedir? Tüm bu sorulara yanıt aramak adına görsel sanatlar dersinde drama etkinliklerine yer verilmenin gereği düşünülmüştür. Bu araştırmanın temel problemi İlköğretim 5. sınıf Görsel Sanatlar dersinin drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin derse ilişkin tutumları, süreçteki

davranışları ve süreç sonunda gerçekleştirdikleri ürünlerdeki başarıları üzerindeki etkisini araştırmaktır.

1.2. Amaç

Çocukluktaki içgüdüsel etki yetişkin kişi olma isteği, daha güçlü olma istemidir. Güçlü olma istemi iki biçimde ortaya çıkar. Bir şeyler yapmayı öğrenerek ve hayal kurarak.

Oyunun çocuğun hayatındaki yeri yadsınamaz kadar önemlidir. Çocuk, korkmadan, özgürce oyunla kendisini ortaya koyar.

Bu araştırmanın temel amacı, eğitim sisteminde yaratıcı gücü ortaya çıkaran dramanın etkililiğini yapılan diğer çalışmalar ışığında bir kez daha ortaya koymaya çalışmak ve ilköğretim 5. sınıf öğrenciler üzerindeki bir değerlendirmesini yapmaktır. Bu sayede ilköğretim kurumlarında drama yönteminin kullanılmasının önemi ve gerekliliği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.3. Önem

Bu çalışmada geleneksel resim eğitimi yöntemine alternatif bir yöntem olarak yaratıcı drama yönteminin etkiliği incelenmektedir. Görsel sanatlar dersindeki konuların sadece konu başlığı verilerek işlenmesi yerine, öğrencilerin o konu üzerinde düşünerek ve o konuyu canlandırarak hayal edip resim çalışmaları gerçekleştirmeleri eğitim-öğretim sürecini aktif kılacağı gibi öğrenciler için de dersin zevkli geçmesini sağlayacaktır.

Bu şekilde işlenen bir derste öğrenciler kendi hayal güçlerini sergileyebilecekleri gibi, arkadaşları ile etkili bir iletişim kurarak sosyal ilişkilerini de geliştireceklerdir. Türkiye’de eğitim sisteminde yaratıcılık ve drama çalışmalarının ele alınıp sınıf ortamında yerini alması çok yenidir ve belki de bir çok okulda henüz hiç başlanmamıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmanın sanat eğitiminde yaratıcılık ve drama çalışmalarının sınıf ortamında kullanımına yönelik alıştırmaları sanat

eğitimcilerine önemli bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının bundan sonra yapılacak benzer çalışmalara ışık tutacağı umulmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada şu varsayımların doğruluğu test edilmeye gerek görülmeden kabul edilmiştir.

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin aynı çevre ve aynı okulda bulunduklarından ön koşul öğrenmeleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

1.5. Sınırlılıklar

Deneysel nitelikteki bu araştırmanın sınırlılıkları şöyle belirlenmiştir:

1. Araştırma, yaratıcı drama tekniği ile görsel sanatlar eğitimi dersinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinde kullanımı ile sınırlıdır.
2. Araştırma, bir yöntem olarak drama tekniğinin sanat eğitimindeki belirginleşmesi ile sınırlıdır. Ayrıntılı bir öğretim modeli geliştirilmesi bu çalışmanın kapsamının dışındadır.
3. Araştırmadaki deneysel çalışmanın bulguları 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Nuh Eskiyan İlköğretim Okul 5C ve 5G sınıfında okuyan 32'si deney, 32'si kontrol grubunda olmak üzere toplam 64 öğrenci ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme, geliştirme ve eğitme işi (T.D.K. 1998: 677).

Görsel Sanatlar Eğitimi: Görsel sanatlar eğitimi, tüm bireyleri daha çocukluklarından başlayarak kültürel açıdan yetiştirir. Sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirirken, çok ve çeşitli bir okur-yazarlığı basamak basamak inşa eder. Görsel sanatlar eğitimi aynı zamanda algılama ve düşüncenin çok çeşitli yollarını, temellerini öğrencilere öğretir (Özsoy, 2003: 49).

Yaratıcılık: Sorunlara, bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp ögelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma; güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da yeniden sına, daha sonra da sonucu başkalarına iletmektir (Sungur, 1997: 13).

Drama: İnsanın her türlü eylem ve ediniminde varolan durumlar bütünü (San, 1995: 5).

Yaratıcı Drama: Doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir küme çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir eğitim ünitesini, kimi zaman da bir soyut kavramı ya da davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde anlamlandırması, canlandırması (San, 1996: 149).

Geleneksel Öğretim Yöntemi: Belirgin bir teknolojinin kullanılmadığı, öğretmen merkezli olan, genellikle düz anlatım yoluyla derslerin işlendiği, öğretmenin anlatan, ödöl, ceza ve not veren, eleştiri yapan durumu ile aktif, öğrencinin dinleyen durumu ile pasif olduğu bir öğretim yöntemidir (Karalar, 2006).

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Eğitim, bireyde istendik davranışların oluşmasına yol açan, olumsuz davranışların olumlu yönde değişimini gerçekleştiren sistemli bir programdır. Bireyin doğumundan ölümüne kadar devam eden sosyal, ekonomik, kültürel, politik ve daha birçok boyutu olan ve bireysel gelişmeyi sağlayan bir süreçtir. Kişinin yaşamı boyunca yetenekleri, çevresi ile etkileşimleri doğrultusunda gelişen bir zaman diliminde bireyin elde ettiği değerlerin bütünüdür.

Farklı yazarlara göre eğitimin tanımı şu şekillerde karşımıza çıkmaktadır:

“Toplumları ve toplumları oluşturan bireyleri; geliştirme, biçimlendirme, yetkinleştirme ve yönlendirmede etkili olan eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir” (Adıgüzel, 2002, s.259).

Eğitim, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1974, s.10).

“Eğitim, belli amaçlara göre insanların davranışlarının planlı olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesinin yasa ve ilkelerini bulmaya ve bu amaçla teknikler geliştirmeye çalışan bir bilim dalıdır (Erden ve Akman, 2006 s. 14).

Oğuzkan eğitimi 6 başlık altında tanımlamaktadır:

1- Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği.

2- Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesi.

3- Belli bir konuda, bir bilgi ya da bilim dalında yetiştirme ve geliştirme.

4- Her kuşağa, geçmişin bilgi ve deneyimini düzenli bir biçimde aktarma ya da kazandırma işi.

5- Eğitim ruhbilimi, eğitim felsefesi, eğitim tarihi, öğretim programları, özel ve genel öğretim yöntemleri, yönetim, denetim vb. eğitim ve öğretim alanlarını kapsamak üzere öğretmen, yönetici ve eğitim uzmanı yetiştirmek amacıyla ilgililer için düzenlenen bütün kurslara ve kurslarla ilgili bilimsel çalışmalara verilen ad.Eğitim Bilimi (Öncül, 2000, s.391-392; Akt: Özsoy, 2007, s.25-26).

“Eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürleme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir. Diğer bir deyişle, eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması beklenmektedir” (Demirel, 2006, s.6).

Serter’e göre eğitim “bilginin sevgi ve ilgi ile kucaklandığı, düşünce ve tahayyül gücünün gelişip, renk renk çiçekler açtığı, kişiliğin bilgilenmeye paralel olarak geliştiği yaşamı boyunca bireye eşlik edecek olan kutsal bir süreç”tir (Serter, 1997, s.67; Akt: Özsoy, 2007, s.27).

Başaran’a (1992, s.78) göre; “Eğitimin toplumsal işlevi eğitilenlere işbirliği, iletişim yeterliği kazandırmak ve onları kültürlemek, toplumsallaştırmaktır. İnsanın toplumda yaşayabilmesi için başkalarıyla birlikte yaşamayı öğrenmesi gerekmektedir.”

Eğitimin çok sayıda işlevi vardır. İnsanların davranışlarını değiştirmek, geliştirme, çevreye ve birbirlerine karşı uyum sağlama gibi amaçlarının yanı sıra eğitimin en önemli etkisi bireyin kendini gerçekleştirme yolunda önünü açmasıdır. Eğitim yoluyla bireyde ve toplumda değişimler ve gelişmeler olacaktır. Birey, kendisini tanımaya başlarken, çevresini de daha duyarlı algılayıp, ilişkilerinde empati kurmaya özen gösterecektir.

“Eğitim sistemi, ulusun tüm üyelerinin eğitim gereksinmelerini karşılamak, eğitim haklarını gerçekleştirmek ve devletin eğitimden beklediği yararları sağlamak için devletçe kurulan ve ülke düzeyinde yayılan eğitim örgütleri ve okullar bütünüdür”

(Başaran, 2006, s.77) Eğitim sistemini nitelikli kılacak tek şey okul programlarının kaliteli olması ve bu programlar doğrultusunda istenilen nitelikte öğrencilerin yetişmesidir.

Türk eğitim tarihinde ilk kez “eğitim bilimine” ilişkin görüşler ileri sürdüğü bilinen düşünür Farabi’dir. Farabinin görüşlerine göre eğitimin amacı, mutluluğu bulmak ve bireyi topluma yararlı hale getirmektir. Eğitim, milletlerde ahlaki erdemleri ve iş sanatlarını var etme yöntemidir.

Tıp alanında olduğu kadar eğitime ilişkin bazı görüşleri ile de Batıyı etkilediği ve yüzyıllar sonra “yeni eğitim” akımını başlatan ve geliştiren eğitimcilere ilham verdiği düşünülen İbni Sina (980-1037)’ya göre eğitimin temel amacı, insanın yeteneklerini en üst düzeye kadar geliştirip kötülüklerden arınması ve sonuçta mutluluğa ulaşmasıdır. İbni Sina eğitimin ve öğretmenliğin bir uzmanlık alanı olduğu ve herkesin eğitimci olamayacağı görüşündedir. Bir eğitimci önce kendini tanımalı, kendisini eğitmeli ve ıslah etmelidir. O, öğrencisine davranışları ile örnek olacaktır. İbni Sina’ya göre eğitim ve öğretimin yöntemleri; nezaket ve yumuşaklıkla davranma, nasihat etme, ödül ve övgüye yer verme, kolaydan zora ve basitten karmaşığa doğru bir yol izleme, sınıf ortamının eğitici ve öğretici etkisinden yararlanma’dır (Akyüz, 2006, s.24-29).

2.1.1.Cumhuriyet Dönemi Eğitiminin Temel Özellikleri

* 1924’te çıkarılan Tevhid-i Tedrisat (öğretim Birliği) kanunu ile tüm okullar Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve medreseler kaldırılmıştır.

* Eğitim laikleştirilmiştir.

* Eğitim demokratikleştirilmiştir.

* Kadın eğitime önem verilmiştir, bu alanda büyük gelişme sağlanmış ve erkek-kız karışık (karma) eğitim kesinlikle gerçekleşmiştir.

* Atatürk ilkelerine bağlı, laik, aktif, yeni bir insan tipi yetiştirmek eğitimin en önemli amaçlarından biri olmuştur. Bu, sosyal hayata karışan, fikrini özgürce söyleyen,

kimseye haksızlık yapmayan, haksızlıklara da duyarsız kalmayıp tepki gösteren yurttaş tipidir ve önceki dönemlerin insan tiplerinden oldukça farklıdır.

* 1945’lerden itibaren, eğitim bilimlerindeki gelişmeler, kara Avrupası’nın etkisinden çıkarak ABD’deki eğitim görüşleri ve uygulamalarının etkisine girmiştir.

* Eğitimin geliştirilmesinde zaman zaman Batılı eğitimcilerden yardım umulmuştur.

* 1961 Anayasasının 114. maddesi, idarenin her türlü eylemlerine karşı yargı yolunu açtığı için, bu tarihten sonra, öğretmen verdiğ i sınav notuna karşı öğrencinin idare mahkemesine itiraz edebilme hakkı doğmuştur (Akyüz, 2006, s.327-328).

Atatürk’e göre, eğitimde düzen ve disiplin başarının esasıdır. O, düzen ve disiplinin eskisi gibi dayağa, baskıya değil, sevgiye ve özgürlüğe dayandırılmasını ister. Çocuklarının konuşmasının önemini şu sözleri ile ifade etmektedir: “Çocukları serbestçe konuşmaya, düşündüklerini, duygularını olduğu gibi ifade etmeye teşvik etmelidir. Böylece, hem hatalarını düzeltmeye imkan bulunur, hem de ileride yalancı ve riyakar olmalarının önüne geçilmiş olur. Kısacası çocuklarımızı artık, düşüncelerini hiç çekinmeden açıkça ifade etmeye, içten inandıklarını savunmaya, buna karşılık da başkalarının samimi düşüncelerine saygı beslemeye alıştırmalıyız. Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde, yurt, ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışmalıdır. Bence bunlar, çocuk eğitiminde, ana kucağından en yüksek eğitim ocaklarına kadar her yerde, her zaman üzerinde durulacak önemli noktalar dır. Ancak bu şekildedir ki, çocuklarımız memlekete yararlı birer vatandaş ve mükemmel birer insan olurlar” (Akyüz, 2006, s.341).

2.2. Sanat

İnsan, düşünce, duygu ve fiziki yönleri ile bir bütün oluşturmaktadır. Bir nesne karşısında kalan insanoğlu hem kendi varlığını hem de karşısındakini anlamaya anlamlandırmaya çalışmaktadır. Doğa karşısındaki konumunu belirleyebilmek, akıl yönü dışında duygusal yönünü açığa vurmak üzere etkinliklerde bulunması bireyi dinamikleştirir ve büyük bir güç olan doğanın karşısında kendisini güçlü hissetmesini sağlar. Bu sebeptendir ki kendini ortaya koymaya çalışan insan, farklı nedenler ışığında

herhangi bir sanat dalı ile uğraşmaktadır. Duygu ve düşüncelerini rahatça karşı tarafa yansıtabileceği, onu reddetmeyecek bir alan olan sanat, kişilerin hem kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olurken hem de onların çevrelerini sorgulamalarına yardımcı olur.

“Sanat denilen şey yoktur aslında. Yalnızca sanatçılar vardır; yani bir zamanlar renkli toprakla bir mağaranın duvarına becerebildiklerince duvar resimleri çiziktiren, bugünse boya satın alıp reklam afişleri yapan ve yüzyıllardan beri daha birçok şey üreten insan” E.H.Gombrich (Yılmaz, 2006, s.211)

İnsanoğlu, sanat etkinlikleri ile kendi iç dünyasını yansıtması dışında dünyadaki olaylara karşı duruşunu da rahatlıkla ifade edebilir. Sanat ile bireyler seslerini duyururlar. Bu uğraş aslında iletişimin ta kendisidir. İnsan, toplumsal ve kültürel bir varlıktır. İnsan bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezışsel davranışlarıyla bir bütündür. İnsan yaşama gücünü hayatın farkındalığında olması içerisinde bulur. İnsan hayatında sanat ise insanlığın bu diri, devingen ve sezgileriyle birlikteki yaşamsallığında kendi varlığını sergilemeye başlar. Sanat, insanın duygu, düşünce, izlenimlerini, belli durum ve olayları farklı yöntemlerle anlatan özgün ve estetik bir açılamdır (Uçan, 2002: 1-3).

Yaşamın anlamını ortaya koymaya çalışan insanoğlu sürekli kendini geliştirmek, yaşamla arasında denge kurmak üzere bir çaba içerisinde. Bu bir anlamda aklının ve duygularının sistemini bilme ve anlama, aydınlanma isteğidir. İnsan, kendisini geliştirme, bireyselliğini toplumsallaştırma ve dünyayı tanıma, değiştirebilme isteğini bilgiye sahip olarak gerçekleştirebilir. İnsanın temel bilgi kaynakları ise bilim ve sanattır (Çetin, 2002: 205-206).

Hızla gelişen teknolojinin karşısında insanlar bilgiye de çok kolay ulaşabilir hale gelmiştir. Her adımında yeni bir bilgi ile karşı karşıya kalıp ayak uydurmaya çalışmaktadır. İnsan, yaşamını kolaylaştırmak ve zenginleştirmek için de kendisini geliştirmek ve değiştirmek durumundadır. Bu ise bireyin yaratıcı yönünün gelişmesi ile doğru orantılıdır (Adıgüzel, 2002: 259). Bireyin yaratıcı gücünü ortaya çıkarabilmesinde, olaylara farklı açılardan bakıp, değişik çözüm yolları ortaya koyabilmesinde en etkili araç ise sanattır.

Sanatın sayısız tanımını yapmak mümkündür. Sanatın tanımları her çağa, her topluma, her kültüre göre farklılık göstermektedir. Sanat insanlığın tarihi kadar eski bir kavramdır. Sanatın bilimsel teorilerde olduğu gibi sınırlandırılmış kesin bir tanımını yapmak mümkün değildir. Sanat, evrenseldir, aynı zamanda özgündür, tektir, yenidir. Sanatın tanımı bazen de alıcıların ortaya koyduğu yargılardan doğar. Oscar Wilde’a göre cisimlerin çehreleri onu seyredenlerin kültürel düzeylerine göre değişir. Bu sebeple sosyokültürel sınıflar ya da gruplar arasında sanat sorunları oluşmaktadır (Artut, 2007, 13-19).

Modern çağda, sanat, zanaat ve tasarım kavramları ayrı birer alan haline gelmiştir. Zanaat, el becerisi gerektiren, tekrar edilerek kazanılabilen bir ustalık olarak kalırken, sanat bunların ötesinde, dahilere özgü yaratıcılık gerektiren üstün ve ayrıcalıklı bir alan olmuştur. Beuys her insanın sanatçı, Duchamp ise her nesnenin sanat eseri olabileceğini öne sürdüklerinde tekrar farklı bir tartışma başlatmışlardır. Çağımızda sanat ve sanatçı kavramlarının biricikliği efsanesi yok olmuş, her saniye kolayca rastlayabildiğimiz sandalye, masa, televizyon, kitap,... vs.ler, sanat yapısı olabilirler mi, düşüncesi tartışılmaya başlanmıştır. Bugünkü manzara; sanat olan ile sanat olmayan arasındaki sınırın ortadan kalktığının, bu kavramların belirsizleştiğinin bir göstergesidir (Barnard, 2002: 9-11).

Hangi sanat dalı olursa olsun hepsi özünde insandan parçalar taşımaktadır, insanı yansıtmaktadır. Şiir, resim, heykel, müzik ve daha bir çok sanat dalı ortak bir yaşantı ağı sunar insanların önüne. Örneğin şiirin görevine, öznel yaşantıyı dile getirmek için bütün gelenekleri yıkacak, öbür insanlarla hiçbir anlaşma olanağı bırakmayacak kadar öznel bir kullanmak aykırıdır. Bir insanının en açıklanması güç yaşantısı bile bir insan yaşantısı, dolayısıyla da toplumsal bir yaşantıdır (Bugün birtakım sanatçılara özgü aşırı kopmuşluk bile birçok insanın ortak, toplumsal yaşantısıdır.) Yaşantıyı bulup açıklayan kimsedir şair ya da ressam. Onun aracılığıyla başkaları da sonunda açıklanmış olan yaşantıyı kendilerinin yaşantısı olarak görüp özümleyebilirler (Fischer, 1993, s.165)Sanat eninde sonunda insanları ortak bir noktada buluşturmaktadır.

Schiller’e göre sanat, insanın özgürlük dünyasını ortaya çıkaran önemli bir araçtır. Herbert Read’e göre ise sanat, hayata uygulanan bir mekanizmadır, onsuz varlıklar dengesini kaybeder. Sanat, insanlar arasındaki iletişimi sağlar. Sanat, insanlığa

yaşam gücü verir. Sanat, insana kendi insanlığını tanıtır. Sanat, hayatı anlamlı ve yaşanabilir kılar, mutluluk, coşku ve haz verir. Eleştirel, bağımsız, yaratıcı düşünce gücünü geliştirir. Sanat, evrenseldir, sürekli, kalıcıdır. Eğitim kurumlarında sanat öğretiminin etkili olabilmesi için sanatsal düşünme becerisinin kazandırılması gerekmektedir. Görsel algılama, seçici olma, inceleme, muhakeme etme ve doğru düşünme sanatsal oluşumun basamaklarıdır. Bu sebeple özellikle ilköğretimde sanatsal düşünme becerisini geliştirme, öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır (Artut, 2007, 21-26).

Görsel anlatım biçimi, iletişimi kolaylaştıran, sözlü dile oranla daha özgün bir ifadedir. “Sanat, kendini işe-koşan hakikattir; hakikat ise kendini yapıta kondurduğunda görünen şeydir. Yeryüzünün Dünya haline gelmesidir; bir oluşturun sanat” (Yılmaz, 2006, s.213).

2.2.1.Sanatın İşlevleri

Sanatın iletişimsel, eğitimsel, kültürel aydınlatıcı, haz verme, ulusallık ve evrensellik gibi çok sayıda işlevi vardır. Bu işlevlerin arasında en mühimi iletişimsel işlevidir. İnsan kendinde biriktirmiş olduğu değerleri başkasına aktararak iletişimi sağlar. İletişim sayesinde bilgiler üretilir, aktarılır, değişir ve gelişir. Sanat, dilin iletişimsel olanaklarındaki kısıtlılığı ve sınırlılığı aşar (Artut, 2007, s.38).

Sanatın, öncelikli görevi insanları düşünmeye sevk etmektir. Sanat eseri karşısında izleyici, sorgular, eleştirir, düşünür ve başkaları ile düşüncelerini paylaşır. İzleyicinin tamamen aktif olduğu bir süreçte eser varlığını devam ettirmektedir. Bir çırpıda algılanan, benimsenen görüntüler sanat eseri değil, kitsch'dir. İzleyici kitsch bir ürün karşısında dünyaya yeni bir açıdan bakma gereksinimi duymaz. Karşısında bildiği, tanıdığı ve kabul görülen bir şeyler vardır. Bir öğretmenin görevi öğrencisinin kitsch ile gerçek sanat eserinin ayırımına varmasını sağlamaya çalışmaktır. Kitsch'in güzel ve sevimli duygusallığı vardır. Gerçekçiliğinden ötürü kitlelere güzel gözükür, kolay algılanabilir, sanatın sorgulayıcı işlevine ters düşer. Kitsch ürünlere örnek olarak ağlayan çocuk resimleri, naylon çiçeklerle dekore edilmiş cafeler, süslü biblolar, izleyiciyi yormayan ve kolay algılanabilen ürünlerdir (Başar,1995, Akt: Artut, 2007, s.42-43).

Sanat, statik olmayan kendi başına bir dinamizmadır. Her sanat ürünü kendi başına tektir, özeldir, hiçbir kendinden önceki bir eserin devamı ya da taklidi değildir. Sanat, sürekli yenilik isteyen devingen bir olgudur (Artut, 2007, s.43). Görsel anlatım biçimi, iletişimi kolaylaştıran, sözlü dile oranla daha özgün bir ifadedir. Sanat yoluyla kişiler duygularını ve düşüncelerini görünür hale getirebilme olasılığını yakalarlar. Empati kurup, farklı bireylerin izlenimlerinden kendilerine ait değerleri yakarlar. Bu doğrultuda sanat eserleri insanlığın belki de hiç umulmadık zamanlarda kesişme noktalarını oluştururlar.

Freud sanatı “içgüdü” teorileri ile, Kant ve Spencer, “oyun” “iş” teorileri ile yorumlamaya çalışırlar. Sanatın ana kaynağı insan ve yaşam alanıdır. Daha geniş anlamı ile sanat, tüm sosyal ve estetik boyutları ile “Toplumsal bir olgudur ve toplumun kendinden kaynaklanır” denildiği takdirde, sanatın toplumsallığı ve evrenselliği de göz önünde bulundurulmuş olunur (San, 1985, s.15-28).

Bireylerin, imgeleri, düşünceleri ve duyuları sanat ile görselleşir. İnsanın duygularını ve düşüncelerini karşısındakilere anlatabilmeleri için sanata gereksinimleri vardır. Sanat ile insan salt estetik amaçları için değil eğitici ve öğretici niteliği için buluşur (Artut, 2007, s.116).

İnsanoğlu, duygu ve düşüncelerini sanat yolu ile dışavurur. Sanat, insanın kendisi ve çevresi ile ilgili görüşlerini, dünyaya karşı tepkisini somutlaştırır. (Tepecik ve Pazarlıoğlu, 2008, s. 256).

“İnsanların kalplerinin karanlığına ışığı göndermek, sanatçının vazifesidir” Schumann (Kandinsky, 2005, s.41).

2.3. Sanat Eğitimi

Sanat eğitiminin insan hayatında çok önemli bir yeri vardır. Sanat eğitimi, bireylerin yaratıcı güçlerini geliştirmesinin yanı sıra çevrelerine karşı hoşgörü ile yaklaşmalarını öğrenmelerinde de önemli bir araçtır. Sanat eğitimi; bireylerin birbirleri ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri, paylaşmayı öğrenmeleri, olaylara farklı açılardan bakabilmeleri, kendilerini net bir biçimde ifade edebilmeleri, başarmanın ve bir şeyler

retmenin hazzını yaşamalarını sağlamak için gereklidir. Sanat eğitimi, pratik düşünceyi geliştirir.

Sanat eğitimi, zgr, barışçı, insancıl, yaratıcı, toplumu ile bütünleşmiş, değişen şartlara göre kendini yenileyebilen ve geleceğin izlerini yansıtan çocukların yetişmesi için vazgeçilmez bir dünyadır (Buyurgan, vd., 2008, s.420).

Sanatın, bireysel, ekonomik, toplumsal, kültürel ve eğitimsel olmak üzere birçok işlevi vardır. Sanatın eğitimsel işlevi yaşamın en önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. Sanat eğitimi, insanlara kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırmak ve insanları çevrelerine karşı duyarlı, estetik algıları ileri düzeyde gelişmiş bireyler yetiştirmek amaçıyla gerçekleştirilen bir süreçtir (Uçan, 2002: 1-3).

Sanat eğitimi örgün olmayan (informal), yarı örgün ve örgün (formal) olarak üç farklı biçimde gerçekleşir. Genel sanat eğitimi okul, bölüm, program, iş ve meslek türü ne olursa olsun ayırım gözetmeksizin herkese yöneliktir. Herkese ortak genel sanat kültürünü kazandırmayı amaçlar. Sanat eğitimi, bireylerin insanlaşma, toplumsallaşma, kültürlenme sürecinde etkilidir. Genel sanat eğitimi herkes için gereklidir.

Özengen sanat eğitimi sanata, sanatın belli bir koluna istekli insanlara yöneliktir. Sanata ilgili, istekli kişilerin daha yoğun bir sanatsal program ile zevk ve doyum sağlamaları için gerekli sanatsal davranışları kazandırmayı amaçlar. Mesleksel sanat eğitimi ise, sanat alanının bütününü, bir dalını çalışma ve meslek alanı olarak seçmek isteyen bireylere yöneliktir. Bu kişiler belli düzeyde yetenek ve ilgili sahiptirler. Mesleksel sanat eğitimi için en önemli koşul, bu eğitimi edinmek isteyen bireyin isteğinin, yeteneğinin ve sanat eğitiminin gerektirdiği boyuta, biçime sahip olma kapasitesinin bulunması gerekliliğidir (Uçan, 2002: 4-5).

Sanat, yaratma eylemi olduğu kadar bir bilgi edinme yoludur. Her düzeyde, herkese sanatın varlığını anlatmak, onları bu büyülü dünyaya sokmak olasıdır ve özellikle çağın dinamiklerine ayak uydurabilecek yaratıcı insan tipi yetiştirmek amaçıyla sanat eğitimi gereklidir. Sanat eğitimi, toplumun kalkınmasında itici bir güçtür. Bir duygu ve akıl varlığı olan insanın akıl yönünün geliştirilmesi yanı sıra duygu

yönünden de desteklenmesi gerekmektedir. Sanat, insan ruhunu katılıktan, duyarsızlıktan, kabalıktan kurtarır (Gençaydın, 2002: 27-29).

Sanat eğitimi ile insan salt sanatın herhangi bir dalında becerisini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda dünyanın sadece kendi çapı kadar olmadığını, dünyayı ve farklı kültürleri tanımanın kaçınılmazlığının farkına varır. Emeğe saygı duymayı, insani değerlerin tüm değerlerin üstünde ve toplumsal sorunlarla ilgilenmenin bir yurttaşlık görevi olduğunu öğrenir. Sadece nitelikli, donanımlı, birikimli bireyler toplumun gelişmesini sağlar.

“Sanat eğitimi beynin sağ ve sol yarımküresini dengeli bir biçimde kullanmayı sağladığından, çocukta görsel algılama, estetik beğeni, düş gücünü kullanabilme, yaratıcı düşünceye yardımcı olmanın yanında, konuşma, okuma, yazma gibi becerilerin geliştirilmesine de katkıda bulunur. Böylece çocuk kendini anlatmada plastik sanatların yanı sıra müzik, şiir, yazın, drama vb. alanları da kapsayan çok yönlü bir eğitimden faydalanabilir.”(Gürtuna, 2003, s.16)

Nitelikli insanlardan oluşan bir toplumun gücü ise sanatsal ve kültürel etkinliklere verilen değerden gelmektedir. Çağdaş toplumların nitelikli insanları, okuyan, tartışan, sorgulayan, araştıran, bilimsel düşünceye inanan, duygularını özgürce ifade edebilen, estetik duyguları gelişmiş, insani değerleri yücelmiş niteliklerle donanmalıdır. Bu niteliklerin çoğunluğu ise tutarlı bir sanat eğitimi ile kazandırılabilir (Gençaydın, 2002, s.34-36).

Çağlar boyunca bireylerin gelişimine önem veren toplumlar kendi kendilerine yeterli olmayı başarmışlardır. Eğitim sürecine dahil olan bireyler toplumun aynı zamanda geleceğidir. Bireyin kendini gerçekleştirme eğiliminde olduğu çağdaş bir eğitim sürecinin, toplumun geleceğini, yaşam kalitesini üst düzeylere çıkarabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple sanat eğitimi bireyin kendisinin farkında olmasını sağlayarak toplumu geliştirmekte yolunda en önemli koşuldur (İşbilen, 2002, s.143).

“Sanat, çağdaşlığın bir ölçütü durumundadır. Sanat eğitiminin amacı öğrenciyi sanatçı olarak yetiştirmek değildir...”/ “... bakmayı, görmeyi öğrenmek; yaşamı kavramak, mutlu olmak, çok yönlü olmak, yaşam biçiminde yaratıcı, sorgulayan,

eleştiren, özgüveni ve erdemleri gelişmiş, uygar, barışçıl ve özgür düşünceli bir kişiliğin gereğidir” (İşbilen, 2002, s.143-144).

Sanat eğitimi, toplumun yaratıcı gücünü ve verimliliğini arttıran, bireylerin kendi yetenekleri doğrultusunda meslek sahip olmalarını kolaylaştıran bu doğrultuda öncelikli kendilerini tanımalarını sağlayan en etkili araçtır. Toplumun estetik eğitime yatırım yapması ülkenin geleceğine yatırım yapmasıdır. Estetik eğitim, kültürlerin birbirlerini tanımalarında, bireylerin çağdaş bakış açısı içerisinde yaratıcılıklarını ortaya koymalarında ve yeteneklerini sergileyip geliştirebilmelerinde önemli rol oynamaktadır (Cömert, 2002, s.201).

Çağdaş eğitim, bireylerin duyuşsal, devinişsel, bedensel ve bilişsel yapılarıyla dengeli bir bütün olarak ileri düzeyde yetiştirmeleri için bilim, teknik ve sanat çerçevesinde gerçekleştirilecek bir sistem doğrultusunda çalışır. Bu üç alanın içerisinde sanat eğitimi, insan ile yaşamı ve bireylerin gereksinimi ile çağın gerekleri arasında denge sağlamasında, toplumsal çevresi ile etkili iletişimde amaç, ilke, kapsam bakımından çok önemli bir yere sahiptir (Adıgüzel, 2002, s.260).

Sanat, her insanın yaşamında olması gereken, yaşamanın gereği bir olgudur. Sanatı anlamak, sanatsal etkinlikleri takip etmek, sanatla ilgilenmek her bireyin hakkı ve gereksinimidir. Sanat yolu ile gerçek dünya daha iyi anlaşılır ve olaylara daha farklı açılardan bakılır. Toplumsal yaşantının gereklerinden biri olan sanatsal etkinlikler belki de en etkili iletişim yoludur. Sanat eğitimi yetişen her bireyin eğitimidir. Sanat eğitimi genel eğitimin önemli bir parçasıdır (Artut, 2007, s.99-100).

Artut, sanatın eğitimsel yönünü aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır.

• Görsel Eğitim	GÖRME BECERİSİ	=Tasarlama Yetisi
• Plastik Eğitim	DOKUNMA, ALGILAMA	= Dizayn Etme
• Duyuşsal Eğitim	KULAK-SESLERİ TANIMLAMA	= Kulak Eğitimi
• Ritmik Eğitim	DANS, DRAMA	=Ritmik Beceriler- Hareket.
• Bilişsel Eğitim	KONUŞMA-DÜŞÜNME YETİSİ	=Kelime Dağarcığının Gelişimi

• İş Eğitimi

ÜÇ BOYUT KAVRAMI

= El Becerilerinin

Gelişimi

(Artut, 2007: 100).

Sanat eğitimi, bireylerin estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesi adına gerçekleştirilen yaratıcılık ve yetenek güçlerinin olgunlaştırılmasını amaçlayan bir süreçtir. Bu süreçte kişilere sanat eserlerine saygı duymalarının gerekliliği anlatılırken, sanatı ve sanatçıyı anlamaları adına bir dizi etkinlik gerçekleştirilir. Bir esere nasıl bakılacağı ve bakılan nesnenin sanat eseri olup olmadığının analizinin nasıl gerçekleştirileceği üzerine bilgiler aktarılmaktadır. Bir eser karşısında betimleme, çözümleme, yorumlama gibi aşamalar gerçekleştirilerek yargıya ulaşılır. Bu sebeple sanatı ve sanatçıyı anlayabilmek adına çağdaş sanat eğitimi herkes için gereklidir ve yetenek gerektirmez (Artut, 2007: 100).

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte oluşan değişim sürecinde sanatsal yaratımlar, insan bilgisinin bütünsel yapısını bir kere daha etkileyerek, klasik yaklaşımların yerini yeni perspektif ve anlayışlara bırakmasına neden olmuştur. Böylece, artan sanatsal üretimlerle farklı yapılanımlar yanında entellektüel, estetik akımlar özellikle resim-iş sanatını bütünüyle etkileyerek, sanatsal bir yeniden doğuşun zenginliğine yönlendirebilmektedir. Bu durumda ise, günümüzde giderek yepyeni resim ürün ve yapıt ağları ile, özgün konseptleri birbirleriyle farklı şekillerde bağdaştırabilmek mümkün olmaktadır. Yeni resim-iş anlayışı, varsayımları, yeni diller, kod ve mantıklara dayalı, yeni teori, hipotez, imaj ve sanatsal ürünler içermektedir. Sanat eğitiminin amacı, sanat için eğitim değil, sanatla eğitimidir (Yetkin, 1968:126-127).

Her alanda özgün, ortak, düşünülmüş ve çok farklı olan bir yeni yaklaşım içinde dinamik bir önderlik öykülenişi yaratabilmek önemli taşımaktadır. Önderliğin gelişimi göz önüne alındığında, yaşam tarihinde iki farklı yönünü incelemek gerekir: (1) toplumsallaşma yoluyla gelişim; bu, bireyi kurumlara kılavuzluk etmeye ve toplumsal ilişkiler arasındaki mevcut dengeyi korumaya hazırlar ve (2) kişisel ustalaşma yoluyla gelişim; bu bireyi psikolojik ve toplumsal değişim için mücadele etmeye sürükler (Zaleznik, 1999, s.81). Endüstri ve bilgi ötesi toplumun girişimcileri, fikir mühendislerinin ürünlerini değerlendirebileceklerdir. Bilgi toplumunun bir gereği olarak görülen öğrenen organizasyon bilginin oluşumu için, insan kavramı üzerinde

durmaktadır. Öğrenen organizasyonun önemi, bunların kendi geleceklerinin oluşumunda daha aktif bir rol almalarından gelmektedir (Collins ve Porras, 1997, s.4).

Resim eğitimcilerin eşliğinde evrensel temaların öğrenmeyi öğrenme anlayışıyla yeniden işlenmesi ve gelişiminin sağlanmasıdır. Üniversite-endüstri işbirlikleri, bilginin yaratılması ve tabana yayılmasında her iki tarafın kazançlı çıkacağı oluşumlardır (Cyert ve Goodman, 1997, s.45-47). Bilgi akışının inanılmaz derecede hızlı ve yoğun olarak gerçekleştiği günümüzde resim eğitimi ile daha doğrusu sanat eğitimi ile endüstri arasında anlamlı bir ilişki kurulabilir. Sanat eğitimi ile kişiler nasıl öğreneceklerini öğrenirler, baktıklarını daha iyi görmeyi öğrendikleri gibi algılarındaki gelişme ile her alanda daha üst düzey sezilere sahip olurlar.

Bireylerin sanata ilişkin önyargılarını kırarak, onları sanatı, sanatçıyı anlamaya çalışan, bir eser karşısında konuşan sanatseverler olarak yetiştirmeyi amaçlayan bir süreçte sanat eğitimi gerçekleşmektedir. Sanat eğitimi, insanlarda duyarlılık sınırını zorlar, o sınırı genişletir. Sanat eğitimi, bir nevi kişilik eğitimidir. Bireyler bir eseri izlerken farklı bir dünya ile karşılaşır. Her farklı dünya insanların yaşamında başka pencereler açar ve hayatı farklı açılardan görüp değerlendirmeye başlarlar. Günümüzde ilk ve ortaöğretim kurumlarında gerçekleştirilen sanat eğitiminde dört disiplinden faydalandığını görülmektedir. Bunlar; Estetik, Sanat Tarihi, Uygulama ve Eleştiri'dir. Bu öğeler, öğrencilerin önyargılardan kurtulması, dünyaya ve çevrelerine farklı açılardan bakabilmesi, daha duyarlı olmaları, estetik beğenilerinin gelişmesi ve dikkat sürelerinin artması için kullanılmaktadır (Artut, 2007: 100-101).

Sanat öğretiminde her çocuğa hem teorik hem de uygulamalı eğitim verilmelidir. Sanat eğitimi çocukların sözel olarak ifade edemedikleri duygularını resim yolu ile yansıtmalarını sağlar. Resim çalışmaları ya da üç boyutlu çalışmalarla uğraşan çocuk özgürce kendini ifade edebilmelidir. Çocukların eğitiminde yetenekli ya da yeteneksiz diye bir ayırım yapılması çok yanlış bir davranıştır. Her çocuk yeteneklidir ve ona sunulacak malzemelerle özgürce çalışmada bulacaktır. Onlara geleceğin ressamı gözüyle bakılmamalıdır. Her biri farklı mesleklerinde yaratıcı düşüncelerini yansıttıkları sürece başarıya ulaşacaklardır. Bu düşünceden hareketle özgürce gelişim aşamalarını yaşamalarını sağlamak adına sanat eğitimi verilmelidir. Her çocuğa kendi yaş düzeyine uygun bilgilendirme ve ilgili araç-gereçlerle yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri

ortamlar sağlanmalıdır. Sanat eğitimi de bunun için en uygun ortamdır (Artut, 2007: 101).

Sanat eğitimi tarihinde uygulanan yöntemler şu şekilde özetlenebilir; Çocuk Merkezci Yaklaşım; çocuğun kendi kendini düzenleyen özgür bir ortamda hareketli bir yapı içerisinde sanat öğrenmesidir. Bunun için öncelikle yaygın bir programla, bol malzeme ile özgürce yüreklendirilmesi gerekir. Görsel Algının Geliştirilmesi, görmeyi öğrenmeyi amaçlar. Algılamada Gelişme; uygulamalı etkinliklerle öğrenilmeli; Çocuğun doğal büyümesine bağlı olarak görsel algısı da gelişir. Algısal Gelişme öğretimle de gerçekleşir. Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel boyutta amaçlanan davranışlar geliştirilmelidir. Disiplin Merkezci Yaklaşım; görsel sanat alanı ile bilgili her türlü bilgi, beceri, değer öğretim yolu ile öğrenciye kazandırılır. Bu görüşün ön gördüğü öğretim yolları ile sanat eğitiminde derinleşmeye gidilebilir. Deneysel Yaklaşım; çocukların kendi başlarına çeşitli gereçlerle deney yapmalarını, sanatsal süreci yaşamalarını estetik ve sanatsal gelişmede temel almaktadır. Bu yaklaşım “bırakınız yapsınlar” anlayışına dönüştürülmedikçe derslerde okullarda diğer yaklaşımlarla birlikte uygulanabilir (Kırıçoğlu 1991, 250-253).

Sanat eğitimi sadece plastik sanatlar ile sınırlı bir eğitim değildir. Fonetik, ritmik ve dramatik sanatları da içine alan sanat eğitimi, bütün sanat dallarını kapsayan geniş bir alandır. Güzel sanatlar eğitimi ise bütün sanatları ve bunların birbirleri ile ilişkilerini toplum, sanat izleyicisi, sanatçı, kültür, dünya ve eğitim birlikteliği düzeyinde ortaya koyan kuramsal çalışmalardır. Dar anlamı ile düşünüldüğünde sanat eğitimi, görsel sanatları kapsamaktadır. Bu öğretimin içeriğinde teorik (sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik) ve uygulamalı çalışmalar vardır. Sanat eğitime önem veren ülkeler çağdaşlaşma yolunda büyük adım atmışlardır. Sanat eğitimi süreci, yaratıcı düşüncenin geliştiği, olaylara farklı çözüm yollarının bulunduğu, sabit bakış açısının değiştiği zaman dilimidir.

Sanat eğitimi, bireylerin estetik beğeni düzeylerini geliştirip estetik yargıya varabilme konusunda yardımcı olmaktadır. Duygu ve düşüncelerin farklı biçimlerde varlıklarının sergilenebileceği anlaşılır. Sanat eğitimi sürecindeki nihai hedef sanatçı yetiştirmek değil, sorgulayan, düşünen, tartışan, yalnızca bakmayı değil görmeyi bilen, ayrıntıları fark edebilen, sorunlar karşısında farklı çözüm yolları geliştirebilen nitelikli

bireyler yetiştirmektir. Bu süreçten geçen bireyler, hem duyuşal hem bilişsel hem de duyuşal eğitim ihtiyaçlarını gidermiş olurlar.

İlköğretim görsel sanatlar eğitiminde teori ve uygulamalar birbirlerini tamamlayıcı unsurlardır. Çağdaş sanat öğretimi, zihinsel artistik süreçlerini canlı tutan uygulamalarla öğrencilerin dinamik bir yaşam içerisinde üretici, eleştiren, sorgulayan, tartışan, aktif, sorumluluk sahibi, özgürce kendini ifade edebilen nitelikte bireyler olarak yetişmelerini amaçlar (Artut, 2007: 101).

“Bugünkü sanat eğitimi anlayışında, çeşitli uygulamalarda kılğısal (uygulamalı) olarak maddelerin yapıcı ve üretici kullanımının öğretime özgün tasarıma büyük değeri verilirken, sanat dersleri ile de eski sanat değeri ve gelenekselin tanıtılması yanında, özellikle çağdaş sanat verilerine yaklaşım kazandırılması öngörülmektedir (San, 1984, s.7).

Sanat eğitiminin insan hayatında çok önemli bir yeri vardır. Bireylerin yaratıcı güçlerini geliştirmesinin yanı sıra çevrelerine karşı hoşgörü ile yaklaşmayı öğrenirler. Sanat eğitimi; bireylerin birbirleri ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri, paylaşmayı öğrenmeleri, olaylara farklı açılardan bakabilmeleri, kendilerini net bir biçimde ifade edebilmeleri, başarmanın ve bir şeyler üretmenin hazzını yaşamalarını sağlamak için gereklidir. Sanat eğitimi, pratik düşünciyi geliştirir.

Sanat eğitimi hayal gücünü çalıştırır. İnsanlara özgün biçimlerle farklı düşüncelerini yansıtabilmelerini öğretir. Bu eğitim içerisinde yetişen bireyler ülkenin kalkınması adına korkmadan fikirlerini belirtip, yeni girişimlerde bulunabilirler. Öncelikle yaşadığı çevredeki sanat olaylarından haberdar olup onlar üzerinde bir değerlendirme yapabilir. Estetik olanı, kitsch olanı, sanat eseri olanı ayırt etmeye başlar. Sanat eğitimi ile bireyler her ne kadar iyi resim yapmayı, üç boyutlu çalışmaları birebir yansıtabilmeyi öğrenmiş olsalar da asıl amaç hayatı anlamlı kılmaktır. Yaşamdaki ayrıntıların ve farklılıkların farkına varmaktır. Gerçekleştirilen etkinliklerden zevk almayı öğrenmektir.

“Sanat eğitimden amacımız, bireyin gelecekte sanatçı olmasını sağlamak değil, geleceğin uyumlu insanı olarak, araştırmacı, uygulayıcı, çağa etkin bir kişilik

geliştirmesini ve sanatsal yaşamdan daha çok pay almasını sağlamaktır” (Şahin, 1993: 4).

“Yaratıcı süreçte yer alan sezgi, imgelem, uslamla, deneme, araştırma, sınama, bulma, kalıplardan kurtulma, yeniden kurma gibi birtakım yeti, olgu ve niteliklerine, merak gibi bir çıkış, özgünlük gibi bir sonucu da eklemeliyiz” (San, 2003: 15). Sanat eğitimi hem çocukların hem de yetişkinlerin hayal güçlerini ortaya koymalarının yanı sıra onların yaratıcı güçlerini ortaya çıkarır ve özgün sonuçlar elde etmelerinde yol gösterir.

Sanat eğitimi ile çocuk ve genç sadece dinleyerek değil, tartışarak, görerek, sezerek, eleştirerek, sorgulayarak, araştırarak, bularak, yaşayarak öğrenir. Sanat eğitimi anlayışı, kendini gerçekleştirmek, çevreyle ilişki kurmak, yaratıcı tasarımlarını ortaya koymak üzere tetikleyen ve özgün ürünler ve düşünceler üreten yanını pekiştiren bir sanat eğitimidir. Sanat eğitiminin konularında kuram ve uygulamaların yanı sıra üretici ve tüketici süreçlerde birlikte yer almaktadır (San, 1983, s.20, 29).

Sanat eğitiminin amaçları arasında, öğrencileri sanatsal etkinliklerden haberdar etmek ve yaratıcılığın doğasını tanımlarını ve benimsemelerini sağlamak; duygusal, duyuşsal ve bilgisel donanımlarıyla artistik becerileri kazanmalarını sağlamak; görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevini kazanmalarına yardımcı olmak; sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, sanat eseri olan ile olmayanı ayırt edebilecek, nitelikli, estetiksel bilgi birikimine sahip bireyleri yetiştirmek; araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak; toplumsal ve kültürel yaşamda kendin e güvenen, katılımcı, sorumluluk bilinci gelişmiş, üretken kişilerin oluşumuna katkıda bulunmak sayılabilir (Artut, 2007, s.116-117).

Yaratıcılığı geliştirmek; araştırmacı, sorgulayıcı, tartışan bir kimlik kazandırmak; kendine olan güven duygusunu kazandırmak, kendini tanımlamasını olanaklı kılmak; görme becerisini ve olasılıkları tahmin edebilme gücünü kazandırmak; sağlıklı iletişim gücünün kazanımına olanak sağlamak; özgün ve yaratıcı bireylerin yetişmesine yardımcı olmak; sorunlarıyla başa çıkabilen, kendini ifade edebilen ve kendini telkin edebilme gücünün, ortamın yaratılması; sağlıklı düşünce ve kişilik gelişiminin

kazandırılması; farklı sanat biçimlerine hoşgörü ile bakabilme anlayışını kazandırılması sanat eğitiminin işlevleri arasındadır (Artut, 2007, s.117-118).

2.3.1. Sanat Eğitimi Tarihi

Sanat eğitimi tarihsel süreçte değişiklikler göstermiştir. Sanat eğitimi tarihi toplumdan topluma ve hatta uygulayan kişiden kişiye değişen bir süreçte varlığını sürdürmüştür. Sanat eğitimcileri, Psikologlar, Estetikçiler, Eğitimciler, Sanatçılar, Tarihçi ve Antropologlar birlikte çalışarak geçmişten günümüze kadar konuya ilişkin değişik alternatifler yaratarak uygulama alanları geliştirmişlerdir.

Türk Sanat Eğitimi Zamandizini

1793: Büyük ölçüde Batılı eğitim ve öğretim sistemlerini esas alan Müderrishane-i Berr-i Hümayunu’nda ilk resim dersleri verilmeye başlanmıştır.

1834: Mekteb-i Fünun-i Harbiyenin açılışı (Kara Harp Okulu). Askeri okulların programlarına bu yolla resim, perspektif, desen gibi dersler girmiştir.

1848: Darülmualimin-i Rüşdi’nin açılışı. İlk açılan öğretmen okuludur. İlerde Satı Bey’in müdürlüğünde ve Baltacıoğlu’nun öğretmenliğinde resim eğitimi açısından önemli etkinlikler gösterecektir.

1883: Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi (Güzel Sanatlar Akademisi)nin kuruluşudur. Bu okulun ilk müdürü Osman Hamdi Beydir.

1915: İsmail Hakkı Baltacıoğlu’nun resim öğrenimi için Almanya’ya gönderilişi. Döndüğünde ilk resim müfredatını oluşturmuştur.

1924: Amerikalı ünlü eğitimci John Dewey’in Türkiye’ye getirilişi. Dewey, yaparak öğrenmeyi savunmuş, disiplinin yerini sorumluluk, ezberciliğin yerini yaratıcılığı hedeflemiştir. Atatürk’ün isteği üzerine “Türk Eğitim Sistemi-Türk Maarifi” hakkında rapor hazırlamıştır.

1926: Resim derslerinin düzenlenmesi ve programlarının geliştirilmesi için sanat eğitimcisi Stichler’in ülkeye getirilmesi.

1926: Gazi Terbiye Enstitüsünün açılması.

1932: Gazi Terbiye Enstitüsünde Resim-İş Eğitimi Bölümünün kurulması.

1940: Köy Enstitülerinin kuruluşu, sanat derslerine geniş yer verilmesi.

1949: Ortaokul programlarına İş bilgisi ve Yazı derslerinin konulması.

1952: Liselerde iki saatlik resim ve müzik derslerinin seçmeli olarak konulması.

- 1962: Öğretmen okullarında Resim-İş seminerinin açılması.
- 1973: Sınıf öğretmeni yetiştiren iki yıllık Eğitim Enstitüleri açıldı. Bir dönemde üç saat süreli Resim-Yazı ve İş dersi müfredatta yer almıştır.
- 1978: Liselerde zorunlu olarak “Sanat Eğitimi” dersi konulmak istendi. Sonradan bu ders “Turizm” dersine dönüştürülerek vazgeçildi.
- 1982: 2547 Sayılı YÖK yasası ile 3 yıllık Eğitim Enstitüleri fakültelere dönüştürülerek, Resim Bölümlerinin ders içerikleri yeniden gözden geçirildi ve 4 yıllık lisans programlarına göre hazırlandı.
- 1983: 2547 Sayılı YÖK yasasının 5 (1) ve 67. maddesine göre üniversitelerde güzel sanatlarla ilgili derslerin konulması kararlaştırıldı.
- 1990: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi açıldı.
- 1992: MEB. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 25. 07. 1991 tarih ve 3786 sayılı onayı ile İlköğretim “Resim-İş Dersi Öğretimi” programının geliştirilerek yürürlüğe konması.
- 1997: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında 1994-1997 yıllarında yürütülen Eğitim Fakültelerinin yapılanması yeniden düzenlenmiş ve Güzel Sanatlar Eğitimi ve İlköğretim Bölümlerinde okutulacak sanat derslerine yönelik kaynak kitaplar hazırlanmıştır.
- 1997: MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 10.03.1998 tarihinde lise Resim Öğretimi programlarını yeniden geliştirmiş 1998-1999 öğretim yılından itibaren 2487 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Artut, 2007, s.118-120).

2.3.2. Sanat Eğitimi Yöntemleri

Sanat eğitiminin planlanan hedeflere ulaşabilmesinde en büyük rol süreç içinde işlenen yönteme düşmektedir. Öğretmenler derslerini farklı yöntemlerden yararlanarak işlemektedirler. Konuya ilişkin en uygun yöntemi seçmek öncelikle yüksek bir alan bilgisine ve ardından deneyim ve beceriye bağlı olmaktadır. Sanat öğretiminde kullanılacak öğretim yöntemleri ve kullanılacak araç-gereçlerin işlenecek konularla ilişkilendirmekten öte, öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlarla ilişkilendirilmesinde yarar vardır. Sanatsal öğrenmede öğrencilerin farklı gelişim özellikleri gösterdiklerinden dolayı çeşitli sanatsal öğrenme ve araçların bir arada kullanılmasına ve gerektiğinde bireysel öğretime gereksinim duyulabilir. Öğretim,

kazanılması istenen bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Günümüzün çağdaş sanat eğitiminde çocuğun yaratıcıyı düşünceye, analiz yapmaya, özgün çalışmalar elde etmeye götürmek yönündedir (Artut, 2007, s.124-125).

Sanat eğitimi tarihindeki yöntemler şu şekilde özetlenebilir; Çocuk Merkezci Yaklaşım; çocuğun kendince özgür bir ortamda dinamik bir sistem içinde sanat öğrenmesidir. Bunun için önce yaygın bir programla, bol araç ve gereç ile ve özgür ortamda yöreklendirilmesi gerekir. Görsel Algının Geliştirilmesi, görmeyi öğrenmeyi amaçlar. Algılamada Gelişme; uygulamalı Etkinliklerle Öğrenilmeli; Çocuğun doğal büyümesine bağlı olarak görsel algısı da gelişir. Algısal Gelişme öğretimle de gerçekleşir. Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel boyutta amaçlanan davranışlar geliştirilmelidir. Disiplin Merkezci Yaklaşım; görsel sanat alanı ile ilgili her türlü bilgi, beceri, değer öğretim yolu ile öğrenciye kazandırılır. Bu görüşün öngördüğü öğretim yolları ile sanat eğitiminde derinleşmeye gidilebilir. Deneyisel Yaklaşım; çocukların kendi başlarına çeşitli gereçlerle deney yapmalarını, sanatsal süreci yaşamalarını estetik ve sanatsal gelişmede temel almaktadır. Bu yaklaşım “bırakınız yapsınlar” anlayışına dönüştürülmedikçe derslerde okullarda diğer yaklaşımlarla birlikte uygulanabilir (Kırıçoğlu 1991, s.250).

2.3.2.1.Kolaydan Zora Gitme (basitten karmaşığa) İlkesi

Basitten karmaşığa ilkesine bağlı bu yöntemde önemli olan öğrenciye en uygun düşen bilgiyi ilk olarak aktarmaktır. Çocuklar, yeteneklerini bir basamaktan sonrakine doğru olgunlaştırırken, estetik bilgi ve beceri düzeyi gelişerek, kazandıkları şeylerin zorluk düzeylerini artıracaklardır. (Kırıçoğlu 1991, s.251).

2.3.2.2.Soru-Cevap-Tartışma

Önceden planlanmış, hazırlanmış soruların sınıfta öğrenciler tarafından cevaplanması, açıklanması ve tartışılması temeline dayalı bir öğretim yöntemidir. Öğrenciler bu yöntem ile karşısındakine saygı duyma ve dinleme alışkanlığı kazanır. Özellikle sanat derslerinin kuramsal boyutu bu yöntem ile derste aktif bir şekilde işlenebilir. (Kırıçoğlu 1991, s.252).

2.3.2.3.Müzik ve Seslerden Yararlanma

Müzik dinletilerek gerçekleştirilen çalışmalarda yaratıcılığın ve hayal gücünün ön planda olmasına çalışılır. Dinletilecek müziğin seçimi çok önemlidir. Bireyin, duyduğu sesler ile hayal kurma, düşünceleri organize etme, yorumlama ve yaratıcılığa ortam hazırlayabilir. (Kırıçoğlu 1991, s.253).

2.3.2.4.Kopyadan Yararlanma

Wilson (1977), çocukların resim yapmayı öğrenmeye, kopya yaparak başladıklarını ileri sürerek Lowenfeld'in (1947) doğalcı sanat eğitimi kuramına karşı koymuştur. Kopya, sanat eğitiminde asıl amaç olarak görülmeyp, bazı estetik sorunların çözümünde, teknik, bilgi ve becerilerin geliştirilmesinde bir araç olarak düşünülmelidir. Bazı sanat eğitimcileri sanat eğitiminde kopya olmadan öğrenmenin gerçekleşmeyeceğini öne sürselerde günümüz sanat eğitiminde kopya sanatsal öğrenmeyi geciktiren, zorlaştıran, gelecekte yaratıcı, özgün çabalar içince başarılı olamayan, taklit eğilimli, kendine güvensiz bireylerin yetişmesini olanaklı kılabilir.

2.3.2.5.Bellek Eğitimi

Bellek eğitiminin öğrenme ve bellek arasında ilişkili olduğu kabul edilmektedir. Öğrenme, hatırlamaya bağlıdır. Bellekte depolanmış bilgiler hatırlandığında görünür hale gelmektedir. Öğrencilerin belleklerinin harekete geçirilerek dersin işlenmesinin etkili olduğu bu yöntemde ileri sürülmektedir. Bu yöntemde öğrencinin ölçü gibi katılıklardan kurtulup belleğindeki yansıtması gerekmektedir. öğrenci belleğindeki konularla resim yapmalıdır. (Kırıçoğlu 1991, s.253).

2.3.2.5.Yaratıcı Drama

Sanat etkinliklerinde oyunlarla öğretim oldukça etkili bir yöntemdir. Oyunlaştırma, öğrenilenin pekiştirilmesinde oldukça etkindir. Etkinlik sürecinde başkalarının durum ve davranışlarını canlandırırken kendi duygu ve düşüncelerini belirtme fırsatlarını da bulduklarından öğrencilerin iletişim becerileri gelişir. Yaratıcılığın ve hayal gücünün geliştirilmesinin önemli bir faktörü yaratıcı drama

etkinlikleridir. Dramada tanımlanmak istenen konu spontane olarak gelişir. Bu ortamda öğrenci bütün duyu organlarını harekete geçirerek edilgen durumdan kurtulabilir. Drama, öğrencinin görme, algılama, imgelem, tanımlama, aktarma beceri ve sorgulama gibi çoğu becerisinin geliştirilmesine olanak sağlar.

2.3.2.7. Proje Destekli Öğretim Yöntemi

Genellikle öğrenci merkezli ve küçük gruplarla birlikte gerçekleştirilen bir çalışma biçimidir. Öğretmen rehber konumundayken öğrenci bağımsızdır. Öğrenci, projenin amacını, yapılacak işlerin prosedürünü, kullanılacak malzemeleri ve olası sorunları önceden belirler. Yeterli süre dolduğunda proje sınıfta sunulacaktır. Değerlendirmeyi öğrenci, öğretmen ve diğer öğrencilerde beraber yapabileceklerdir. Bu model öğrencinin etkin katılımını güdülemekte, sorun çözücü ve sosyal becerilerin arttığı bir alan oluşturmaktadır (Artut, 2007, s.129-133).

Bu yöntemlerin uygulanabilmesi için; deneyimler, birikimler, donanımlı ortam ve özgür ortam gibi ön koşulların sağlanması gerekmektedir. Deneyimler, Birikimler: Sanat eğitimcinin alanında çok iyi yetişmiş olması başarıyı önemli ölçüde etkilemektedir. Donanımlı Ortam: Binanın elverişliliği, araç, gereç, teknik ve teknolojik olanakların sağlanması sanatsal yaratmayı olumlu ölçüde etkileyen faktörlerdir. Özgür Ortam: Ancak her çeşit olasılığı araştırmaya imkan tanıyan, her çeşit düşünme biçimine olanak veren, eleştiriye açık özgür bir ortamda, özgür yaratma gerçekleşebilir (Etike 1995, s.25-26).

2.4. Öğrenmeyi Kalıcı Kılmak İçin Farklı Yöntemler

Her geçen saniye hayatlarımıza farklılıklar yenilikler getirmektedir. Teknolojinin hızla ilerlediği, uzaklığın gün geçtikçe önemini yitirdiği çağımızda yeni ve farklı olanı kabul etmemiz ya da anlamaya çalışmamız yaşamın bir gereği durumuna gelmiştir. Yaşamdan zevk alabilmek, rutinliğin yarattığı bunalımlarla başa çıkabilmek için değişikliklere açık bir yaşam biçimi tercih edilmelidir. Her gün aynı şeyleri yapan, buna karşılık hayatlarının değişmesini bekleyen insanları anlamak mümkün değildir.

Eğer aynı konuda aynı şeyler yapılmaya devam edilirse, hiçbir zaman farklı sonuçlar elde edilemez.

Öğretmen olarak da durum farklı değildir. Örneğin bir konunun yeterince anlaşılmadığını gören bazı öğretmenler, aynı konuyu aynı şekilde birkaç kez daha tekrarlayıp var olan durumun değişmesini beklemektedirler. Yeni ve farklı şeyleri denemeye isteksiz olmak hem kendi yaşam kalitemiz hem de mesleki yeterliliğimiz için ciddi bir hatadır. Değişim başlangıçta doğası gereği her insana rahatsızlık vermektedir. Ancak hayatın her kesitinde değişikliğin zamanı geldiğini insan sezgileri ile anlayabilir. Bu noktada gerçekleştirilmesi gereken iki tercih vardır. Birincisi yapılan şeylerin önceden olduğu gibi yapılmaya devam edilmesidir. Bu durumda daha önce elde edilenlerden farklı sonuçlar hiçbir zaman gelmeyecektir. İkinci tercih ise değişimi seçmektir. Değişimin verdiği ilk rahatsızlıklar atlatıldığında yaşam kalitesinde meydana gelen iyileşme bireyler için ciddi bir ödül olacaktır.

Gelişmek ve öğrenmek için, gerçekleştirilen etkinliklerin yeni yollar denenerek yapılması gerekmektedir. Büyük değişiklikler ancak küçük değişikliklerden sonra meydana gelmektedir. Bir derse farklı bir tarzda girmek ve bir dersi alışlagelmiş yöntemlerden farklı bir yöntemle işlemek, önemli değişiklikler için başlangıç olabilir. Öğrencilerden bir derste öğrendiklerini çizimlerle ifade etmelerini istemek, dersin ana fikri ile ilgili posterler hazırlatmak, çeşitli drama etkinlikleri organize etmek, öğrencilerin görsel, işitsel ve duysal algılamalarını geliştirecek oyunlar hazırlamak öğretim sürecini hem öğrenci hem de öğretmen için zevkli hale getirecektir. Dünya şaşırtıcı bir şekilde değişmektedir. Öğretmen olarak yapılması gereken değişime açık olmak ve eğitim-öğretim sürecini en etkili ve verimli şekilde geçmesini sağlayacak yeni arayışlarda bulunmaktır. (Yılmaz, s.86-88) Bu bağlamda farklı bir yöntem olan drama ile işe başlanılabilir.

Drama yöntemi ile gerçekleştirilen öğretim kısa film şekline dönüştürülüp, sınıfta izlenebilir. Bu hem dramayı gerçekleştiren öğrencilerin kendilerini izleme imkanı tanır hem de dramada yer almayan öğrenciler için ilgi çekici olur. Diğer bir etkinlikte öğrencilerin katılımı artabilir. Dramaya katılmayan öğrenciler izlerken öğrenirler. Görsel olarak bir konuyu öğrenmenin, öğrenmede kalıcılığı artırdığı

düşünülmektedir. Bu bağlamda hareketli resimlerin neler olduğu, uygulama şekilleri ve sınırlılıklarına bakmak gerekmektedir.

2.4.1. Hareketli Resimler: Video ve Film Avantajları

Hareket: Hareketin öğrenme açısından önemli olduğu durumlarda (örneğin bir makinenin çalıştırılması), kavramların öğretilmesi ve öğrenilmesinde hareketli filmler diğer görsel materyallere göre daha etkilidir.

Süreç: Üretim aşamaları ya da fen deneyleri gibi aşamalı hareketlerin önemli olduğu operasyonlar hareketli resimlerle daha etkili olarak gösterilebilir.

Güvenli Gözlem: Video ve film kayıtları, öğrencilere güneş tutulması, yanardağ ya da savaş gibi doğrudan gözlenmesi tehlikeli ya da mümkün olmayan olayları gözleme imkanı sağlar.

Beceri Öğrenme: Psikomotor beceriler en iyi gözlem ve alıştırma yoluyla öğrenilir. Psikomotor bir davranışın filme ya da videoya çekilmesi öğrencinin davranışı tekrar tekrar gözlemesine imkan tanır.

Dramatizasyon: Hareketli resimler, insan ilişkilerine yönelik problemleri gözleme ve analiz etme fırsatı tanır.

Duyuşsal Öğrenme: Duygusal etkilerinden dolayı filmler bireysel ve sosyal tutumların şekillenmesinde etkili olabilir. Belgesel ve propaganda filmlerinin genelde izleyenler üzerinde önemli etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Problem Çözme: Açık uçlu dramatizasyonlar genelde çözülmeyen çalışmaların farklı yönlerini izleyenler arasında tartışmaya açmak için kullanılır.

Ortak Tecrübe Oluşturma: Farklı gruplar film ya da video programlarını birlikte izleyerek, bir sorunu etkili olarak tartışmak için ortak bir tecrübe kazanabilirler. (Özdemir, 2000, s. 140).

Sınırlılıkları

Sabit Adım: Film makineleri film sırasında tartışma için durdurulabilir, ancak bu grup gösterimlerinde pek yapılmaz. Program sabit bir hızda çalıştığından, bazı izleyiciler bir sonraki aşama için sabırsızca beklerken bazıları da geride kalabilir.

Hareketsizlik: Film ve video, hareket içeren konuların sunulmasında etkili olmakla birlikte, tek bir görsel (harita, örgüt şeması, diyagram gibi) üzerinde detaylı olarak durulması gereken konular için uygun değildir.

Hareketli Resimlerle Öğretim

Ön İnceleme: Film ve video kasetler, içerik ve teknik kalitesi yönünden incelenerek seçilmeli ve sınıfta kullanmadan önceden kontrol edilmelidir. Aksi taktirde istenmeyen durumlarla karşılaşılabilir.

Çevreyi Düzenleme: Öğrencilerin herhangi bir öğretim araç-gerecinden öğrenebilmesi için, öncelikle sesi duyabilmesi ve görüntüyü görebilmesi gerekir. Uygun ışıklandırma, oturma düzeni ve ses kontrolü yapılmalıdır.

Öğrencilerin Hazırlanması: Öğrenciler bu etkinliğe hazırlandıklarında öğrenme miktarı önemli ölçüde artar. Video/film sunusundan önce öğrencileri hazırlamak için, önceki ilgili çalışmaların gözden geçirilmesi gerekir. Öğrencilere o günkü dersin bütün içerisindeki yerini anlamalarına yardımcı olunur. Öğrenme ihtiyacı hissetmeleri sağlanır. Sorular sorarak meraklandırın ve öğrencilerin konu hakkında cevaplanmasını istedikleri soruları varsa bunların açıklığa kavuşturulması gerekir.

Dersin Hedeflerini Açıklama: Sunuda dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan bahsedilmelidir. Bu noktaların tahtaya yazılarak öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olunur. Eğer sunulan bilgi miktarı çoksa; öğrencilere bu bilgileri nasıl organize etmeleri gerektiğine dair ipuçları verilir. Açıklanması gereken yeni kelime ve kavramlar önceden açıklanır.

Sunu: İyi tasarlanmış bir film/video sunusu etkin öğrenci katılımını gerektirir. Öğrencilerin öğretmenin materyale yönelik tutumunu gözleme ve buna göre hareket eğilimi vardır. (Özdemir, 2000, s.140).

Öğrenci reaksiyonlarının rahatlıkla gözlenebileceği bir yerde durulmalıdır. Zorlanma ya da sıkılma durumlarını gösteren ipuçlarını yakalamaya çalışmalıdır. Gösteri sonu tartışmada kullanmak için birey reaksiyonları not edilir. Öğrenci disiplin problemleri hızlı ve başkalarını rahatsız etmeden giderilmeye çalışılır.

Öğrencilerin derse katılımını sağlama: Eğer video/film programı öğrencilerin aktif katılımını gerektirmiyorsa, öğrenci tepkilerini alma işlemini sunu sonrasına bırakmak daha yararlıdır. Yeni bilgiyi genelleme ve gerçek durumlara transfer edebilme yeteneği öğrencilerin farklı şartlar altında alıştırmaya yapmalarına bağlıdır. Sunu sonrasında yapılabilecek etkinliklerden bazıları şunlardır:

Tartışma

Dramatizasyon

Projeler (deney, rapor, sergi, modeller, çizimler, vb.) Dramatizasyon ile gerçekleştirilen bir öğrenme ortamı film şekline dönüştürülerek tekrar öğrenmeye katkıda bulunduktan sonra bu gösterinin ardından tekrar yapılacak bir drama etkinliği hem daha çok öğrencinin katılımına olanak sağlayacak hem de öğrencileri öğrenmeye motive edecektir çünkü ortada öğrenci tarafından başarılmış bir ürün vardır. Bu da öğrencilerin kendilerine güvenlerini artıracaktır (Özdemir, 2000, s.139-141).

2.5. Öğrenci Merkezli Öğretim Ve Öğretmenin Rolü

Öğrenci sınıf ve laboratuardaki faaliyetlerin merkezidir. Konu ikinci derecede önemlidir. Olgular ve bilgiler zamanla değişirler. Kavramlar ve ilkeler ise kalıcıdır. Öğrenci, hayat, iş, aile ve toplum ilişkileri, ulusal ve kişisel ihtiyaçlara yönelik bazı temel kavram ve ilkeleri anlamak ve kabul etmek zorundadır. Öğrenci, sağlam bir kavram ve kurallar temeline sahip olduğunda, yeni edindiği bilgileri her zaman bu temel kavram ve ilkeler çerçevesinde özümseyecek, yaşam boyu öğrenmeye katılmış olacaktır.

Öğrenci merkezli bir öğretim için ilk koşul, öğrencilerin özelliklerini tanımaktır. Öğrenciler birçok yönden birbirlerinden farklılık gösterirler. Örneğin; olguları ve ilişkileri kavrama/hatırlama yeteneği, fiziksel, duygusal ve sosyal olgunluk, öğrenme arzusu, yapacağı şeye konsantre olabilme yeteneği, bireysel veya grupta çalışma yeteneği, kas koordinasyonu, okuma ve dinleme yeteneği, kendini sözlü veya yazılı ifade etme yeteneği, öğrenme hızı veya kapasitesi gibi değişik açılardan farklı özelliklere sahiptirler. Grup şeklinde yapılan bir drama etkinliğinde her öğrenci kendi özelliklerine göre rollerini belirleyip, kendini rahatlıkla ifade edebilir (Özdemir, 1999, s.76-83).

Bilimsel yaklaşım 17.yüzyıl aydınlanma çağı sırasında; modern dünyanın eğitimsel gelişmesi için başlamış oldu. Öğrenci merkezli öğrenme 17. yüzyıldan bu yana yavaş yavaş gelişen bir yaklaşımdır (Seylan, 2004, s.271). Öğrenci merkezli bir öğretim süreci şu şekilde izlenebilir.

2.5.1. Öğretmeye Hazırlık

Amaç:

Hedefler: (Hedefler nereye gidiyoruz? Planlama sorusunu cevaplandırır.)

Araç-Gereçler ve Diğer Kaynaklar:

Mevcut Durum:(Öğrenciler dersin içeriği hakkında ne biliyorlar? Dersin içeriğiyle ilgili deneyimleri neler?) (Mevcut durum neredeyiz planlama sorusunu cevaplandırır.)

Öğretim Yaklaşımı: Öğretmen, öğrencilerin, bugün bana öğretmeye çalıştığın şeyi neden öğrenmeliyim? Sorusunu cevaplandırır. Dersin bu noktasında öğretmen, öğretmek istediği şeyin öğrenci için neden gerekli olduğunu düşünmesine yardımcı olacak öğretim ilkelerinden faydalanır.

2.5.2. Dersi Sunma

Öğretim Stratejileri: Yöntemler, Teknikler, Öğretim araç gereçlerinin kullanılması.

(Tartışma grupları, takrir, gösteri, bireysel araştırma, alan gezileri, kaynak kişiler, görsel-işitsel sunular, bilgisayar-destekli öğretim, rol yapma, örnek problemler, benzetişim ortamları, problem çözme vb. kullanılabilir.

Ders İçeriği: Ne? (Hedefleri öğretmek için gereken içerik, dersinize yönelik geliştirilen programdan çıkarılır.) Neden? (Hedeflerin uygunluğu, gerçek yaşamda kullanılabilirliği), Nasıl? (Yeni becerilerin, davranışların ve anlayışların nasıl uygulanacağı)

(İçerik öğretimine yönelik stratejiler, amaca ulaşmak için ne gibi aşamalardan geçmeliyiz? Planlama sorusunu cevaplandırır.)

2.5.3. Öğrencilere Kavramları, İlkeleri, Becerileri Uygulamada Yardımcı Olma

Öğrenciler “Neden” sorusuna bağlı olarak “Ne” ve “Nasıl”ı uygular veya kullanır. (Uygulama etkinlikleri, ayrıca “amaca ulaşmak için ne gibi aşamalardan geçmeliyiz?” planlama sorusunun cevaplanmasına yardım eder.)

2.5.4. Öğrenilenleri Değerlendirme

(Yazılı sınav, sözlü sınav, gözlem, uygulama testi, proje, yazılı rapor, performans testi, vs. kullanılabilir.)

(Öğretim sürecinde bu aşama, “Hedeflere ulaşp ulaşmadığımızı nasıl anlayacağız?” planlama sorusunu cevaplandırır.) (Özdemir, 1999, s.103-105)

Çağımız çocukları, eğitimli anne ve babalar, zengin uyarıcılarla donanmış çevrelerden geldikleri için, çoğunlukla okula başlarken oldukça yüklü bir ön öğrenmeye sahiptirler. Çocukların büyük bir kısmı, okula gelmeden önce, temel olarak sayıları bilmekte, renkleri tanımakta, kitle iletişim araçları sayesinde dünyada kendilerinden farklı insanlar yaşadığını ve farklı diller konuştuğunu bilmekte, kızlar ve erkeklerin cinsel olarak farklı olduğunu algılayabilmekte, bir yılın 365 gün, bir haftanın 7 gün, bir günün gece ve gündüz olarak neden ikiye ayrıldığını ve 24 saat olduğunu bilmektedirler.

Çoğunlukla, il, ilçe ve köy ayrımını basit olarak bilip, başbakan, vali, belediye başkanı ve muhtar gibi yöneticileri tanımaktadırlar. Alışveriş yaparak, tüketim gereksinimlerine sahip olduklarını bilmektedirler. Bebeklerin nasıl doğduklarını, kadın ve erkeğin çalışma hayatına atıldıklarında, iş dönüşü erkeğin yan gelip yatmasının, kadının ise tek başına ev işleriyle baş etmeye çalışmasını yanlış olduğunu bilmektedirler. Televizyondan depremden, doğal afet ve çevre kirliliğine kadar bir sürü sorun yaşandığını görebilmektedirler.

Bu nedenle; okul programları bilgidan çok bilgiye ulaşma ve paylaşma etkinlikleri ile zenginleştirilmelidir. Dewey'e göre eğitim sistemlerinin en büyük yanlışlarından biri; bir insanının öğrenme sürecinde öğrendiği şeyi tam olarak öğrendiğinin sanılmasıdır. Öğrenilenlerin çoğu uzun süreli belleğimizin bir yerlerinde başı boş olarak dolanmaktadır. Okulun yapması gereken öğrenme yaşantılarını uzun süreli belleğimize, günlük yaşama aktarılabilir bir formda kazandırmak olmalıdır. Bunun için yapılması gereken ise; çocuğa göre hareket edebilmektir. Yetişkinlerin, çocukları kendi dünyalarına uyumlaştırma döngüsü olan okul; yetişkin kurgusundan kurtulmadıkça, çocuklar okulda mutsuz olmaya devam edeceklerdir.

Demirel'e göre, Daimicilik adlı eğitim felsefesi Realizmi merkeze alarak, okulda üstün zekalı bireyler yetiştirmek için akıllı kişileri seçmektedir. Esasicilik eğitim felsefesi, idealizm ve realizmi dayanak alarak, bireylerin zihinsel gelişimine yardımcı olmayı hedeflemektedir. İlerlemecilik, pragmatizm felsefesi ile demokratik ve sosyal gelişimi sağlamaktadır. Yeniden kurmacılık, pragmatizme dayalı olarak toplumu yeniden yapılandırmayı hedeflemektedir.

Eğitim felsefelerinin birbirinden farklı görüldüğü yanıltıcı olmamalıdır. Aslında hepsinin ortak noktası, okulu bireyin üzerinde görmesidir. Hepsi, bireyi, devletin ya da kamusal düzenin istediği bir biçimde yapılandırma hedefini, her şeyin üstünde görmektedir. Bireyin mutluluğunu sağlamak gibi bir hedefe sahip değildirler. Örneğin demokratiklik, topluma özgü bir düşünce sistemi olarak işletilmektedir. Kendi içinde demokratik olan bu insanların yetiştiği okul, başka toplumlara karşı, oldukça anti demokratik eğilimler hatta düşmanlıklar gösterebilmektedirler.

Okul programlarındaki etkinlikler (bilim alanlarına dayalı dersler, günlük yaşam sorunlarını çözme becerileri, duyuşsal ve psiko-motor beceri ve hobiler, kültürel ve sosyal aktiviteler) çocukların bilişsel düzeylerine uygun olarak aşamalı olarak düzenlenmelidir. Yani ilköğretimde paylaşılan bir etkinlik bir üst eğitim kurumunda geliştirilerek sürdürülmelidir. Örneğin günümüz çocuklarının özellikle de büyük kentlerde en büyük sorunlarından biri, yeterince oyun oynayamamak, yeterince psiko-motor etkinlikte bulunamamak, yeterince spor yapamamak olarak göze çarpmaktadır. Bu nedenledir ki öğrencilerin zevkle derslerini işlemeleri, öğrenmeye istekli olmaları ve işbirliği, paylaşım içinde birbirleriyle çalışmaları için drama gibi bir etkinlik ile öğrenme-öğretme süreci geçirilebilir. (Yapıcı, 2004, s.43-46)

Hayata zamanında yansımayan bilgi ister sosyal boyutta isterse teknolojik boyutta olsun, insanlığı uygarlık yolunda mutlaka geride bırakacak ve çağdaş yarınlardan uzak tutacaktır (Bayrak, 2004, s.49) Bu nedenledir ki bilgiye zamanında ulaşmalı ve onu kullanabilir duruma gelinmelidir. Bu aslında hayati bir gerekliliktir. Öğretmenin ise bilgiyi zamanında öğrencilerine vermesi kadar nasıl verdiği ve o bilgiyi kullanılabilir hale getirmesi önemlidir. Bu doğrultuda bilginin öğrencide kalıcılığını sağlamak adına bilgiyi sunarken izlediği yol, yöntem çok büyük bir önem taşımaktadır.

“Bir ülkenin geleceği, o ülke insanların göreceği eğitime bağlıdır.” Einstein (Bayrak, 2004, s.74).

“Bilmeyen ve bilmediğini bilen çocuktur, ona öğretin. Bilen ve bildiğini bilmeyen uykudadır, onu uyandırın. Bilmeyen ve bilmediğini bilmeyen aptaldır, ondan sakının. Bilen ve bildiğini bilen liderdir, onu izleyin.” Konfüçyüs. Bir toplumun inşasında, gelişiminde, değişiminde, yaşadığı çağı kavramada, anlamada ve hayatına yansıtmada en önemli kavram eğitimidir. Eğitim; bu işi bir hayat felsefesi, bir düşünce biçimi olarak benimsemiş kişilerce, doğru olarak verilirse amacına ulaşır (Bayrak, 2004, s.78).

Mustafa Kemal Atatürk, eğitimi her şeyin üstünde tutarak bireye verilen eğitimin önemini ve değerini şu ifadeleri ile dile getirmiştir: “Efendiler; yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekle tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel ve her şeyden evvel, Türkiye’nin istiklaline, kendi benliğine, milli geleneklerine düşman bütün

unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir. Dünyanın her tarafında öğretmenler, insan topluluğunun en fedakar ve muhterem unsurlarıdır. Bir millet esas değerini eğitimle kazanır” (Bayrak, 2004, s.81).

Öğretmen; her şeyi bilen, ihtiyaç duyulunca musluklarına koşulan bilgi deposu değildir. Mevcut bilgisini sürekli kullanan, hayatına yansıtan, çevresiyle paylaşandır. Bu misyonu yüklenen öğretmen, eğitiminden sorumlu olduğu herkese bilgi öğretmektense özellikle okulda öğrenciye, öğrenmeyi öğretmelidir. Tıpkı, Çin atasözünün dediği gibi, ‘bir kişiye her gün balık vereceğine, ona balık tutmasını öğret’ mesajını uygulamalıdır. Öğrenen bilginin bir ihtiyaç olduğunu kavarsa öğrenmeye aşkla sarılacaktır. Eğitim anlayışını sorularla donatmak, çocuğu/genci sürekli merak ve ilgi içinde tutmak önemlidir (Bayrak, 2004, s.100).

Sınıfın lideri olan öğretmen, çoğu zaman anne babadan ve tanıdığı kişilerden daha üstün tutulur. Öğrencinin model olarak aldığı en önemli insan belki de öğretmendir. Öğrenciye değer ve önem veren, onlara dostça yaklaşan öğretmenler öğrencileri ile daha kolay iletişime geçer ve onların dersi daha rahat anlamalarında yardımcı olur. Kendisinden korkulan öğretmen ile işlenen bir ders süreci öğrenciler için sadece geçirilmesi gereken bir zaman dilimidir.

Bu açıdan bakıldığında bilgiyi veren konumunda değil de öğrencilerin bilgiye nasıl ulaşacaklarını öğreten bir öğretmen konumuna geçildiğinde öğrencilerin kişilik gelişimlerine de yardımcı olunur. Öğretmen, karşısındaki öğrenciye yarının büyüğü olacağı mesajından çok bugünkü kıymetini hissettirmeli, onu bir büyük gibi dinleyip fikir ve projelerini dikkate almalı, zaman zaman ödüllendirmelidir. Böyle bir yaklaşım çocuğu zaten bugünden yarının insanı yapmaktır. Bu anlayış çocuğu motive edecek, zihninde yeni ufukların açılmasını sağlayacaktır. (Bayrak, 2004, s.106).

“Hiçbir şeyi bilmeyen, hiçbir şeyi sevemez. Hiçbir şeyi yaşamayan, hiçbir şey anlamaz. Hiçbir şey anlamayan değersizdir. Oysa anlayan kişi aynı zamanda sever, farkına varır, görür. Bir şeyin aslında ne kadar bilgi varsa, daha fazla sevgi vardır.” Paracelsus (Bayrak, 2004, s.153).

Dost öğretmen, sorunlarını çözemeyen öğrencilere kılavuzluk ederek onların öğrenmelerinde yardımcı olur. Onlara problemlerini çözmelerinde kılavuzluk eder. Öğrencilerinin başarılı olmalarını destekler. Onlara sıcak, samimi, içten bir öğrenme ortamı sunar. Onlara önem verir, davranışları ile öğrencilerine örnek oluşturur (Başaran, 2006, s.385).

Öğretmen, bilgiyi değil, ona ulaşma yollarını ve kullanma yöntemlerini vermelidir. Öğretmen kendi bilgi ve bulgularını paylaşmalı, öğrencilerin katkılarıyla zenginleştirmeli, yerinde ve zamanında yapılan esprilerle güzelleştirmelidir. Öğretmen, öğrenecek olanın karşısına ben bilirim, benden faydalanmalısın anlayışı ile değil, hep birlikte öğrenelim belki anlayabiliriz, şeklinde yaklaşmalıdır. Karşısındakinin fikirlerini anlayan ve ona değer verdiğini hissettiren, anlatmak istediklerinin çoğunu anlatmayı başarır. Kendisinin dinlendiğini ve dikkate alındığını hisseden insan, mutlaka dinleyenin sözlerini aynı hassasiyetle dinleyecek ve değerlendirecektir. Ayrıca bu iletişim insanlar üzerinde kalıcı bilgilenmeyi de sağlayacaktır (Bayrak, 2004, s.202-204).

“Eğer birine bir şey öğretirseniz asla öğrenmez.” Bernart Shaw (Bayrak, 2004, s.209). Bu sebeptendir ki eğitim-öğretim sürecinde öğrenciye bilgiyi sunmak yerine, onların yaratıcılıklarını ortaya çıkarıcı aktivitelerle bilgiye ulaşmalarını sağlamak gerekmektedir. Drama etkinliği ile geçirilen bir derste öğrenciler yaşayarak, yaparak ve kendi yaşamlarından parçalar ekleyerek yeni bilgileri edinirler.

Öğretmenin rolü öğrencinin hangi durumlarda harekete geçeceğini bilmesi ve ona göre uyarıcılarını ayarlaması, en uygun ortamı yaratmasıdır. Eğitim ortamında amaç, insan beynini doldurmak değil; oluşturmak, geliştirmektir. Araştıran ve bulduklarını sentezleyerek başka bir şey üretebilen bireyleri yetiştirmek eğitim ortamının amaçlarından biri olmalıdır (Bölükoğlu, 2002, s.28).

Özer (2002, s.28), çocuğun toplumsallaşmasını sağlayan araçları beş başlık altında toplamıştır: Aile, okul, öğretmen, arkadaş kümesi, kitle iletişim araçlarıdır. Aile toplumsallaşmada ilk birimdir. Çocuk, toplumsallaşmaya küçük bir birimden başlar, aile içindeki yüz yüze ilişkiler ile bir takım davranış kalıpları geliştirir. Ancak bu davranışlar çocuğun toplumsallaşması için yeterli değildir. Çocuğun toplumsallaşması görevini üstlenen en önemli araç okuldur, okulda çocuğun sahip olduğu olumlu davranışlar

pekiştirilir, olumsuzlar ise olumlular ile yer değiştirir. Okulun önemli işlevlerinden biri, öğrencinin kişilik gelişimini sağlamaktır. Bu durumda öğretmenin görevi, öğrencilerin sağlıklı seçimler ve tercihler yapmalarına yardım etmektir. Her öğrenciye, gerçekleştirmek istediği eylemi seçme, sonuçlarına katlanma ve sorumluluk üstlenme fırsatının sağlanmasıdır. Öğrencilerin her sorununa müdahale etmek yerine, kendi sorunlarını çözme konusunda destek verilirse, onların bağımsız iş görebilme ve yaratıcılık becerileri de geliştirilmiş olur.

Çocuğun toplumsallaşmasını sağlayan araçlardan biri olan ve 20. yy'da önemi giderek artan kitle iletişim araçları, 21. yy.'da insanların hayatlarının birer parçaları haline gelmişlerdir. Kitle iletişim araçları sayesinde dünyanın öbür ucundaki bir olay yanı başımızda yaşanıyor gibi hissedilebilir ve merak edilen birçok konu hakkında derin bilgilere ulaşılabilir olmuştur. Yazılı ve görsel basın bir anlamda toplumun hareket noktası, bilgilerinin ve bakış açılarının kaynağıdır. (Tepecik ve Pazarlıoğlu, 2008, s.255).

Modernleşme ile topluma yerleşen eğlence kavramı, içinde kaybolup gidilen yapay ilişkileri, sahte yüzleri ve düşünmeyi, sorgulamayı engelleyen görüntüleri beraberinde getirmiştir. Ulaşım, iletişim-bilişim teknolojilerinin hızla geliştiği günümüzde geleceğe dönük kültürel değerler belirsizleşmeye başlamıştır. Küreselleşme bombardımanı içinde kalan tüm toplumlar ekonomik ve siyasal bağımlılıkları ile farkında olmadan tektipleşmeye başlamışlardır. Markacı tüketim kültürünün pekiştirilmeye çalışıldığı medyada ise bu tekdüze yaşam biçimi her geçen gün yayınlanan magazin haberleri ile kendini göstermektedir (Tepecik ve Pazarlıoğlu, 2008, s.256). Kitle iletişim araçları yoluyla gerekli ya da gereksiz birçok bilgi edinen çocuk, planlı bir eğitim süreci ile doğru ile yanlış birbirinden ayırt etmeyi öğrenir. Bu sebeple uygulanan okul programları ve öğretmenlerin bilinçli eğitimleri öğrencilerin medyayı nasıl algılamaları gerektiği üzerine yol gösterecektir. Birey sadece ona gelenlerle değil, gelen görüntüler üzerinde düşünerek, sorgulayarak kendi doğrusuna ulaşmaya çalışacaktır.

Diğer bir araç olan öğretmen, öğrencileri örnek davranışları ile etkiler; etkinliklerde yol gösterici, lider ve otorite görevini üstlenir öğrenci öğretmenini bir yetişkin modeli olarak kabul eder ve taklit etmeye çalışır. Diğer bir araç olan arkadaş

kümeleri; çocuğun utangaçlığını, fikirlerindeki arılığı, öykü anlatışını, isteklerini ifade etme gibi davranışlarını arkadaş veya akran kümesinde edinir. Yeni bir kimlik edinir. Kitle iletişim araçları ise çocuğa kendi içinde yer aldığı toplum ve toplum kuralları hakkında bilgi verir (Özer, 2002, s.28).

Problem çözme ve proje tekniklerinin önem kazandığı bu dönemlerde sosyalleşmeyi sağlayıcı tekniklerin dayandığı sosyal konuşma kuramı okullarda yerleşmeye başlamıştır. Bu kuramda sınıf, grup etkinliklerinin geniş çapta uygulandığı yerler durumuna gelmiştir. Bu yaklaşımda öğretmen, danışman ve uzman rolü üstlenmiştir. Burada önemli olan çocuğun sosyalleşmesini sağlayıcı etkinliklere yer vermektir (Özer, 2002, s.29).

2.6. Öğrenme İlkeleri

Öğrenme motivasyona dayanır. Hiç kimse öğrenme isteği duymadan öğrenemez. Bu nedenle öğrencilerin hoşuna gidecek, onların aktif katılımıyla gerçekleşecek bir kısa film hazırlanması öğrenmeyi arttıracaktır. Öğrenme isteği sonuçta öğrencinin kendisinden gelmelidir. Öğrenme istek ya da arzusu, korku, ihtiyaç, merak, hedef, sır, önem, doğuştan gelen bir dürtü veya bir başka motive edici güçten kaynaklanabilir. Öğrenmenin büyük bir bölümü, kişi bu istek veya arzularını tatmin etme çabasına girdiği zaman gerçekleşir. Bu nedenle, öğretmen, öğrencinin öğrenmeye istekli hale gelmesine yardımcı olmak için bu istek veya arzulardan yararlanacak öğrenme faaliyetlerine imkan tanımalıdır.

Öğrenme, öğrencinin aktif katılımına dayanır. Birey, kendi çabalarıyla öğrenir. İnsanlar, yaptıklarını ve gördüklerini, işittiklerinden daha uzun süre hatırlarlar. Yaparak, yaşayarak öğrenme, uzun süreli ve tam bir öğrenmeyi oluşturur. Öğrenme sürecinde aynı anda iki veya daha fazla duyu organı kullanıldığında, öğrenme kolaylaşır ve daha kalıcı olur. öğrenciler, düşünme yanında gözleriyle gördükleri, elleriyle dokundukları, kulaklarıyla duydukları, kaslarıyla ağırlığını hissettikleri zaman daha iyi öğrenirler.

Yenilik, çeşitlilik ve risk öğrenmeyi artırır. Etkili eğitim faaliyetlerinin temelinde öğrencilerin ilgisini çekmek ve bunu sürdürmek yatar. Öğrencilerin, öğrenme

durumuna gösterdikleri ilgiyi canlı tutabilmek için yenilik, çeşitlilik ve risk durumlarından en iyi şekilde faydalanmak gerekir. Yeni ve uyarıcı bir deneyim kendi başına ödüllendiricidir. Çocuklar yeni ve farklı deneyimlerin arayışında görünürler ve bir ödül olmaksızın alışılmadık bir deneyimden geçmek onları mutlu eder. Öğrenme deneyimlerinde görülen çeşitlilikler öğrenmenin verimini artırır. Tek bir şeye sürekli ilgi göstermek gerginlik yaratır ve duygusal açıdan gerginlik de öğrenmenin verimini azaltır. Öğrenciler, başarı elde etmenin mümkün, fakat kesin olmadığı durumları yaratan sorumlulukları üstlendiklerinde motive edilirler (Özdemir, 1999, s.71-74).

2.7. Öğretmenin Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler

Öğretmenin yöntem seçimini etkileyecek pek çok faktör vardır ve bunların en belli başlıları şunlardır:

2.7.1. Öğretmenin Yönteme Yatkınlığı: Çoğu öğretmen alıştığı yöntemi bırakmak istemez. Nasıl ki bir futbolcu takımının belli bir mevkiinde oynadığı zaman kendini rahat ve mutlu hissederse, bazı öğretmenlerde alıştıkları bir yöntemde değişiklik yapmak istemezler. Örneğin, bazı öğretmenler sınıfta tartışma açarak ders işledikleri zaman mutlu olmaktadır. Bazılarına göre ise anlatım yöntemi en iyi yöntemdir. Oysa iyi bir öğretmen iyi bir iskambil kağıdı oyuncusu gibi davranmalı, elindeki her kozu değerlendirebilmelidir. (Küçükahmet, 2002, s.52)

2.7.2. Zaman ve Fiziksel İmkanlar: Zaman yöntem seçimini etkileyen en önemli faktörlerdendir. Yalnızca zaman faktörü açısından bakıldığında, modern yöntemlerin klasik yöntemlerden daha fazla zaman gerektirdiği görülmektedir. Günümüzde pek çok öğretmen klasik yöntemlere bağlılıklarını zamanı daha idareli kullanma ile açıklamaktadırlar. Bunu dışında modern yöntemlerin uygulanabilmesi de fiziksel ortamın hazırlanmasını gerektirmektedir. (Küçükahmet, 2002, s.52)

2.7.3. Maliyet: Anlatım, soru-cevap ya da grup tartışması gibi yöntemler ek bir para gerektirmeyebilir. Oysa öğrencilere canlı tecrübeler kazandırmak istendiğinde yapılacak bir gözlem gezisi ilave para gerektirecektir. (Küçükahmet, 2002, s.53)

2.7.4. Öğrenci Grubunun Büyüklüğü: Modern öğretim yöntemlerinin uygulanabilmesi için en fazla öğrenci sayısının kaç olması gerektiği sorulduğunda mümkün olduğu kadar az cevabı alınmaktadır. 10-15 kişiden oluşan bir sınıfta rahatlıkla rol oynama, örnek olay incelemesi ya da gösteri yöntemi uygulanabilir. Daha kalabalık bir grupta ise daha resmi bir düzenlemeye gitmek gerekmektedir. ancak öğrenci sayısının fazlalığının her türlü öğretim yönteminin etkinlikle uygulayabilmek için bir engel olduğu unutulmamalıdır. (Küçükahmet, 2002, s.53)

2.7.5. Konunun Özelliği: Bazı konular bazı yöntemlerle işlenmeye daha uygundur. Örneğin, pek çok tarih konularının öğretimi için anlatım yöntemi en ekonomik yöntem olarak görülmektedir. Diğer yandan konuların çoğu için böyle bir yöntemin yararlı olacağını söylemek mümkün değildir. (Küçükahmet, 2002, s.53)

2.7.6. Öğretim Sonucunda Öğrencide Geliştirmek İstenen Nitelikler: Dersin amaçları o dersin hangi yöntemlerle işlenmesi konusunda ipuçları verebilmektedir. Örneğin, öğrencinin becerilerinin gelişmesi amaçlanan bir derste yaparak öğrenmeye yönelik yöntemlerin ağır basması gerekmektedir. (Küçükahmet, 2002, s.53)

Bunların dışında yöntem seçiminde programın niteliği, öğrenci grubunun tutumları, öğretmenin kişiliği, sınıf atmosferi gibi daha pek çok etken eklenebilir. Etkin bir öğretim için yöntem zenginliğine gitme artık evrensel bir kural haline gelmiştir. Öğretmenin etkin bir öğretim için seçim yapabileceği yöntem sayısı sınırsızdır. Çünkü her öğretmen kendi yaratıcılığını katarak yeni yöntemler geliştirebilmektedir (Küçükahmet, 2002, s. 53). Bu bağlamda yaratıcı drama yöntemi ile işlenecek görsel sanatlar eğitimi dersindeki bir konunun uygulamasına değişiklikler katılarak ortaya konulmuştur.

2.8. Eğitimde Yeni Bir Yöntem Ve Disiplin: Drama

Yaratıcı drama yöntemi ile birey rahatça kendini ifade edebilir, hayal gücünü geliştirebilir ve yaratıcı düşünce gücünü ortaya koyabilir. Yaratıcı dramadan söz etmeden önce dramanın anlamını bilmekte fayda vardır. Drama, insanın yaşamı boyunca süren eylemdir ve insanın akılca sağlığına bağlıdır. Drama, yaşama sanatı, dramatizasyon ise oyunlaştırma, yaşanır hale getirmedir (Kavcar, 1988, s. 32).

Drama sözcük olarak “dran”dan üretilmiştir. Dran: yapmak, etmek, eylemek demektir. Drama, eylem anlamı taşıyan yunanca “dramenon”un seyirlik olarak benzetmecesi anlamındaki kullanımıdır. Türkçede kullanılan dram kavramı Fransızca drame sözcüğünden gelmektedir. Fransızcada burjuva tiyatrosu anlamına gelirken Türkçede acıklı oyun anlamında kullanılmaktadır. Oyun süreçlerindeki ve yaşam durumlarındaki dramatik anların uzmanlarca, grup içi etkileşim süreçleri içinde yaratılması yaratıcı drama çalışmalarıdır (San, 1989, 573-574).

Drama eski yunanca’da “bir şey yapma” anlamında kullanılırdı. Bir diğer anlamı ise oynamak olan drama, antik tiyatronun gelişiminden bu yana “herhangi bir kişinin bir şey yapması” anlamında kullanılmaktadır. Eğitimde dramanın eğitim dizgemizde modern anlamda yer bulma çabası ve çalışmaları oldukça yenidir. Bu yenilik drama ile aktif uğraşanları zaman zaman kavram karmaşasına düşürmektedir. Yaratıcı dramanın bir oyun mu yoksa rol oynama mı olduğu tartışılmaktadır. Doğaçlama, iletişim-etkileşim pedagojisi ile yaratıcı dramanın aynı anlamı taşıyıp taşımadığı soruları gündemdedir (Adıgüzel, 2002, s.158-159).

Eğitim ve öğretimde, öğretmenler pek çok konuda dramadan yararlanırlar. Drama yoluyla öğrenme çabuklaşır ve etkinleşir. Dramanın amaçlarını, yöntemlerini ve özelliklerini anlayabilmek için bazı temel kavramlar üzerinde durmak gerekir. Dramada çoğunlukla kullanılan kavramlardan en önemlileri şunlardır;

- 1- Yaratıcılık
- 2- Dramatik Oyun
- 3- Dramatizasyon
- 4- Drama(Yaratıcı Drama)
- 5- Rol Oynama
- 6- Doğaçlama
- 7- İletişim
- 8- Etkileşim(Adıgüzel, 2002, s. 159).

2.8.1. Yaratıcılık

Yaratıcılık, var olan şeyleri kullanarak yeni bir şey üretme, düşünülme-yeni düşünülür hale getirme, özgün bir sonuç elde edebilme süreçleridir. Yaratıcılık kelimesinin yerine genellikle buluş, icat, yenilik, özgünlük vb. gibi kelimeler günlük hayatımızda daha çok kullanılmaktadır. Sözlükte “Yoktan var etme durumu” olarak kullanıldığı için olsa gerek bu kavram, büyük bilim adamı ya da sanatçılara has bir ayrıcalık olarak almakta ve bu nedenle de doğuştan gelen bir beceri olarak kabul edilmektedir. Bu durum da, bu kavramın günlük hayatımızda daha az kullanılmasına onun yerine başka kelimeler getirmemize sebep olmaktadır.

Yaratıcılık; ana yoldan ayrılma, kalıplardan kurtulma, önceden hiçbir yüzü ve biçimi olmayan bir şeyin varlık kazanması, bilinen şeylerden yepyeni bir şey çıkarmak vb. gibi tanımlanmaktadır (San, 1985: 9-10). Yaratıcılığın geliştirilmesinde eğitim ortamının büyük bir önemi vardır. Çünkü gerekli eğitim ortamı düzenlendiği takdirde öğrencilerin/çocukların gizli kalmış yaratıcılık özellikleri ortaya çıkarılabilir ve geliştirilebilir. “Yaratıcı olmayan birey yoktur” görüşünden hareketle, yaratıcılığın bütün duyguları kapsadığı ve çocuğun deney yapabileceği her alanda var olduğu (Gökaydın, 1990: 9) fikri eğitimde yaratıcılığın önemini ortaya çıkarmaktadır.

Rollo May’a göre yaratıcı kişiler yeni biçim ve sembolleri hemen ortaya çıkaran ve imgelerle resmeden kişilerdir (May, 1987: 17). Erinç’e göre sanatta yaratıcılık algı yetisi üzerine bir düşleme, bir imleme yetisi katmak, katabilmek ve bunun içinde sezgi gücünü kullanabilmek demektir (Erinç, 1998: 85). May’a göre yaratıcılık zordur ve cesaret ister (May, 1987: 22). Bu sebeptendir ki drama etkinlikleri her şeyden önce bireye cesur olmayı, kendini özgürce ifade edebilmeyi öğretir. Yaratıcılık yolunda atılan bir adımdır.

Modernleşme ile topluma yerleşen eğlence kavramı, içinde kaybolup gidilen yapay ilişkileri, sahte yüzleri ve düşünmeyi, sorgulamayı engelleyen görüntüleri beraberinde getirmiştir. Ulaşım, iletişim-bilişim teknolojilerinin hızla geliştiği günümüzde geleceğe dönük kültürel değerler belirsizleşmeye başlamıştır. Küreselleşme bombardımanı içinde kalan tüm toplumlar ekonomik ve siyasal bağımlılıkları ile farkında olmadan tektipleşmeye başlamışlardır (Tepecik ve Pazarlıoğlu, 2008, s.256).

Modernleşme kavramı altında yok olmaya yüz tutmuş milli değerlerimiz, kimliklerimiz belki de drama etkinliklerinin uygulandığı bir eğitim süreci ile yerini düşünen, sorgulayan, araştıran bireylerin aktif olduğu bir topluma dönüşür. Yaratıcı düşünceye önem veren toplumlarda özgünlük, birliktelik, ilim ve bilimde ilerlemeler gözlenmektedir. Eğitim sisteminin yapısında kişilerin yaratıcılıkları ön planda tutulmalı ve onların öncelikle kendilerini bilen ve sorgulayan ardından çevresindeki olaylara farklı bakış açıları ile yaklaşip alternatif çözüm önerileri sunabilen bireyler olmaları anlamında yaratıcı drama etkinliklerine ağırlık verilmelidir.

Yaratıcı düşünme süreci, beynimizin sonsuz sayıda düşünce, kombinasyon ve bağıntı yaratmasıyla oluşur. Yaşamımızda karşılaştığımız problemleri çözmek için tümden gelim ya da tümevarım yöntemi ile yaratıcı ve mantıksal düşünme süreçlerine ihtiyaç duyarız. Yaratıcılık her türlü soruna ve çözüm önerilerine çok yönlü bakabilmektir. Sorunları çözebilmek için gerekli olan boyutları görebilmek, yakalayabilmek gerekmektedir. yaratıcılıkta eş ve zıt anlamları birlikte düşünme vardır. Verileri düzenlemek, esnek yaklaşımlarla problemi çözmek, ortaya özgün bir ürün koyabilmek yaratıcılıktır (Bölükoğlu, 2002, s.26-27).

Yaratıcı düşünceyi okul ortamında geliştirebilmek için öğrenme ve öğretme ortamlarını öğrencinin yaratıcı davranışlarını geliştirebilecek biçimde düzenlenmelidir. Bunu sağlamak için uygun öğretim stratejisi, yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Bu amaçla buluş ve araştırma yoluyla öğretim stratejisi ile drama, benzetim, beyin fırtınası ve problem çözme gibi yöntem ve tekniklere yer verilmelidir (Artut, 2004, s.52).

2.8.1.1. Eğitimde Yaratıcılığın Önemi

Yaratıcılık bütün insanlarda bulunmakla birlikte, kişilere göre farklılık gösterir. Bu özellik doğuştan gelir. Sonradan öğrenilmez ancak gerekli eğitim ortamı sağlandığında geliştirilebilir. (Yılmaz, 2007, s.19)

Yaratıcılık, yetenek ve zekâ gibi yöneldiği alanlar ve yoğunluk bakımından kişiden kişiye değişen bir kavramdır. Ancak hiçbir zaman kesin bir dille kimi insanlar yaratıcıdır, kimileri değildir denemez çünkü yaratıcılığın kalıtıma, kültür ortamına, eğitim ve öğretime bağlı olduğu açık bir gerçektir (Kırıçoğlu, 2002, s.5).

Bilim adamlarına göre yaratıcılık; akıl yürütme, buluş yapma ve sorun çözme anlamına gelmektedir. Bu nedenle de bilim adamları yaratıcılığın sürecinden çok sonucuyla ilgilenmektedirler. Sanatçılar için yaratıcılığın anlamı ise ‘estetik öğeler içeren özgün bir bütünlük yaratmak’tır. “Matisse “ Her gerçek yaratma içten gelir, bunu dışarıdan bir takım malzeme ile besleriz. Bu, sanatçının yalnız kendisinin yer aldığı ve yavaş yavaş dış dünyayı içine sindirdiği bir süreçtir. Bu süreç resmi yapılan obje kendisinin bir parçası oluncaya kadar sürer”der”(Kırıçoğlu, 2002, s.167).

Ruh bilimciler, yaratıcılığı bilinçaltının dışı vurumu olarak tanımlarlar. Bu olayda uyarıcı yardımı ile bilinçaltı ve bilinç çatışması yaratıcı bir davranış olarak ortaya çıkar... Eğitimcilerin yaratıcılığa yaklaşımları, araştırmacı, özgür düşünen, soru soran insan yetiştirme yönündedir. Çünkü eğitimden beklenen de soru soran, tartışarak düşünen, akıl yürüten, sorun çözen insan yetiştirmektir. Genelde gözlenen ise okul sisteminin olanı kabul eden, tartışmayan insan yetiştirmeye gösterdiği eğilimdir. Eğitimin bu anlamdaki yaratıcı düşünmeyi geliştirme yönündeki isteği ile okulun bu yaklaşımı çoğu kez birbirine karşı düşmektedir (Kırıçoğlu, 2002, 167-168).

Yaratıcılık insana özgü bir yetenektir. Yaratıcı olmak için bir dahi olmak gerekli değildir. Yaratıcı olma durumu bazı nedenlerle körelmiş olsa bile bu yeti, bazı eğitsel programlarla ve yaşam deneyimlerinin drama çalışmalarında kurgulanması ile yeniden ortaya çıkarılabilir. Drama insana bu özelliklerini fark ettirir. Yeteneklerinin farkında olan ve onları kullanmaya çalışan insanlardan çekinilmemelidir. Drama, insanlara yaratıcılıklarını ifade etmeyi öğretir. Bu ifade şekilleri sözlü ve yazılı olabildiği gibi dans, resim, tiyatro, müzik, edebiyat, şiir şeklinde de gerçekleşebilir. Ya da matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi bilgilerin eklenmesiyle keşiflerde bulunmak şeklinde ortaya çıkabilir.

Yaratıcılığa bir süreç, bir kişilik özelliği ya da süreç sonunda ortaya çıkan sonuç(ürün) açısından yaklaşılabilir. Eğitimciler açısından süreç daha önemlidir. Çünkü yaratıcı bir eğitsel süreç sonunda araştırmacı, özgür düşünen, sorular soran bireye ulaşılır. Yaratıcı süreçte özgünlük, olağanüstülük, kural dışılık, değişik olma özellikleri bulunur. Yaratıcı kişilerde öğrenmeye hazır olma, anlatımda akıcılık, düşüncede esneklik ve özgürlük, sabır, merak, sezgi, hayal gücü, deneme, araştırma, sına, bulma, kalıplardan

kurtulma ve yeni fikirler üretme en belirgin özelliklerdir. (İlköğretim Drama1, 2004, s.11-12)

2.8.1.2. Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler

İnsanın yaratıcılığını engelleyen en önemli etmenleri şöyle sıralayabiliriz:

- ◆ Bireyin kendini tanımaması
- ◆ Eksiklik ve fazlalıklarını bilmemesi
- ◆ Bilgiye ulaşmayı bilmemesi
- ◆ Ezberci eğitim-öğretim
- ◆ Yurttaş olma sorumluluklarını bilmeme
- ◆ Yaşamı yeterince anlamlandıramamış olma
- ◆ Kendini ifade etme yetisinin gelişmemiş olması
- ◆ Toplumda var olan durum ve kurallara uyma zorunluluğu
- ◆ Kendini yeterince özgür hissetmemesi
- ◆ Rahatına düşkün olma
- ◆ Kendini güvende hissetmemesi
- ◆ Yenilgiye uğramaktan, alay edilmekten ve yanlış yapmaktan korkması
- ◆ Aşırı mükemmелci olması
- ◆ Konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması
- ◆ Belli bir otoriteye bağımlı olması (İlköğretim Drama1, 2004; s:12-13).

Yaratıcılık, kişilerin doğuştan getirdikleri bir özelliktir. İnsanın doğası gereği tüm insanlarda değişik derecelerde, değişik alan ve boyutlarda var olan ve geliştirilebilen özel bir yetidir. Öğrenilmez fakat uygun koşullar sağlandığı takdirde geliştirilebilir.(Artut,2002, s.134)

Yaratıcılık, 2-7 yaşlar arasında dramatizasyon, demonstrasyon, yaratıcı drama ve rol yapma gibi tekniklerle geliştirilebilir. 1-5 yaşlarında ise soyut işlemler dönemi başlamakta, bu dönemde şiir, öykü, anı yazma, resim yapma, bilimsel düşler kurma ve geliştirme gibi etkinliklere yer verilebilir. Ayrıca yaratıcı düşüncüyü okul ortamında geliştirebilmek için öğrenme ve öğretme ortamlarını öğrencinin yaratıcı davranışlarını geliştirebilecek biçimde düzenlenmelidir. Bunu sağlamak için uygun öğretme stratejisi, yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Bu amaçla buluş ve araştırma yoluyla öğretme

stratejisi ile drama, benzetim, beyin fırtınası ve problem çözme gibi yöntem ve tekniklere yer verilmelidir (Artut, 2004, s.52).

2.8.1.3. Yaratıcılık Aşamaları

Yaratıcı bir kişinin bir ürünü ortaya koyabilmesi için belli aşamalardan geçmesi gerekir.

- 1- Hazırlık Dönemi
- 2- Kuluçka Dönemi
- 3- Aydınlanma Dönemi
- 4- Gerçekleşme ya da Doğrulama Dönemi

2.8.1.3.1. Hazırlık Dönemi: Bu dönem yaratıcı düşüncüyü tetikleyen bir unsurla başlar. Bilgi edinme, bunları ilişkilendirme, farklı açılardan analizleme, yorumlama, değişik biçimlerde sentezleme, değerlendirme, yeniden yorumlama biçiminde sürdürülen etkinliklerdir. Yani bu dönemde çözüm için gereken bilgi ve malzeme toplanır ve bunlar çözümün geçerliliği, işlerliği bakımından ölçütlere vurulur.

2.8.1.3.2. Kuluçka Dönemi: Sorundan çıkarak geriye gidilir. Sorun zihnin irdelemesine, incelemesine bırakılır. Bu dönem, hazırlık aşamasındaki gibi dakikalarca sürebileceği gibi, haftalar ya da yıllar boyu da sürebilir.

2.8.1.3.3. Aydınlanma (Evreka)Dönemi: Beyinde “şimşeğin çıktığı” andır. Hazırlık döneminde tohumu atılan, kuluçka evresinde farkına varmadan yeşeren yaratıcılık, birdenbire somutlaşır. Bu aşama çoğunlukla anlıktır, müthiş bir içgörüler zenginliği içinde gelişir, birkaç dakika ya da birkaç saat sürebilir.

2.8.1.3.4. Gerçekleşme (Rafinasyon-eleme) Dönemi: aydınlanma aşamasında ortaya çıkan ne ise, onun gereksinimleri karşılayıp karşılamayacağını, hazırlık aşamasınsa saptanmış ölçülere uyup uymayacağını anlaşılmaması ve gösterilmesi için yapılan bir dizi etkinliktir.

Bu dönemlerde sürekli bulunan iki önemli noktayı da belirtmek gerekir. Bunlar “sürekli ilgi(merak)” diyebileceğimiz bir özellik ile “uygulama, deneme” aşamalarıdır (İlköğretim Drama, 2004, s.13-14; Artut, 2002, s.134-135)

Çağdaş eğitim yaklaşımları, öğrencilere bilgiyi nasıl depolayacaklarından çok onlara nasıl ulaşacaklarını öğreten anlayışı eğitim sisteminin temeline almayı gerekli kılmaktadır. Bu durum bilginin öğrencinin bizzat kendisi tarafından keşfedilmesine imkan veren birçok öğrenme modelleri ve öğretim yöntemlerinin gelişimini sonuç vermiştir. Günümüzde, bireyi öğrenme sürecinde etkin kılan, yaparak ve yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayan, kendini gerçekleştirmesine ve yaratıcı, üretken bir birey olmasına kısaca bireyin tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunan bir yöntem olarak görülen drama kullanılmaya başlanmıştır (Kaf, 2000, s.173-184).

2.8.2. Dramatik Oyun

Dramanın çıkış noktası oyunlardır. Oyun çocuk için vazgeçilmez bir yaşama biçimidir. Oyun çok çeşitli ve yönlüdür. Oyunda ilgi odağı neye ulaşacağından çok nasıl ulaşacağıdır. Oyun dışarıdan yüklenmiş kurallardan bağımsızdır. Çocuk hayal kurarak aktif olarak oyunun bir parçası olur. Her çocuğa göre oyunun teknikleri değişir ve bireyselleşir. Çocuk oyun oynayarak kendini her açıdan rahatlıkla ifade edebilir. Simgesel bir etkinlik olan oyunda en önemli özellik haz alma ve öykünmedir (Adıgüzel, 1993, s.216-218).

Oyun çocuğun çevresindeki dünyayı öğrenme, tanıma ve bir şeyler ortaya koyma aracıdır. Çocuğun yaşam tarzıdır. Çocuk anlatılan bir masal ya da öyküyü değiştirerek, kendine göre anlamlandırır, biçimlendirir ve oyuna dönüştürür. Çocuk çevresindeki büyükleri taklit ederek kendini onlara benzetmeye başlar ve bu durum onun için oyun gibidir. Çocuk oyun sırasında gerçekleri aynen yansıtmaktan ziyade hayal gücü ve yaratıcılığını ön plana çıkarır (Sel, 1985, s.35).

Çocuklar öykünerek çevresindeki olayları taklit ederler ve öğrenirler. Onlara sunulacak özgür bir ortamda rahatça oyunlar oynayacak ve kendisini her yönü ile ifade edecektir. İlköğretim birinci basamağa denk gelen dönem gizil dönemdir. Çocuk bu dönemde kendisini oyuna verir. Oyun kümeleri genellikle aynı cinsteki çocuklardan

oluşur (Senemoğlu, 1998, s. 80). Oyun çocuğun en güçlü ve en doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünü boşaltmasına yarar (Yörükoğlu, 1983, s.49). Oyun, örnek durumlar yaratarak tecrübe ve planlama yoluyla gerçeği öğrenen insan yeteneğinin çocuksun, ortaya çıkışıdır (Erikson'dan akt. Arnold, 1979, s.5).

Oyun, çocuğun bilişsel gelişimini olumlu açıdan etkiler ve onun çevresini tanımasına olanak hazırlar (Yavuzer, 1993, s.171). Çocuğun doğal gelişim evrelerinde ortaya çıkan, yapılandırılmamış çocuk oyunlarıdır. Küçük çocuk bu oyunları kendiliğinden çıkarır. Örneğin; evcilik, doktorculuk gibi oyunlar için dramatik sözcüğü eyleme dayalı olması, hareketli oyun ve canlandırmalara yer verilmesi açısından kullanılmaktadır. Dramatik oyun anlıktır, süresi belli değildir. Temel olarak öykünmeye dayanmaktadır.

2.8.3. Dramatizasyon

Drama etkinliği gibi bir eylemselleştirmedir. Rol oynama yöntemi ile iç dramaların görselleştirilmesidir. Bir metni düz anlatımdan çıkararak yaşamda gerçekleşme olasılığının bulunması, bu tutumun bir beceri halini alması yönünde çalışma yapılmasıdır. Bir konu, bir olay ya da durumun roller verilmesi yoluyla ve hareket, mimik, jest ve sözlerle canlandırılmasıdır (İlköğretim Drama1, 2004, S.14).

Dramatizasyon yapacak grubun pandomim ve doğaçlama ile ilgili tecrübesi varsa bir hikâyeyi dramatize edebilir. Dramatizasyona başlamadan önce çocuklara hikâye sunulmalıdır. Hikâye anlatımında hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın, en önemli nokta, çocuğun hikâyedeki hareketi ve karakterlerin birbiriyle etkileşimini anlamasıdır. Kukla, çok yönlü bir eğitim aracıdır, aynı zamanda çocuğun hayal gücünü kullanmasını sağlar, dinleme ve iletişim becerilerini geliştirir. Yaratıcı drama etkinliklerinde çocuk kukla oynatırken konuşur. Çekingen olan veya dilde zayıflığı olan çocuklar kuklayı bir kalkan gibi kullanırlar (Adıgüzel, 2002, s.119)

2.8.4. Drama (Yaratıcı Drama)

Yaratıcı drama, çocuğu yaratıcılığa götüren en etkin ve en kapsamlı yollardan birisidir. Drama sözcüğünün Türkçe karşılığı tam olarak bulunmamaktadır. Yunanca “Dram”dan türetilmiştir. Dram, yapmak, etmek, eylemek anlamı taşımaktadır. Tiyatro

bilimi çerçevesi içinde “Drama” kavramı özetlenmiş, soyutlanmış eylem durumları anlamı taşımaktadır (San, 1991, s.581).

Yaratıcı drama, ortaklaşa yapılan bir etkinliktir ve bütünleşmeye yöneliktir. Bireyi aktif kılmayı amaçlamaktadır. Drama uygulamalarında katılımcılık, farklı yaşantılar gözlemleyen birey, kendi yaşantısının sınırlarını da genişletmeye başlayacaktır (Selvi ve Öztürk, 2000, s.42).

Yaratıcı Dramanın özünde, oyunculuk sözcüğünün kökündeki "oyun kavramı" bulunur. Oyun ya da drama yönlendiricisi de bir bakıma tiyatro yönetmenine benzetilebilir. Drama doğaldır, herhangi bir yazılı bir metni yoktur ve sahneye konmaz. Bireyler kendi yaşantıları, özgün fikirleri ve doğal hareketleri ile samimi bir ortam içerisinde bir durumu ifade etmeye çalışırlar.

“Drama uygulamasına geçilmeden önce mutlaka uygun bir ortam yaratılmalıdır. Hazırlıksız yapılan drama etkinlikleri katılımı düşürdüğü gibi, izleyenler için de istenen sonucu doğurmaz. Etkinliğe katılacak öğrenciler yüreklendirilmeli, yaptıkları işin önemi kavratılmalıdır. Aksi takdirde yapılan etkinlik olumsuz bir sonuç doğurabilir.” (Vural, 1999, s.15)

Drama etkinliği gerçekleştirilirken küçük gruplar oluşturulabilir. Bu gruplar kendi aralarında fikir alışverişi yapma, değerlendirme, tartışma, yargılama, eleştirme gibi düşünsel boyutta çalışmaları da yaparak süreç çok daha etkili geçirilmiş olur. Yaratıcı drama da öğrencilere verilen bir kelime, bir resim, bir fotoğraftan yola çıkılarak o an verilen birkaç dakikalık süre içerisinde grup ile birlikte ya da bireysel olarak bir metin, öykü oluşturarak öğrenciler bir canlandırma gerçekleştirirler. Bu canlandırmalarda amaçlanan tiyatrodaki gibi oyunculuk becerisinden çok öğrencinin kendi yaşantılarından yola çıkarak özgürce kendini ifade etmesi, yaratıcılığını kullanması ve sürece doğal olarak katılmasıdır.

Yaratıcı drama çalışmaları tiyatrodaki gibi belli bir mekanda değil farklı mekanlarda yapılabilir. Bu mekanlar, sınıf ortamı, olabileceği gibi kütüphane, kantin, müze, piknik alanı vb. olabilir. Yaratıcı drama yöntemi ile geçen bir eğitim-öğretim

sürecinin "yaşayarak öğrenme" ve bilgi edinmenin yanı sıra sözel anlatımın gelişmesi ve toplumsallaşmanın sağlanmasında da önemli yararı bulunmaktadır. Bütün bu açılardan bakıldığında bu yöntem sayesinde yaratıcı, üretken, yalnız belli somut ürünler vererek değil, fikirde de üretken olan, yaratıcı kararlar alabilen, değişik olmaktan ve değişiklik yapmaktan korkmayan, dilini iyi kullanan eleştirel ve yargılayıcı olabilen, gençler yetiştirmek için alternatif bir eğitim öğretim yöntemidir (Aykaç, 2005, s.137).

Drama çalışmaları grup etkinlikleri biçiminde yürütülür ve katılımı gönüllülük önemli bir unsurdur. Drama liderinin yönlendirmesiyle birlikte birey, konu ya da konuları grup etkileşimi yoluyla birlikte yaşar, dener ve öğrenir. Bireyin kazanacağı ya da kazandığı tüm beceriler onun katılımıyla gerçekleşir. Aktif bir katılım söz konusudur. Bu katılım, yaratıcı drama da daha çok oyun biçiminde olduğu için katılanların zevk alması sağlanmakta ve güdülenme düzeyi oldukça yüksek olmaktadır.

Oyun oynayan kişide "mış" gibi yapma özelliği belirgindir. Burada soyutlama ve gerçeklik ikilisi vardır. Soyutlama ve gerçeklik arasında gidip gelmelerde oyuncu her ikisinde de zevk alır. Yaratıcı drama çalışmalarında katılımcılar hangi yaş grubundan olurlarsa olsunlar yaratıcı oyunlarla önemli değerler kazanırlar. Bu değerleri hayal gücünü geliştirmeyi, bağımsız düşünebilmeyi, işbirliği yapabilmeyi, sosyal duyarlılık yapmayı, duygunun sağlıklı bir biçimde boşalımı ve kontrolünü, dil gelişimini ve daha iyi konuşma alışkanlığını kazanma olarak sayılabilir. Yaratıcı drama, grubun kendini geliştirmesi için de olanak sağlar.

Bireyin gelişme ve büyüme şansı, fikirlerin keşfedildiği, değerlendirildiği, değiştiği ve kullanıldığı grup içinde geçerlidir. Çeşitli yaş gruplarına ait üyeler birbirlerini kabul etmeyi, değerlendirmeyi ve teşvik etmeyi de öğrenirler. Yaratıcı drama, bir grup çalışması içerisinde fikirlerin paylaşılması ve problemlerin çözülmesi içerisinde bir olanak sunar. Drama da yazılı metinden çok doğaçlamalara yer verilmelidir. Çünkü yazılı metin doğaçlamanın yer almadığı bir yapıyı sunar. Oysa doğaçlamaya bağlı oyunlar oyuncularını güçlendirebileceği gibi grubun dostça ilişki kurmasına da olanak sağlar (Adıgüzel, 2002, s.165-166).

Çocukların, ergenlerin ve gençlerin gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında gidip gelmelerini olanaklı kılan yaratıcı drama, çalışmaların genel amacı her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimi artmış bireyler yetiştirmektir. Bu amaçların yanında yaratıcı drama, yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlama, eleştirel düşünme yeteneği, sosyal gelişim ve birlikte çalışma yeteneği kazandırma, çocukların etik değerleri keşfetmelerine olanak sağlama, kendine güven duyma, teşvik ve karar verme, dil ve iletişim becerilerini kazandırma, imge dünyasını geliştirme gibi eğitimsel amaçlara dönüktür (Adıgüzel, 2000, s.5).

Eğitimde yaratıcı dramayı yöntemsel olarak düşündüğümüzde, eğitim ortamında değişik konuları öğretmek gibi bir amacı olduğunu da unutmamak gerekir. Çocukların ve ergenlerin ilgilerini genişletmek, hayal güçlerini zenginleştirmek ve onların oynamaktan çok anlamalarını sağlamak, bu amacın içerisinde yer almaktadır. Kısaca yaratıcı drama, kişinin kendi bedenini, duygularını, düşüncelerini ve çevresinde olup bitenlere karşı bilinçli olmasını amaçlar. Yaratıcı dramanın özellikleri, çok yönlü zekaya yönelik uygulamalardaki işlevselliği nedeniyle sınıf dışındaki amaçlara uygun her türlü ortamlarda (müze, fabrika, vb.) yaşantılara dayalı öğrenmeleri gerçekleştirme de etkili bir yöntemdir (Adıgüzel, 2001, s.15-16).

Eğitimde deneme uygulaması yapılan ve 2005-2006 yılında uygulanması planlanan yeni öğretim programında da amaçlanan yaratıcı, araştıran ve düşünen bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu açıdan bakıldığında programda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesinde Yaratıcı Drama yöntemi önemli bir role sahip olacaktır. Yeni programda sözel ve sembolik ağırlıklı öğretimin yerine, görsel yaşantılara dayalı öğretime yer verilmektedir. Öğretim sürecinde duymak, görmek, dokunmak gibi farklı duyulara hitap edilmesinin ve yaparak-yaşayarak öğrenmenin bilginin kalıcılığı ve öğrenme üzerindeki etkisi de dikkate alındığında yaratıcı drama yöntemi bütün bu özellikleri gerçekleştirebilecek etkili bir yöntem olarak görülebilir.

Dramanın yöntem olarak öğretim sürecinde kullanılması sayesinde, öğrencilere grup içinde bazı olayları, kavramları, durumları yaşayabilecekleri koşullar sunulabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde drama etkinliği, "katılanların içinde yaşadıkları" bir süreçtir. Dışarıdan pasif olarak izledikleri durumlar değildir. Canlandırılan, farklı roller

oylanan herhangi bir olay, konu ya da nesne gerçek olmasa da, yaşanan etkinliğin kendisi gerçek bir yaşantıdır. Bu yönüyle yaratıcı dramanın kalıcı davranışlara yol açan etkili bir öğrenme sağladığı kabul edilmektedir. Yaratıcı dramanın çocuklara sunduğu diğer bir öğrenme ise etkileşim yolu ile öğrenmedir.

Drama etkinliği sırasında çocuk arkadaşları ile hem sözlü olarak hem de beden yolu ile etkileşim halindedir. Konuşarak yaptığı etkileşim ve bedeni ile dokunmaya, iletişim kurmaya dayalı olarak yaptığı etkileşim, çocuğun arkadaşlarından ve öğretmeninden bir çok kavram, konu ve kural öğrenmesini sağlayabilir. Drama bir anlamda katılımcı pedagojidir. izleyici olmak yerine, sürece katılarak hem dönüştürmek, hem yorumlamak, hem analiz etmek, hem de sentezlemek yolu ile kendini, başkalarını ve nesneleri öğrenmek, anlamak mümkün olabilir. Çocukların eğitici drama etkinlikleri sırasında yararlandıkları öğrenme yolu ise sosyal öğrenmedir. Bu yolla çocuk bir yandan içinde bulundukları grup aracılığıyla birçok kavramı, konuyu, diğer yandan da sosyal çevre, grup yaşamı ile ilgili bilgileri, kuralları ve davranışları öğrenmelerini kolaylaştırır (Aykaç, 2005, s.141).

Yaratıcı drama sürecinde yazınsal metin, şiir, senaryo yazma, resim yapma, dekor hazırlama, kostüm, maske, kukla tasarımları, fotoğraf, film, video, çevre tasarımları, ritmik deney alanlarında da çalışmalar yapılır. Dramanın amaçları; kişinin kendi bedenine, duygularına, düşüncelerine ve çevresinde olup bitenlere karşı bilinçli olması; duyguların, bilgi ve deneyimlerin özgürleştiği bir ortamın sağlanması; kişinin evrensel, toplumsal, moral, etik ve soyut kavramları anlamlandırmasıdır.

Bütün bu özellikleriyle drama yöntemi öğretme - öğrenme sürecinde bir çok konunun öğretiminde etkili bir şekilde kullanılabilecek ve bireyin toplumsallaşmasına önemli katkılar sunabilecek aktif bir yöntemdir. Drama yönteminin öğretim sürecinde sayılamayacak kadar çok yararı olmasına karşın önemli yararlarından bazıları aşağıda sıralanmıştır.

2.8.4.1. Dramanın Yararları

- Öğrencilerin yaratıcı düşünce yeteneğini geliştirir.
- Oyun içinde eğlenerek, zevkli bir ortamda öğrenme olanağı sağlar.
- Öğrencilerin aktif olarak derse katılımına olanak sağlar.
- Öğrenciler arasında işbirliği ve dayanışma duygusunu geliştirir.
- Öğrenciler arasında etkili bir iletişimin oluşmasına katkı sunar.
- Öğrenmede kalıcılık düzeyini artırır.
- Yaparak, yaşayarak öğrenmeye olanak sağlar.
- Öğrencilerin rahat bir şekilde ifade etmesine olanak sağlar.
- Öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirir.
- Öğrencilerin sosyalleşmelerine olanak sağlar.
- Öğrencilerin değişik rollere girmesine olanak sağladığı için empati duygusunu gelişmesine olanak sağlar.
- Öğrencilerin kendi bedenini tanımasına olanak sağlar.
- Öğrencilerin konuşma ve dil becerilerini geliştirir.

Yaratıcı dramının yukarıda sayılan yararları dışında eleştirel düşünmeyi geliştirme, tartışma olanağı sunma gibi birçok yararı da vardır. Yaratıcı drama yöntemini, özellikle okul öncesi ve ilköğretim döneminde etkili bir şekilde kullanabiliriz. Çünkü bu dönemde çocukların oyun döneminde bulunmaları ve dramının da içerisinde oyunsu süreçleri geniş bir şekilde barındırması nedeniyle öğrencilerin ilgi ve katılımını sağlayacağı için etkili bir yöntem olarak kullanabiliriz. Bu yararlarına karşın her yöntemin olduğu gibi bu yönteminde belli sınırlılıkları vardır. Bu yöntemi uygulayacak öğretmenlerin bu sınırlılıkları bilmesi gerekir. (Aykaç,2005, s.141).

2.8.4.2. Dramanın Sınırlılıkları

- Her derse ve her konuya uygulamak zor olabilir.
- Yaratıcı drama liderinin ya da uygulamayı yürüten öğretmenin, drama konusunda iyi yetişmiş olması gerekir.
- Kalabalık sınıflarda bu yöntemi uygulamak zor olabilir.

- Yaratıcı drama yönteminin uygulanması için geleneksel sınıf düzeninden farklı olarak geniş bir mekanın bulunması ya da sınıfın "U" ya da "Yarım Daire" şeklinde düzenlenmesi gerekir.
- Öğrencilerin rahat hareket edebilmesi için mekanın, halı ya da parke ile kaplanması gereklidir.
- Yaratıcı dramının, yöntem olarak derslerde kullanılabilmesi için öğrencilerin ön hazırlıktan geçirilmesi yöntemin etkili bir şekilde kullanılması için önemlidir.
- Yöntemin uygulanması uzun zaman alabilir (Aykaç,2005, s.142).

Gönen ve Dalkılıç (1998, s.24); çocuklarda saklı duran enerjinin harcanması için uygun tekniklerden birinin drama tekniği olduğunu ve bu teknikle insanın kendisini tanıdığını ve haz duyarak öğrendiğini belirtmişlerdir. Drama, doğasından dolayı ilk el (süzgeçten geçmemiş) etkileşim deneylerine şans tanır. Çocuğa öğretilmek istenen şeyin ne olduğunu planladıktan sonra drama aracılığıyla bir dünya yaratılıp çocuğun aktif olarak konunun ve olayın içine girmesi sağlanarak etkili bir öğrenme oluşmasına katkı sunulmuş olur. Bu şekilde çocuk yaşadığı dünyayı araştırarak, keşfederek, gözlem yaparak öğrenir. Bunu yaparken beş duyusu, duyguları, belleğiyle kısacası her düzeyde olaya aktif olarak katılımı sağlanır (Güneysu, 2002, s.95)

“Drama, özde öğretim programının eşsiz ve bütünleyici bir unsurudur. Eğitimde sistemli ve devamlı drama eğitimi vermek, öğrencilere değerlendirme, yaratma, keşfetme, çözümlemeye yönelik soru sorabilme becerilerine sahip olma şansı sağlar. Dramada bütün öğrenciler katılma hakkına sahiptir. Bu sayede deneyim ve cesaretleri gelişir” (Gönen,Dalkılıç,2003, s.48)

Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı “İlköğretimde drama” adlı kitapta, eğitimde yaratıcı dramının önemi şu şekilde maddelendirilmiştir;

2.8.4.3. Eğitimde Yaratıcı Dramanın Önemi;

- a) İmgelem (hayal) gücünü geliştirir
- b) Bağımsız düşünebilmeyi sağlar
- c) İş birliği yapabilme özelliğini geliştirir
- d) Sosyal ve psikolojik duyarlılık yaratır
- e) Dört temel dil becerisini(konuşma, dinleme, okuma, yazma)kazandırır, dilin kullanım alanlarını ve kalitesini zenginleştirir
- f) Sözel olmayan iletişimin öğrenilmesini sağlar
- g) Yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlar
- h) Etik değerlerin gelişmesine olanak sağlar
- i) Kendine güven duyma, karar verme becerilerinin gelişmesini sağlar
- j) Öncelikle kendini tanımasını sağlar
- k) Bilgiye ulaşmaya ve onu kullanmaya istekli duruma gelir.
- l) Kendini ifade etmede güven kazanır.(M.E.B, 2004, s.24)

2.8.4.4. Eğitimde Drama İlkeleri

- 1- Eğitimde drama etkinliğinde ödül ya da ceza yoluna başvurulmaz. Sözel takdir aralıklı pekiştireç olarak verilir.
- 2- Eğitimde drama çalışmaları asla bir oyuncu eğitimi olarak düşünülemez. Dolayısıyla bu çalışmalar, seyircilere oynanan bir temsil olarak hazırlanamaz. Dramanın oyuncularını aynı zamanda izleyicileridir. Bu çalışmada izleyici bulundurulmaz. Bu çalışmalar sınıfta, holde, bahçede, kütüphanede, yemekhanede uygulanabilir. Çalışmalar sırasında özel bir mekân ve aksesuara ihtiyaç yoktur.
- 3- Eğitimde drama çalışmasında öğrencinin ne söyleyeceği değil, neyi nasıl söylediği anlam taşır. Drama bir analiz yöntemi değil bir sentez yöntemidir. Öğrencinin bütün özgürlüğü de program amacı içinde bir özgürlüktür, ondan daha fazlası istenemez.(Gönen, Dalkılıç,2003, s.74)

2.8.5. Rol Oynama (Drama) Yöntemi

Öğretim Yöntemleri ve stratejilerinden biri olan rol oynama yönteminde bir fikir, durum, sorun ya da olay bir grup önünden dramatize edilir. Grubun üyeleri yalnızca dinlemek ya da tartışmak yerine olayın nasıl oluştuğunu izlerler ve konunun ayrıntısına inerler. Bu yöntemde öğrenciler başka bir kimliğe bürünür, başkalarının nasıl hissettiğini, düşündüğünü ve etkinlikte bulunduğunu anlama imkanına sahip olurlar.

Psikolojik terapide psikodrama, okulda ya da mesleki rehberlikte sosyodrama olarak kullanılan rol oynama yönteminde dramatizasyon ve rol yapma esastır. Bu uygulamalardan yalnızca problemin çözümü değil aynı zamanda katılanların insan doğasını anlama, insan davranışlarını değerlendirme ve insan ilişkilerindeki sorunları kavramalarına yardımcı olunur (Küçükahmet, 2002, s.67-71).

Drama, oyun anlamında kullanılmakta ise de eğitimde bir öğretim yöntemi olarak uygulanmasının amacı duyuşsal, bilişsel ve davranışsal yetileri geliştirmektir. Drama ekin sel gelişim, özgüven, kendini tanıma, yaratıcılık, eleştirel bakış, kendini aşma, problem çözme ve çözüm yolları üretme gibi nitelikleri kazandıran etkili bir yoldur (Genç, 2003, s.196-205).

Eğitimde dramanın bir yöntem olarak kullanılması çağdaş insanın toplumsal ilişkilerini düzenlemesine, kendisini tanımasına, üretmesine ve varlığını sergilemesine olanak sağlamaktadır. Yaratıcı drama aracılığıyla olaylar ve durumlarla bunların arasındaki bağlantılar kolayca öğrenilebilir. Yaratıcı drama dolaylı yoldan anlatılır, bu nedenle başkalarının davranışlarını ve insanın kendi davranışlarını emin bir mesafeden gözleme imkanı vardır. Bugünün sorunları, geçmiş ve gelecekte araştırılabilir.

Dramada bir durum somut aynı zamanda soyut ifadelerle keşfedilir. Olayların yaşanarak gelişmesini içeren aktif bir yöntemdir. Böylece unsurları somutlaştırarak durumu açıklığa kavuşturur. Sosyolojik bir perspektiften bakıldığında bireyler, sadece kendileri değil, içinde yaşadıkları toplumun geçmişi, şimdiki zamanı, geleceği ve aynı zamanda insanlık hakkında da daha derinlemesine bilgi sahibi olabileceklerdir (O'Neill&Lambert, 1995; San, 1996; Adıgüzel, 2006).

Günümüzde rol oynama yönteminin en yaygın kullanım biçimlerinden biri yaratıcı drama'dır. Aslı rol oynama yöntemi olan bu yöntemde özellikle öğrencilerin hayal dünyalarını, tecrübelerini ve yaratıcılıklarını kullanmaları ağırlık kazanır. Dramada roller öğretmen tarafından dağıtılır. Ancak bu rolün nasıl oynanacağını o rolü üstlenen öğrenci belirler.

Bir durum ya da olaydaki kişiler saptanır ve olay akışına bırakılır. Drama bitmeden sonucunu kimse bilemez. Ancak drama bittikten sonra öğretmen konunun tartışmasını yaptırır. Bu yöntemde öğrenciler dış dünya ile ilgili gözlemlerini ve deneyimlerini sergileme imkanı bulurlar. İç dünyalarını yansıtır. Bu yolla diğer insanları, ailelerini, arkadaşlarını, kısaca içinde yaşadıkları gerçek dünyayı daha iyi anlamaya başlarlar. Bu yöntem aracılığıyla daha iyi problem çözücü ve daha iyi karar verici olarak yetişirler. Bu yöntemin pek çok alanda öğrencilerin yeteneklerini geliştirme gibi bir yararı da vardır. (Küçükahmet, 2002, s.67).

Yaratıcı dramaya iki örnek:

Örnek 1:

Konu: Öğrencilerde ses geliştirme.

Grup: Tüm sınıf.

Gerekli Materyal: Bir okuma parçası.

Kitaptan bir parça ya da bir mektup seçilir. Önemli olan gruptaki herkesin parçayı yüksek sesle ve teker teker okumasıdır. Ancak her bir öğrenci parçayı değişik tonda okuyacaktır. Örneğin öğrenciler şu ses tonlarını kullanabilirler.

Çocukların uyuması için okunan bir hikaye.

Politik bir konuşma.

Çok gizli bir mesaj.

Skandal bir haber.

Önemli bir dedikodu.

Televizyon haberi.

Maç nakli.

Hava raporu.

Anne-baba nasihatı vs.

Örnek 2:

Dramanın İsmi: Kütüphanenin Kitabı.

Dramanın Konusu: Aile içi çatışma.

Grup: 5 ya da 6 öğrenci.

Gerekli Materyal: Kitap.

Sahne: Gruptaki öğrencilere bir ailenin fertleri oldukları söylenir. Öğrencilerden ikisi ilkokul çocuğudur (yaşlarına ve ilgilerini kendileri karar vereceklerdir.) Diğer roller değişik olarak dağıtılır. Örneğin, biri müzik dinlemekten hoşlanan üniversite öğrencisidir. Diğerini kendini ev işlerine adanmış anne ve sonuncusu da kulakları iyi duymayan bir babaanne.

Sahne başladığında en küçük çocuk bir kitap okumaktadır. Onun büyüğü çocuk içeri girerek o kitabın kendi okulunun kütüphanesinden aldığı kitap olduğunu ve onu mutlaka hemen okuması gerektiğini söyler.

Tartışma nasıl devam edecektir? Ailenin diğer fertleri ne yapacak, neler söyleyeceklerdir?

Rol oynama yönteminde öğrenciler bir tepki ile karşılaşmaksızın ve cezalandırılma tehlikesi olmaksızın bir başkası gibi hisseder, düşünür ve davranırlar, daha önemlisi özel sorunlarını bir bunalım hissetmeksizin tartışabilirler. (Küçükahmet, 2002, s.68).

2.8.5.1. Rol Oynama (Drama) Yönteminin Faydaları

- 1- Öğrenciler bizzat katıldıkları ve hoşlandıkları eylemlerden daha fazla tecrübe edinirler.
- 2- Öğrenciler hislerini ve tutumlarını açıklama imkanına sahip olular.
- 3- Öğrencilerin yaratıcılığını güçlendirir.
- 4- Öğrencilere durumu yalnızca kavrama yerine hissetme imkanı sağlar.
- 5- Öğrenciler güdülenirler.
- 6- Öğrenciler yüzyüze gelecekleri gerçek durumlar için hazırlanırlar.
- 7- Sosyal becerileri geliştirmek için kullanılır.

- 8- Duygusal öğrenme oluşur ve etkin bir biçimde değerlendirilir.
- 9- İletişim sözden çok hareketlere dayanır.
- 10- Öğrenci gelecekte başvuracağı şeyler hakkında ön fikir edinme şansına sahip olur.
- 11- öğrenci baskı ya da işlerinin ters gitmesi gibi olaylar karşısında soğukkanlı olmayı öğrenir. (Küçükahmet, 2002, s.69).

2.8.5.2. Rol Oynama (Drama) Yönteminin Sınırlılıkları

- 1- Küçük grup gerektirir.
- 2- Zaman gerektirir.
- 3- Bazı öğrenciler karakterleri ya da olayı anlatmakta güçlük çekebilir.
- 4- Yetenekli öğrenciler durumu tekelinde bulundurur.
- 5- Öğrencilerle rolleri oynarken sık sık aşırıya kaçarlara. Bu durum sınıf atmosferini bozabilir.
- 6- Öğrencilerle ya da dersle ilgisi kurulamazsa yöntem işe yaramaz hale gelir.
- 7- Katılan her öğrencinin biraz yaratıcılığını gerektirir.
- 8- Amaçları açıklıkla belirtmezse yalnızca bizzat faaliyete katılanlar için yararlı olur. (Küçükahmet, 2002, s. 70).

2.8.5.3. Rol Oynama (Drama) Yöntemini En İyi Kullanım İçin Rehber İlkeler

- 1- Rol oynama yönteminin gruba uygun olup olmadığına karar verme. Bu yöntemi uygulayacak öğretmen grubunun ihtiyaçlarına göre planında değişiklik yapabilecek esneklikte olmalıdır.
- 2- Dersten önce olayın yeterli ayrıntısını planlama.
- 3- Grubu özel bir sorun üzerinde çalışmaya isteklendirme.
- 4- Rol oynama düzenini kurma.
Karmaşık olmayan kişisel ilgi ile çözümlenebilecek açık ve özel bir sorun ele alınmalıdır.
- 5- Öğrenci karakterlerini göz önüne alarak rolleri belirleme.
- 6- Grubun diğer üyelerinin rahat bir durumda oturmalarını sağlama.

Herkesin görebileceği, işitebileceği ve katılabileceği bir düzen oluşturulmalıdır. Örneğin yarım daire şeklinde oturmuş biçimi bu düzeni sağlayabilir.

- 7- İzleyenlerin neyi gözleyeceklerini belirtme ve not almalarını sağlama. İzleyenlerden olayı iyice gözlemeleri ve olayı tartışmaları istenmelidir.
 - 8- Her sahnenin genellikle 5-10 dakikadan fazla sürmemesini sağlama.
 - 9- Gerekirse belirli bölümleri tekrarlatma.
 - 10- Etkinliğin tümü üzerinde öğrencilerin değerlendirmelerine yer verme.
 - 11- Sınıfta serbest ve güvenli bir atmosfer yaratma (Küçükahmet, 2002, s.67-71).
- “İşitirim ve Unuturum
Görürüm ve Hatırlarım
Yaparım ve Anlarım.” Çin Atasözü

Öğrenciler yalnızca işittikleri şeyleri kolayca unutmaktadır. Oysa bizzat katıldıkları bir eğitim etkinliği onların konuyu daha iyi anlamalarına ve kolay kolay unutmamalarına yardım etmektedirler. Öğrenciler sınıfta pasif bir durumda oturarak öğretilmek istememektedirler. Klasik yöntemlere yapılan eleştirilerin hemen hemen tümü bu noktadan kaynaklanmaktadır.

Yapılan pek çok çalışma klasik yöntemlerle öğretimin etkinliğinin son derece düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, Trenaman yaptığı bir incelemede yetişkinlerden oluşan bir sınıfta 15 dakika radyo konuşmasını dinleyenlerin gerçek hatırlama testinden 41, 30 dakika dinleyenlerin 25 puan aldıklarını saptamıştır. Araştırmacı bu sonucu şöyle yorumlamaktadır. Yalnızca sesli bir anlatımı dinleyen öğrenciler için ikinci 15 dakika öğrencilerin yorgunluk hissettiklerini ve dikkatlerini belli bir noktada toplayamadıklarını belirtmektedirler. Araştırmacının anlatım üzerinde yaptığı bu küçük çalışmanın öğretmenlerin etkinliklerine yansımaları gerekmektedir. Trenaman’ın klasik yönetime görüşü şu şekildedir; “Öğrencilerinin ruhsal durumlarına karşı duyarlı olan öğretmenlerle öğrencilerinin değişiklik için verdiği sinyallere dikkat edeceklerdir. Bazı öğretmenler öğrencilerine karşı çok duyarlıdır. Böyle öğretmenler klasik yöntemlerle işlenen öğretmen merkezli bir derste bile aldıkları tepkilere göre öğrenimlerini yönlendirebilmektedirler” (Küçükahmet, 2002, s.50).

Drama çalışmalarının yapılabilmesi için; bir grup, eğitimden geçmiş bir lider ve çalışma yapmaya uygun bir mekân gereklidir. Grubun yapısı ve katılımcıların özellikleri göz önünde bulundurularak bir esneklik içinde veya liderlerin farklı metodolojik yaklaşımları yanı sıra drama süreci içinde beş tip uygulama yapılır;

1- Isınma

- a) Kaynaştırma Çalışmaları
- b) Konsantrasyon Çalışmaları

2- Oynama

3- Doğaçlama

4- Oluşumlar

5- Değerlendirme

1- Isınma

Çeşitli yöntemlerle beş duyuyu kullanma, gözlem yetisinin geliştiği bedensel ve dokunsal alıştırmaların yapıldığı tanıma, etkileşim kurma, güven ve uyum gibi özellikleri katılımcıya kazandıran ve oldukça kesin kurallarla belirlenen, grup liderinin yönlendiriciliğinde yapılan çalışmalardır. Rahatlama ve hareket çalışmaları olarak da adlandırılan ve her ikisini de kapsayan ısınma çalışmaları;

1- Psişik ve bedensel açıdan

2- Psişik ve bedensel açıdan karşısındakini tanıma

3- Karşılıklı iletişim kurma

4- Grup dinamiğini oluşturma

5- Sözlendirme ve etkileşim çalışmaları, öykü, anı, anlatma

6- Diğer bir aşamaya geçme biçiminde süregelir

Bir drama atölyesinde ilk olarak yer verilen çalışmalardır. Katılımcılar, birbirleriyle tanışır ve etkileşim kurarlar. Yaşayacakları yaşantılar için hazırlıklı ve istekli hale getirilirler. Tanışma ile başlayan güven ısınmaya, uyum sağlamaya, beş duyuyu kullanmaya, gözlem yetisini geliştirme ve bedenini ve beynini duyumsamaya yönelik çalışmalar bu aşamada yer sınıma çalışmaları müzik ya da ritm eşliğinde yürüme, koşma, zıplama, çek-itme, hayvan yürüyüşleri, çeşitli zemin ve zamanlarda yürüme, gösterilen kete uygun ritim tutma gibi çalışmalardır.

2- Oynama (Pantomim ve Rol Oynama);

Belirlenmiş kurallar içinde özgürce oyun kurma ve bu olayları geliştirme çabalarından oluşur. Yaratıcılık ve hayal gücü boyutları işin içine girer. Rol oynama, imgelemeyle (hayali olarak) ya da açıkça, bir başkasının veya başkalarının işlevlerini yerine kabullenmedir. Özgün şekliyle G.H. Mead tarafından kişinin ve toplumun felsefi çözümlemelerinde bir araç olarak kullanılan rol oynama, günümüzde psiko-terapi, grup dinamiği ve eğitimde kullanılmaktadır.

Öğretim etkinliğini doğrudan somut olgulara dayamak ve öğrenme konusuyla ilgili olayların kendilerini incelemek her zaman mümkün değildir. Böyle durumlarda kullanılacak en aktif öğretim yöntemlerinden biri rol oynama yöntemidir. Rol oynama yöntemi; bir düşünce, durum, problem veya olayın bir grubun tümü tarafından ya da grup önünde gruptan seçilen belirli üyelerce dramatize edilmesine dayanan bir öğretim yöntemidir. Rol oynama yönteminin esasını dramatizasyon teşkil eder. Böyle bir durumda bir fikir, durum, sorun ya da olay grup önünde dramatize edilir.

Değişik gruplardaki çocuklar için tavsiye edilen drama çalışmalarına bakıldığında, dramatik oyunda olayların ve durumların canlandırıldığı görülür. Rol oynamada ise oyundaki karakterlerin özellikleri ve hisleri canlandırılır. Doğaçlama ise her iki yöntemin karışımıdır. Rol oynama etkinliklerine başlarken çocukların 'basmakalıp, yüzeysel karakterleri oynamalarından çok, farklı meslek grupların-an ve bu meslek grupları içinde de görevleri farklı olan insanlardan oluşmuş toplum tanımları ve bu kişilerin toplum içindeki rollerini kavramaları çok önemlidir. Rol oynamanın en kolay yolu toplumdaki farklı kişilerin mesleki görevlerin oynandığı, mesleki pantomimle başlamaktır.

Rol oynama yöntemiyle sadece öğrenme konusu olan problem durumların çözümü değil, rol oynayanların tüm sosyal, kültürel, doğal davranışları anlamaları ve insan ilişkilerindeki problemleri kavramaları da sağlanmış olur. Bununla birlikte günlük yaşamın öğretim ortamında canlandırılması, çocukların ilerdeki yaşamlarında karşılaşılabilecek sorunların çözümünde etkili bir deneyim ; yaşama hazır olmayı sağlar.

Özellikle konuşmayı gerektiren rol oynama sırasında çocuk, ses yüksekliği, aksiyon, telaffuz gibi konuşulan dilin unsurlarını ve konuşma sırasını bekleme, dinleme,

başkasının sözünü kesmeme gibi iletişim unsurlarını doğrudan doğruya çalışmış olur. Rol oynamanın önemli bir yararı da, o roldeki kişiyle empati kurabilmek için gerekli olan, kendini diğer kişinin yerine koyabilme becerisinin kazanılmasıdır. ([http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum 2](http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum2), 04.05.09).

3-Doğaçlamalar

İş alanı, terapi, eğitim ve bireysel gelişim gibi alanlarda geniş bir kullanıma sahip olan doğaçlama genel olarak monotonluktan ve tek tip olmaktan kurtulup, aniden gelişen olaylar karşısında yaratıcı olmak şeklinde tanımlanabilir. Yeni tanışan iki insanın birlikteliğinde doğaçlama süreci çok iyi gözlenebilir. Böyle bir durumda hiç kimse bir diğerinin daha sonra ne söyleyeceğini ve nasıl söyleyeceğini bilemez. Samimi ve içten olmanın yolu yapay davranmamaktır. Bir çocuğun tüm hareketleri, davranışları ve düş gücünü kullanarak oyun oynaması da tipik bir doğaçlamadır.

Beklenmedik bir olayla karşılaşıldığında ne yapılması veya nasıl yapılması gerektiği konusunda, çoğunlukla pek uzun uzadıya düşünmeden, doğrudan olay yaşanmaya başlar ve olayın bitiminde, nasıl yaşandığının değerlendirmesi yapılır. İşte insanlar bunu doğaçlama olarak adlandırmadan yaşarlar. Gündelik yaşamlarındaki bu doğaçlama onların son derece doğal davranışlardır. Doğaçlamanın birbirinden kolayca ayırt edilebilir nitelikte, belirli evreleri yoktur. Doğaçlama süreci yazarak ya da kaydederek değil, o anda zihinde canlanıyarak oynanarak yaşanır.

Bu çalışmalar sırasında, önceden ayrıntılar saptanmadığı için, süreç özgün bir şekilde gerçekleşir. Diğer bir deyişle doğaçlamaların ana kaynağı bireyin kendi yaşantısıdır. Bu nedenle, katılımcıların kendilerini rahatça ortaya koyabildikleri, bireysel olarak keyif alabildikleri bir aşamadır. Doğaçlama çalışmalarında çocuklar yetişkinlere göre daha fazla zorlanırlar. Çalışmada daha önceden canlandırılacak durum veya hikâye bilinse de, çocuklar arasındaki konuşma kolayca gerçekleşmez. Bu yüzden de doğaçlamayı uygulamak çocuklara rol oynamaktan daha zor gelir. Başlangıçta en basit hikâyeler bile karışık gelir. Bazen anlatılan hikâyenin bir bölümü alınıp geliştirilebilir. Ses efektleri, materyaller, kostümler de fikirlerin oluşmasında ve hayal

gücünün yarılmasında etkilidir. Ayrıca maskeler ve kostümler kullanılarak farklı karakterler yaratılabilir.

Doğaçlama çalışmalarında diğer bütün aşamalarda olduğu gibi, katılımcı özellikleri göz önünde tutularak, kimi zaman da saptanan bir hedefe doğru belli aşamalar planlanarak yol alınır. Konunun ya da temanın seçilmesinde ölçüler, grubun daha önceden geçirdiği yaşantılar ve grubun ne amaçla bu çalışmaya katıldığına bağlı olarak değişir. Ancak hangi ölçüt göz önünde tutulursa tutulsun, doğaçlamalar hemen hemen her yaratıcı drama çalışmasının temelini oluşturur.

4- Oluşumlar

Isınma ve rahatlama çalışmalarıyla başlayan, oyunlarla sürdürülen, doğaçlamalarla geliştirilen drama çalışmalarında artık ulaşılması hedeflenen en son aşamaya gelinmiştir. Bu aşama oluşumlardır. Oluşumlarla anlatılmak istenen sürecin özellikle önceden hiç belirlenmemiş bir çıkış noktasından başlamasıdır. Bu süreçte etkinliklerin nasıl gelişeceği ve nereye varılacağı önceden belirlenemez.

Dramanın bu son uygulama yöntemi katılımcıların yaratıcılıklarının en üst düzeyde gözlenebildiği bir süreçtir. Yine bu aşamada yardımcı pek çok araç - gereç ya da materyalin kullanılması ile farklı yaşantıların geçirilmesi söz konusu olabilir.

5-Rahatlama ve Değerlendirme Çalışmaları

Rahatlamada hem fiziksel, hem de zihinsel rahatlama söz konusudur. Eklem yerlerinin rahat hareket ettirilmesi, kasların yumuşatılması ve çocukların sakinleştirilmesi amacıyla etkinliklerin sonunda kullanılır. Rahatlamayı kolaylaştırmak için ortamda sakin bir müzik ve sözel yönergeler kullanılır. Burada amaç; çocuğu rahatlatmak ve olayın tamamlandığını hissettirmektir.

Drama çalışmasının aşamalarının her birinin ya da bir kaçının ardından tartışma açılması, "ne yaşadınız?", "neler hissettiniz?", "nerede güçlük çektiniz?" gibi soruların sorulması ve katılımcıların yanıtlaması drama çalışmalarının önemli aşamalarındandır. Bu çalışmanın ardından başkalarının davranış biçimleri, duyguları, düşünceleri,

deneyimleri ile ilgili bilgi sahibi olmak bireyin kendi yaşamına bilinçli bir şekilde göz atması açısından önemlidir. Çalışmanın bu aşamasında diğer bir amaç da katılımcıları içinde bulundukları ortamdaki kurtararak gerçeğe döndürmektir. Böylece birey yaşadığı süreci daha iyi gözlem ve analiz etme imkânı bulabilecektir (<http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum2>, 04.05.09).

2.8.5.4. Rol Oynama (Drama) Etkinlik Türleri

Isınma Çalışmaları

Isınma çalışmaları, rahatlama ve devinim çalışmaları olarak da adlandırılır. Bu çalışmalarda kişiye beş duyuyu kullanma, gözlem yapma alıştırmaları ile bedensel ve dokunsal alıştırmalar yapılır.

Isınma çalışmaları;

1. Duyusal ve bedensel açıdan kendini tanıma,
2. İletişim kurma ve giderek daha çok kişili iletişim ve etkileşime geçme,
3. Grup dinamiği oluşturmayı sağlar.

a) Fiziksel Isınma

b) Grubun birbirine Isınması

c) İletişimi Artırıcı Isınma Çalışmaları

Dramatizasyon

Dramatizasyon, daha çok yazılı bir metne dayalı olarak bir konu ya da durumun canlandırılmasıdır. Dramatizasyonun anlamı drama kavramına göre daha dardır. Dramatizasyondaki canlandırmalar çoğu zaman bir tiyatro oyunu çalışması gibi belli kurallara bağlı olarak yürür. Dramatizasyon çalışmaları her yaştaki öğrencinin, severek, zevkle katıldığı, ilgiyi en üst düzeyde tutan ve oldukça yaratıcı bir etkinliktir.

Dramatik Oyun

Dramatik oyun bir grup oyunudur. Dramatik oyunların başlangıcı ve sonu olmayabilir. çocukların kendilerini ifade ettikleri doğal yollardan biridir. Dramatik oyunda, çocuğun paylaşımcı bir insan olmasına ve yardım eder. Çocuk kendi dünyasını yaratır, sıkıntılarını hafifletir. .(Gönen ve Dalkılıç, 2003, s.56)

Drama

Oyunlar- Doğaçlamalar

Dramada yaratıcı bir yöntem olarak benimsenen doğaçlama, değişebilirliği ve anında yaratmayı ifade eder. Doğaçlama süresi içinde fikirler toplanır, problemler çözülür. Böylece çocuk kendini anlatır ve grupla tartışmalar yapar.

Öykü Oluşturma

Drama çalışmalarında öğretmenin vereceği konunun hedefine uygun olarak, günlük yaşantıdan, olaylardan, simgelerden yola çıkarak birlikte bir öykü oluşturulabilir. Öğretmen bundan sonra üzerinde durulacak çeşitli yollarla öykü oluşturmayı öykü oluşturmayı dener.

Toplumsal konular ve Drama

Günlük yaşantıdan bazı kesitler, bir gazete veya radyo haberi, televizyonda gördüğümüz olaylar drama dersinin çalışma konusu olabilir. Ulusal ve evrensel öyküler, çocuk öyküleri, masallar, tarihi olaylarda bu kapsam içerisinde.

Duyu Devimin Oyunları

Sosyal Yaşama İlişkin Oyunlar

İmgelemi Geliştirici Oyunlar

Oyun Kurma Çalışmaları

Oyun kurmak, çocuk oyunlarında kullanılan bir deyimdir. Çocuk, oynayacağı oyunu kendisi belirler, düşüncelerini arkadaşlarına açar, grubu oluşturur ve bilinen bir oyunu birlikte oynarlar. Bu bir oyun kurmadır. .(Gönen ve Dalkılıç, 2003, s.57)

Pandomim

Pandomim genellikle bir masalı, bir öyküyü sadece bedensel devinimlerle iletme sanatı yada aracıdır diye tanımlanır. Jest ve hareketler konuşmadan önce gelir.

Kukla

Kukla ile yapılan canlandırma oyunları dramaya katkı sağlayabilir. Kukla oyunundaki konu ve konuşmalar İkili diyaloga dayalı öyküler öğretmen tarafından seçilir. Kukla çalışmalarında malzeme olarak, kâğıt kuklalar ve kartondan çizilmiş hayvan resimleri çizilir.

Sınıfın bir köşesine yerleştirilecek bir masa ve üzerine konacak basit bir perde bu iş için gerekli ilk aşamadır. Bazı hayvan figürleri, kartondan ya da kağıttan yapılacak bebeklerle oynanacak oyun canlandırılır. Bu tür dramatizasyonda özellikle sesin işitilecek kadar yüksek tonda kullanılması önemlidir.(Gönen ve Dalkılıç, 2003, s. 57)

2.8.6. Doğaçlama

Doğaçlama, monotonluktan kurtulup, ansızın gelişen olaylar karşısında yaratıcı olmak şeklinde tanımlanabilir. Samimi ve içten olmanın yolu yapay davranmamaktır. Bir çocuğun tüm hareketleri, davranışları ve düş gücünü kullanarak oyun oynaması da tipik bir doğaçlamadır. Çocukların yetişkin oluncaya kadar geçirdikleri yaşam oyununda önceden belirlenmiş roller, görevler, mekânlar, olaylar, yani bir senaryo yoktur. Bu sebeple yaşamda sürekli bir doğaçlama yapılır.

Rol oynamanın daha gelişmiş biçimi olan doğaçlamada çocuğa sosyal olaylardaki gerçeğe uygun davranışları canlandırması için fırsat verildiği gibi gerçek yaşantıda karşılaşma olasılığı bulunmadığı rolleri de üstlenerek, düşsel durumları oynaması için de olanaklar sağlanır. Doğaçlamanın konusuyla çok yakın bir ilişkisi vardır. Çalışma sırasında diyaloglar doğal olarak çocuklar tarafından oluşturulurlar, doğaçlama dil yeteneği bakımından en üst düzeye ulaşır.

Doğaçlamada bazen ses efektleri de kullanılır. Doğaçlama süreci içinde fikirler toplanır, biçimlenir, problemler çözülür ve fikirlerin ifade edileceği bir form araştırılır. İletişim kurma ihtiyacı grubun fikirlerini diğerleri ile iletişim kurabilecekleri bir yapı

içinde organize etmeye yönlendirir. Böylece doğaçlama yoluyla çocuklar doğal yapıyı anlayıp geliştirirler, tutarlı olarak kendilerini ifade ederler. Konuya göre, uygun dili konuşurlar. <http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum2>; 04.05.09).

Beklenmedik bir olayla karşılaşıldığında ne yapılması veya nasıl yapılması gerektiği konusunda, çoğunlukla doğrudan olay yaşanmaya başlar ve olayın bitiminde, nasıl yaşandığının değerlendirmesi yapılır. İşte insanlar bunu doğaçlama olarak adlandırmadan yaşarlar. Gündelik yaşamlarındaki bu doğaçlama onların son derece doğal davranışlardır. Doğaçlamanın birbirinden kolayca ayırt edilebilir nitelikte, belirli evreleri yoktur. Doğaçlama süreci yazarak ya da kaydederek değil, o anda zihinde canlanı oynayarak yaşanır.

Bu çalışmalar sırasında, önceden ayrıntılar saptanmadığı için, süreç özgün bir şekilde gerçekleşir. Diğer bir deyişle doğaçlamaların ana kaynağı bireyin kendi yaşantısıdır. Bu nedenle, katılımcıların kendilerini rahatça ortaya koyabildikleri, bireysel olarak keyif alabildikleri bir aşamadır.

Doğaçlama oyun gelişiminde bir araç olarak yer alır. Amacı oynayan kişinin deneyim kazanmasıdır. Doğaçlama yapan kişi çalışmasını nasıl planlaması gerektiğini, yaratıcı olmayı ve olayları geliştirmeyi, durumlar yaratmayı öğrenir. Bağımsız düşünebilme, karar alabilme, sorumluluk üstlenme, işbirliğine girebilme, sosyal duyarlılık yaratma, sözel ve eylem olarak daha iyi anlatım kazandırmada yardımcı olur. Doğaçlama yapmada başarısız olmak diye bir şey yoktur. Doğaçlama aksine bireye tekrar tekrar deneme fırsatı verir. Doğaçlama yapan kişi hatalarından yola çıkarak yeni şeyler öğrenir ve başka oyuncuları da gözlemleyerek doğruları bulmaya çalışır. Doğaçlamanın insanları düşünme konusunda eğitme işlevi de vardır. Edinilmiş düşünce alışkanlıklarının her zaman sonuca ulaşmada başarı getiremeyeceğini göstererek, yeni düşünme yolları kazandırır. Böylece kişi farklı durumlarda yeni yönelişler üretir.

Drama çalışmalarının bu aşamasında doğaçlamanın çeşitli türlerinden yararlanılabilir. Bunların başlıca bilinenleri, kişilerin ve onların özgün kimliklerini konu alan karakter doğaçlamaları, objelerin kullanılmasından ya da düşünme-sinden yararlanılarak geliştirilen doğaçlamalar, kendi bedenini ya da gruptakilerin bedenini

kullanarak bir nesne, eşya, yapı, organizma, araç oluşturma amacıyla yapılan doğaçlamalar, sonu veya tam ortası verilen bir şiir, öykü, masal ya da filmin sonunu tamamlama ya da bir kısmı gösterilen portre, resim ya da fotoğrafın bütününe düşünme ile ilgili doğaçlamalar, bir kentin pazar yerini, okulunu canlandırma gibi insanlar arası etkileşimin kolaylıkla gözlenebileceği ortamlara yönelik olan, durumdan kaynaklanan doğaçlamalardır (<http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum2>; 04.05.09).

2.8.7. İletişim

Duygu, düşünce ya da bilgilerin söz, devinim, yazı, görüntü vb. aracılığıyla başkalarına aktarılması ve paylaşılmasıdır. Öğretme ve öğrenme süreçlerinde gerçekleştirilen tüm etkinlikler birer iletişim etkinliğidir. Eğitimde drama iletişim esasına dayanır.

2.8.8. Etkileşim

Toplumdaki insanlar birbirleri ile ilişki içindedir. İnsanlar ve gruplar birbirleri ile çok sayıda ilişki kurarlar. Etkileşim ise bu çok sayıdaki ilişki içinde gerçekleşir. Karşılıklı iletişim ve etkileşim hem birey hem de grup için son derece önemlidir.

Etkileme durumu ile anlatılmak istenen, bireylerin birbirlerinin duygularını, düşüncelerini, tutumlarını, ilgililerini, alışkanlıklarını, değer yargılarını, yaratıcı drama sürecine katmaları, paylaşmaları, paylaştıklarını değişik açılardan denetlemeleri ve bunların sonucunda elde edilenleri çevreleriyle bütünleştirmeleridir.

2.9. Yaratıcı Drama Ve Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, insanları düşünmeye, tartışmaya, sorgulamaya, konuşmaya, eleştirmeye, duyarlı olmaya, hassas olmaya, farkında olmaya, olaylar karşısında farklı çözümler bulmaya sevk eder.

Sanatlar eğitiminin çalışma alanları denildiğinde görsel-plastik alan, sözel/sözsöz (dile dayalı) alan, sessel alan, devinişsel alan (kinasthetic), dramatik ya da eylemsel

(enactive) alanlar akla gelmektedir. İngiltere’de yayınlanan bir eğitim raporuna göre genel eğitimde öğrenciye deneyim kazandıran, birbirine eş değerde başlıca disiplinlerden söz edilmektedir. Bu disiplinler; Bilimsel Alan, Dilsel Alan, Estetik ve Yaratıcı Alan, Etik Alan, Fiziksel Alan (bedensel, devinişsel anlamında), Matematik Alan, Sosyal ve Politik Alan, Tinsel Alan (Hornbook, 1989, San, 1991, s.4). Bu uğraş alanlarında sanat eğitimi ise çocukların yaratma güçlerini geliştirmede en uygun ortamı sunmaktadır.

Türkiye’de yaratıcı drama son zamanlarda özel okullar ve özel kurumlarda verilen bir ders olmanın dışında Milli Eğitim Bakanlığı’nın ilköğretim okullarında zorunlu seçimekim ders olarak yerini almıştır. YÖK tarafından yapılan “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması” çalışmalarında “Okulöncesinde Drama” ve İlköğretimde Drama” derslerinin eğitim fakültelerinin lisans programlarında zorunlu olarak yer alması Türkiye’de akademik düzeyde gelinen önemli bir noktayı ifade etmektedir (Adıgüzel, 2002, s.261).

Yaratıcı drama etkinliklerinde öğretmen, öğrencilerin hayal gücünü kullanmalarını ister. Farklı öyküler dile gelir. Gerçeküstü öyküler ile bir oyun gerçekleştirilebilir. Başlangıcı yapılan bir öykü tüm grup tarafından tamamlanır ve ortaya sonu hiç beklenmeyen bir hikaye çıkar. Drama etkinliğinde öğrenciler kendilerini bir uçak, bir böcek, bir çiçek gibi farklı nesneler, farklı canlılar yerine koyup, onlar gibi davranabilir. Bu etkinlik sürecinde öğrenciler oldukça özgür ve rahattırlar. Etkinlik bir işbirliği içerisinde gerçekleşir.

“Heatcote ve Herbert’e göre; sahneye çıkmadan ve bir oyunda rol yapmadan yaşam deneyimi genişletmek, O’Neill’e göre düşüncenin alabildiğine genişletilebildiği bir alan, Nixon’a göre bir öğrenme yolu ve McCaslin’e göre her insan için gerekli tümel bir sanat olarak (Üstündağ, 1997: 15)” tanımlanan Yaratıcı Drama; katılımcıların gönüllülüğüne dayalı olarak oluşmuş bir grupta, grup üyelerinin kendi yaşantılarından yola çıkarak, doğaçlama, rol oynama, fotoğraf anı, forum tiyatrosu gibi daha birçok tekniklerle yaşıyormuş ve oynuyormuş gibi canlandırılmasıdır. Yaratıcı drama etkinlikleri çocuğun ve ergenin öğrenme yaşantısında onların duyuşsal yaşantılarını düşünme gücünü, imgesel düşünmeyi aktif hale getirir ve öğrenme süreçlerine aktif katılımı sağlar (Adıgüzel, 2002, s.261-262).

Yaratıcı drama öğretmeni aktif, heyecanlı, alanında uzman, bilgili, kendini yenileyen, iletişim kurabilen, alanı ile ilgili yayınları takip eden, çevresinde ve dünyada yaşanan sanatsal olaylardan haberdar olan, diğer alan ve disiplinlerle iletişim kurabilen, kendini gerçekleştirmiş, öğretim yöntemlerinden haberdar, çok yönlü düşünebilen bir yapıda olmalıdır. Drama öğretmeni, drama ve oyun tekniklerini bilen, iletişime açık, sanat akımlarından haberdar ve analiz yetisi olabilen kişidir. Drama öğretmeni, bir çalışmada grup dinamiğinin ayarlamayı, gerekli durum ve zamanlarda müdahale ederek akışı değiştirmeyi ve ısınma alıştırmalarını çok iyi bilmelidir.

Bir drama öğretmeni bir grupla çalışmaya başlamadan önce hedeflerini, yöntemlerini, içeriğini ve değerlendirmesini planlamış olmalıdır. Etkinlik başlamadan önce kullanacağı malzemeyi hazırlamış olmalıdır. Drama öğretmeni ne kadar kendinden emin ve ne yapacağını bilir gözüdürsek öğrenciler de o derece özgüven ile çalışmaya başlar ve aktif olarak katılırlar. Drama tekniğinin çok sayıda avantajı bulunmaktadır. Dersi daha eğlenceli ve aktif hale getirmenin yanı sıra öğrencilerin saklı enerjilerini ortaya çıkarır ve bireyin her yönden gelişmesini sağlar. bireyleri yaratıcı kılmayı amaçlar. Çocuğu ve ergeni yaşama hazır hale getirip onun olgunlaşmasını sağlar (Adıgüzel, 2002, s.262-264).

Drama’da öncelikle yaşanan süreç önemlidir. Grup arasındaki iletişim drama etkinliğinin daha hareketli, eğlenceli ve samimi geçmesini sağlamaktadır. Dramanın en önemli özelliği yaratıcı etkinliklerin gerçekleşmesidir. Süreç boyunca katılımcılar yaratıcı düşünüp, davranırlar. Etkinlik esnasında her an farklı özellikte geçmektedir. Oyun akıcıdır, ne zaman ne olacağı belli olmayabilir, bireylerin yaratıcı düşüncelerine göre olaylar değişebilmektedir, sürprizler doğal karşılanmalıdır. Drama süreci, eğlencelidir, sessizlik anları, fotoğrafik duruşlar bütün bir drama oyununun ana noktasını belirleyebilir. Katılımcılar doğal bir biçimde kendiliğinden oyuna dahil olurlar ve düş güçlerini ortaya koyarlar.

Sanat eğitiminde drama etkinlikleri, öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmelerine, ortak çalışmalarına, işbirliği yapmalarına, empati kurmalarına yardımcı olmaktadır. Sanat eğitimi sürecinde kullanılan farklı yöntemler eğitim sürecini aktif kılacağı gibi öğrencilerin dersi daha zevkli işlemelerine, hayal güçlerini geliştirmelerine ve yaratıcı güçlerini ön plana çıkarmalarına yardımcı olacaktır. Sanat, özünde bir

dışavurum olduğundan dolayı, bu dışavurumun daha kolay ve hızlı harekete geçmesinde yaratıcı drama etkinlikleri önemli bir rol oynamaktadır. Çocuklar, rol yaparken düşünecekler, birbirlerini seyredecekler, iletişim kuracaklar, yeni ve özgün olanı bulmaya çalışacaklar ve yaşayarak öğrendiklerini unutmayacaklardır. Bu doğrultuda yaratıcı drama etkinlikleri ile gerçekleştirilen bir sanat eğitimi hem çocuklar hem de yetişkinler için eğlenceli, öğretici süreç olacağı kadar kalıcı, yeni ve farklı olana doğru atılan adımlarda sağlam bir yol oluşturacaktır.

2.10. Yaratıcı Drama Ve Estetik

Yaratıcı drama etkinlikleri ile öğrencilerin çevrelerini daha iyi algılamaları üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Çevresine daha duyarlı gözle bakmayı başarabilen bir kişinin estetik yönü gelişir. Öncelikle estetik kelimesini anlamı üzerinde durulması gerekmektedir. Estetiğin insan hayatına getirdiği olumlu katkısı estetiğin anlamı bilinerek anlaşılabilir. Estetik “Yunanca’da (Aisthanesthai) ‘duygu, duyarlı algılama’ anlamına gelen ‘estetik’ terimi ‘güzelin bilimi’ anlamında da kullanılmıştır” (Artut, 2007, s.3).

Kant, estetiği, duyuları ve duyarlılığı irdelemek için tartışmıştır. Kant, estetik sözcüğünü duyusallık anlamında kullanmıştır ve ona göre duyusallık nesnelerden etkilenme tarzı yoluyla tasarımlar elde etme yetisidir. Yaratıcı drama etkinlikleri çerçevesinde öğrencilere verilen estetik eğitim yolu ile onların yaşamları boyunca her etkinliklerinde fayda sağlayacakları bir bakış açıları oluşacaktır. Hangi meslekte olurlarsa olsunlar farklı düşünüp, olaylar karşısında birden çok çözüm yolu bulmaya yöneleceklerdir (Artut, 2007, s.3-5).

B. Croce, estetiğin dayanak noktasının sezgi olduğunu öne sürer. Croce’e göre, mantıksal bilgi ve düş gücü ile elde edilen (sezgisel) bilgi olmak üzere iki tür bilgi vardır. Sezgisel bilgi temelinde yükselen değer ise sanattır (Artut, 2007, s.3-5). Bu bağlamda düş gücünü geliştirici etkinliklerin sanat eğitiminde uygulanması farklı yöntemlerin denenmesi ile gerçekleşebilir. Yaratıcı drama ile gerçekleştirilen görsel sanatlar eğitimi dersinde öğrencilerin hayal güçlerini ortaya koymaları, kendilerini özgürce ifade etmeleri amaçlanmaktadır. Özgürce, samimice işlenen bir ders süreci öğrencilerin ders dışı yaşamlarında da çok yönlü düşünmelerini sağlayacaktır.

Estetik, sanattan bağımsız bir kavramdır. Estetik, güzelin doğasının, anlamının ve niteliğinin çözümlenmesidir. Estetik, insanın günlük yaşamındaki pratik etkinlikleri sonucunda ortaya çıkan ve güzel olarak nitelendirilen değerlerdir. Marx’a göre, bir nesneyi güzel kılan sadece obje’nin nitelikleri değil, aynı zamanda suje’nin duyularıdır. Suje, nesneyi güzel olarak kavrayacak duyusal yeteneğe sahip değilse o zaman hiçbir nesne güzel olarak kavranamayacak ve güzel olarak belirlenemeyecektir (Artut, 2007, s.5-7). Görsel sanatlar eğitimi ve bu eğitim içeriğindeki konuların öğrencilere aktarımı, onların geleceklerinin önemli oluşumları olacaktır. Öğrencilerin zevkle, farklı yollarla, yaşayarak, kendilerinden bir şeyler katarak, korkmadan derse katılımlarıyla işlenen derslerin, onların yaşam biçimlerini değiştireceği kuşkusuzdur. Onlar, doğaçlama, beyin fırtınası yaparak, işbirliği ile severek görsel sanatlar dersini geçirirlerse çevrelerindeki güzellikleri fark etmeye, güzelliklerin adını koyacak duyusal yeterliliğe sahip olmaya başlarlar. Görsel sanatlar dersinin farklı yöntemlerle işlenmesi öğrencilerin estetik algılarını geliştirir.

“Jean Paul Weber şöyle der: ‘Şafak Çinliyi ya da Hintliyi Batılı kadar heyecanlandırır, bu durumda her şey eşittir, oysa Bach’ın bir konçertosunun tadına varabilmek için bir eğitim gereklidir.’ Güzel kendine bir şey olmadığına göre, benim algılaya ve yargıma gereksinim gösterecektir. Yine bir düşünürün dediği gibi ‘Güzel, sanatta olsun doğada olsun, dışarıdan benimsetilmiş edilgen bir veri değildir, tüm diğer düzeylerde olduğu gibi bir olgu değildir, o bir değer yargısıdır, kişisel bir onaylama edimidir’ (Artut, 2007, s.9).

Ünlü Rus yazarı Dostoyevski, evreni kurtaracak şeyin güzellik olacağını vurgulamaktadır. Güzelliğin insan ve toplum hayatında, insanlığın kurtuluşunda oynayacağı önemli rolü belirtmiştir. Güzeli güzel kılan şey insanın bakış açısıdır. Bir nesneyi kavramak, algılamak, haz duymak veya sorgulamak, onun karşısında estetik tavır almakla gerçekleşir. Beğeni düzeyi, insanlarda doğuştan gelen bir yeti değildir. Beğeni düzeyinin gelişimi, bireyin almış olduğu sanatsal estetik eğitim ile yakından ilgilidir. Güzelliğin özüne inmek estetiksel anlamda niteliğin özüne inmektir (Artut, 2007, s.9-12).

Estetik eğitim her çağda gerekli bir eğitimidir ve her toplumda sorun olma güncelliğini sürdürür. Günümüz toplumunda da önemli ve gerçek bir sorundur.

Günümüzde beğeni ölçüleri çok büyük değişiklikler göstermiştir. Özgür tercih yapabilme hakkımızdan ötürü bu beğeniler sanat olan ile sanat olmayan arasında büyük belirsizliklere yol açmıştır. Bu belirsizliklerin giderilmesinde eğitim sistemi büyük rol oynamaktadır. Yeni eğitim bilim ve sanat politikası oluşturulup, hayata geçirilmesi gerekmektedir. Toplumun çağdaş sanata bakışını belirlemek, geliştirmek, hoşgörü ile yeniliklere yaklaşımlarını sağlamak çeşitli eğitim kurumlarına, basın-yayın ve diğer iletişim araçlarına görev düşmektedir. Çağdaş bir ülkede sanat eğitimi, nitelikli bir toplumun temel taşlarını oluşturmaktadır (Artut, 2007: 43-45).

Güzel sanatlar sadece resim, heykel, seramikten ya da müzelerde yer alan nesnelerin oluşturduğu nesnelerden oluşmamaktadır. Sanat, hayatın bir parçasıdır ve her yerde karşımıza çıkmaktadır. Yerleşim yerlerindeki ev, okul, oyun bahçesi ve diğer yapılar inşa edilmeden önce mimarların, tasarımcıların hayallerinde canlandırılırlar ve tasarlanırlar. Bireyin etrafını estetik unsurların çevrelemesi, onun günlük hayatında daha mutlu, hoşnut ve neşeli olmasını sağlar. bireyin etrafındaki birçok şey, onların gelişen algılarını etkiler. Birey, her gün karşılaştığı bir arabaya, poster ya da afişe; eski ve tarihi bir eve ya da yaşlı bir çınar ağacına çeşitli tepkiler verir. İşte o an, bireyin sanatla, tasarımla ve estetikle ilişkisi başlamış olur.

Sanat, günlük hayatımızda en az fen ve sosyal bilimler ve diğer alanlar kadar önemlidir. Toplumumuzda görsel sanatlara yeterince önem verilmemektedir. Halbuki her bireyi yakından ilgilendiren görsel sanatlar, nesnelerin nasıl görüldüğünü, uyumlu düzen ve kuruluşun nasıl oluşturulduğunu en güzel sergileyen alandır. İnsanlar seçimlerinde sürekli estetik kararlar verir, beğenilerini ortaya koyarlar. Herhangi bir yere değil de özellikle seçilen, beğenilen bir yere bir ağaç dikmek; herhangi bir müzik yerine seçilmiş bir başka müzik bestesi dinlemeyi tercih etmek, herhangi bir nesne yerine bir başka renklisini seçmek, bir elbiseyi bir başkası yerine giymek, tüm bunların nedeni aslında bir görünüş ve duygu olan estetik seçim yapma ihtiyacı ve zorunluluğudur. Görsel sanatlar eğitimi, iyiye içeren etik ve güzeli içeren estetik değerleri bireylere kazandırmaktadır.

Çizgi, şekil, doku ve rengi içeren sanatsal uygulama ve deneyimler, sadece resim, desen, heykel ve el sanatları için gerekli değildir; aynı zamanda kullandığımız çeşitli nesnelerin ve malların müşterileri ve seçicileri olarak bilinçli ve zevkli tercihler

yapmamızın temeli olan estetik ilgimizi de geliştirir (Özsoy, 2007, s.41-47). Görsel sanatlar eğitimi ile kazandırılan estetik değerler yaratıcı drama etkinlikleri ile zenginleştirildiğinde hatırdaki kalıcı, zevkli ve daha duyarlı bir algılama ile öğrencilerde kalıcı olabilir.

2.11. Konu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Ahmet Çebi, Rol Oynama Yöntemi’nin kuramsal temellerini ortaya koymak üzere genel gelişime bağlı olarak çocuk dünyasındaki yerini belirlemeye çalışmıştır. Çebi, “Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama” başlıklı yüksek lisans tezinde literatüre dayalı bir araştırma yapmış ve elde ettiği bilgiler doğrultusunda konuyu betimleme, analiz etme ve konuya yorum getirme aşamalarında bulunmuştur. Araştırmasının sonucunda rol oynama yönteminin Türkiye’deki eğitim-öğretim sürecindeki önemine değinmiş ve bu süreçte mutlaka yer alması gerekliliğini belirtmiştir (Çebi, 1985).

Kadir Çevik “Dramatizasyonun Çocuk ve Oyuncu Eğitimindeki Yöntemsel Kullanımı” başlıklı çalışması yine literatüre dayalı bir kaynak araştırması olup, dramatizasyonun çocuk ve oyuncu eğitiminde önemle kullanılması gerektiğini ortaya koymuştur. Dramatizasyonun çocuğun hayatındaki yerini kuramsal bir araştırma olarak belirtmiştir (Çevik, 1988).

Tülay Üstündağ “Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkililiği” başlıklı çalışmasında takrir yöntemine oranla ilköğretimde dramatizasyon ağırlıklı yöntemin çok daha etkili olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Bu doğrultuda gerçekleştirdiği çalışmada ilköğretim ikinci sınıfa giden 84 çocuk üzerinde, “çevremizde sonbahar” ünitesi çerçevesinde deney ve kontrol grupları oluşturarak iki farklı yöntemi çocukların bilgilerindeki kalıcılık ve derse ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek üzere araştırmasını gerçekleştirmiştir. Deney grubundakilerle bu üniteyi dramatizasyon ağırlıklı yöntemle işlerken, kontrol grubundaki öğrencilerle aynı üniteyi takrir yöntemi ile işlemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre dramatizasyon ağırlıklı yöntemin takrir yöntemine göre daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Üstündağ, 1988).

Esra Ömeroğlu “Anaokuluna Giden Beş-Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi” başlıklı araştırmasında anaokuluna giden 80 çocuk üzerinde uygulama yaparak, onların yaratıcılıkları üzerinde bu yöntemin etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Çalışmasının sonucunda yaratıcılık yeteneğinin doğuştan geldiği kadar, bu doğrultuda hazırlanmış bir çevrede eğitimle geliştiğini belirlemiştir. Çocuklarının yaratıcılık yeteneklerinin gelişmesinde yaratıcı drama yönteminin önemliliğinin üzerinde durmuştur (Ömeroğlu, 1990).

Aylin Kalkancı “Dramatizasyon Yönteminin Okul Öncesi Eğitimde Kullanımı” başlıklı araştırmasında araştırmada kaynak taraması ile elde edilen bilgilerin yanı sıra 4-6 grubundan oluşan 12 çocuktan oluşan bir grup ile uygulamada gerçekleştirilmiştir. Çalışmasının sonucunda dramatizasyonun erken yaşlarda eğitimde kullanımının çocukların hayal güçlerini ortaya çıkarıcı ve yaratıcılıklarını geliştirici bir yöntem olduğu vurgulanmıştır (Kalkancı, 1991).

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi’nde 2007 yılında yayınlanan “Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi” başlıklı makalede, gelişim ve öğrenme dersinde grupla bir işi yapma ve yürütme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme ile kendini kontrol etme sosyal becerilerin kazandırılmasına yaratıcı drama yönteminin etkisi araştırılmıştır. Sosyal Çalışma gelişim ve öğrenme dersi alan toplam 74 öğretmen adayı ile bir deney ve bir kontrol gruplu deneme modeli kullanılarak yürütülmüştür. Bu adayların 37 tanesi yaratıcı drama yöntemi ile diğer 37’si ise geleneksel öğretim yöntemi ile etkinliği gerçekleştirmişlerdir. 12 hafta süren bir uygulama süreci sonucunda elde edilen bulgular grupla bir işi yapma ve yürütme becerileri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile kendini kontrol etme becerilerini kazandırma konusunda yaratıcı drama yönteminin diğer yöntemle oranla daha etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmada sosyal becerileri değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, Likert tipi bir ölçme aracıdır. Grupla bir işi yapma ve yürütme becerileri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri ile kendini kontrol etme becerilerini kısaca sosyal becerilere yeterince sahip olup olunmadığını ortaya koyabilecek maddeler şeklinde hazırlanan ölçekten alınan puanlar doğrultusunda görülen deney grubunun puanlarının kontrol grubuna göre giderek artmasıdır. Deney grubunun puanlarında kontrol grubunun

puanlarına göre uygulama sonucunda anlamlı bir yükselme olduğu görülmektedir. Çalışmanın sonucu ortaya koyulan istatistiksel veriler de göz önünde bulundurulduğunda deney grubunda uygulanan yaratıcı drama yönteminin, kontrol gruplarına uygulanan geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu görülmektedir.

“Resim-İş Öğretmeni Yetiştirmede Yaratıcı Drama Yönteminin Grafik Tasarımı Derslerinde Kullanılmasının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi” başlıklı doktora tezinde ise Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi A.B.D. öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada 26 kişiden oluşan kontrol grubuna geleneksel yöntem ve 29 kişiden oluşan deney grubuna yaratıcı drama yöntemi uygulanarak erişim, kalıcılık, tutum ve uygulama puanlarına bakılarak sonuca ulaşılmıştır. Elde edilen puanlar deney grubu lehine genelde anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir. Deney grubundaki öğrenciler, grafik tasarımı dersinde yaratıcı drama etkinliklerinin bilgi, beceri ve yaratıcılık konusunda başarılarını olumlu etkilediğini, demokratik bir ortamda aktif bir şekilde ders işlemekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

“Sanat Eğitiminde Drama ve Yaratıcılığın Önemi” başlıklı yüksek lisans tezi’nde dramanın bilimsel ve sanatsal eğitiminin etkileyici ve bilgilendirici alanlarındaki durumu ve özellikle çocuk oyunlarının özellikleriyle ilgili araştırma gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli ile gerçekleştirilen araştırmada yaratıcı dramanın yaratıcılığı geliştiren bir eğitim metodu olduğu ortaya konulmuştur. Çalışmada yaratıcı drama etkinliğinin metot ve disiplin olarak Türk eğitim sistemine konulması gerekliliğinin önemi üzerinde durulmuştur.

Bu çalışma yaratıcı drama yönteminin farklı düzey ve konularda etkililiği üzerine yapılmış diğer çalışmaların bulgularıyla (Çam, Kara, 2007; Atan, 2007; Balıkcı, 2000) paralellik göstermektedir. Bu yöntemin etkili olması, öğrenmenin pasif değil etkin bir süreçte gerçekleştiğini açıklayan bilişsel öğrenme yaklaşımıyla da tutarlılık göstermektedir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanmasına, verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinde, görsel sanatlar dersinde drama ile öğrenme tekniğinin etkinliğini ve işlerliğini saptamaya yönelik deneysel bir çalışmadır.

Araştırmada biri deney diğeri kontrol grubu olmak üzere, yansız atama yöntemi oluşturulmuş iki grup oluşturulup; her iki grupta deney öncesi ve deney sonrası “tutum ölçeği” uygulanmıştır. Müfredat doğrultusunda 9 konu seçilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Ankara ilindeki Keçiören ilçesi ilköğretim okulları 5. sınıf öğrencilerini kapsar. Benzer sosyo-kültürel koşullara sahip tüm illerimizdeki ilköğretim okullarındaki öğrenciler evren olarak kabul edilebilir. Araştırmanın örneklemini Ankara Nuh Eskiyan İlköğretim Okulu 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Deney grubu olarak (15 kız, 17 erkek) toplam 32 öğrenci ve kontrol grubu olarak (17 kız, 15 erkek) toplam 32 öğrenci seçilmiştir. Öğrencilerin, gruplar arasındaki cinsiyet dağılımı, ön öğrenmelerin denkliği gibi kriterler göz önünde bulundurularak seçim gerçekleştirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın kuramsal çerçevesinin oluşmasında ilgili literatür taraması yapılarak yerli ve yabancı kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın problemini çözebilmek adına nitel ve nicel verilere başvurulmuştur. Dramanın görsel sanatlar dersinde öğrenciler üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmada deney öncesi ve deney sonrası olmak üzere iki defa hem deney hem de kontrol grubuna tutum ölçeği uygulanmıştır. Deney grubunda drama yöntemi ile ders işlenirken, kontrol grubunda geleneksel yöntemle göre aynı konular işlenmiştir. Etkinliklerin ardından öğrencilere resim çalışmaları yaptırılarak elde edilen resimler incelenmiştir.

Tutum Ölçeği: Öğrencilerin görsel sanatlar dersinde drama ile öğrenme yönteminden etkilenme derecelerini belirlemek amacıyla Likert ölçeğine (Üçlü Ölçek) göre, kapalı uçlu 15 sorudan oluşan ölçek araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Öğrencilerin Resim Çalışmaları: Drama ve geleneksel yöntemlere göre işlenen ders süreci sonunda öğrencilerin hayal güçlerini ve yaratıcı düşüncelerini ortaya koyup koymadıklarını belirleyebilmek üzere deney ve kontrol gruplarına resim çalışmaları yaptırılmıştır.

3.3.1. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Öğrenci Tutum Ölçeği Geliştirme

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinden görsel sanatlar dersi hakkında düşündüklerini yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin yazdıkları yetersiz kaldığı için konu ile ilgili benzer tutum ölçekleri incelenmiştir. Değişik kaynaklardan alınan fikirlerle araştırmacı tarafından ilköğretim 5. sınıflarda görsel sanatlar dersinde uygulanmak üzere denemelik bir tutum ölçeği hazırlanmıştır. Hazırlanan bu ölçek toplam ilköğretim 5. sınıfa giden toplam 145 öğrenci üzerinde uygulanarak geçerlik ve güvenirlik testleri yapılmıştır. Korelasyonu düşük olan bazı sorular anket dışında bırakılarak (elimine edilerek) güvenirlik arttırılmıştır.

Bu ölçek öğrencinin Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlarınıza ortaya koyabilmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçekte 15 madde yer almaktadır. (Ek 1)

3.4. Verilerin Analizi

Yukarıdaki ölçeklere ilişkin veri analizleri SPSS 11 paket istatistik programı ile gerçekleştirilmiştir. (Ek 2)

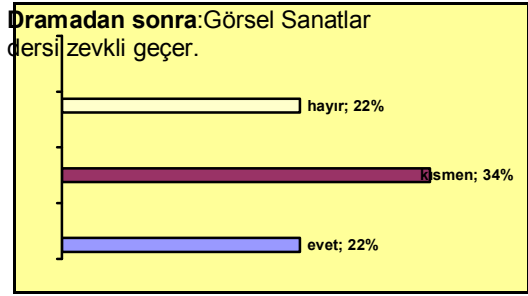
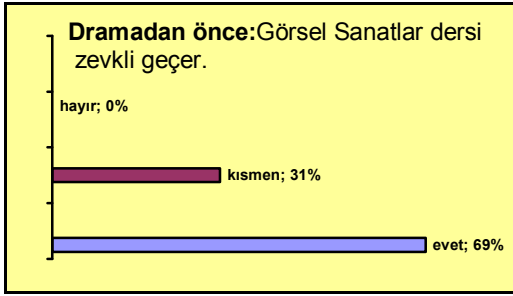
IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde deney ve kontrol gruplarına deney öncesi ve deney sonrası uygulanan tutum ölçeğinin sonuçlarına yer verilmiştir. Bunun yanı sıra işlenen müfredat doğrultusunda belirlenen konuların deney grubuna drama yöntemi, kontrol grubuna ise geleneksel yöntem ile uygulanışı ve karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

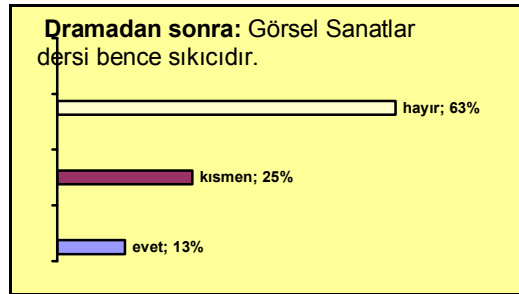
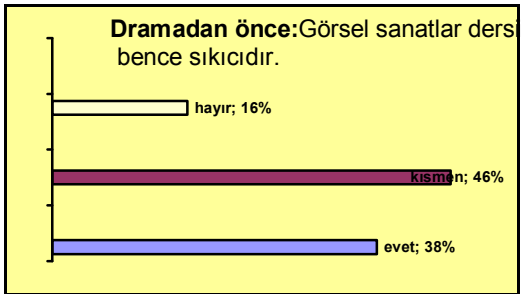
4.1. Deney Grubu Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

1)

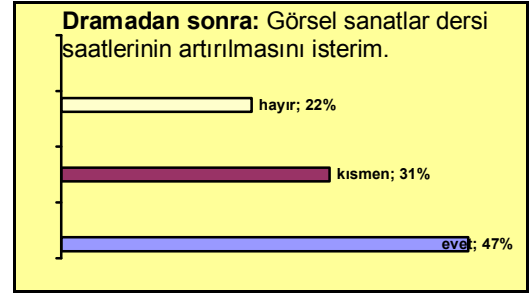
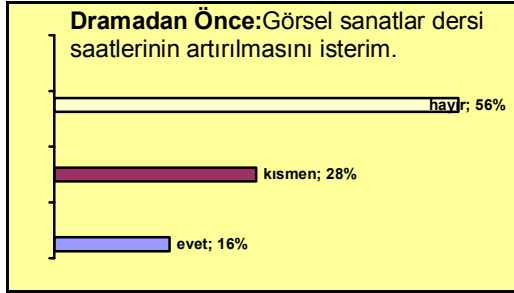
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersi zevkli geçer” maddesine öğrenciler en fazla (%44) kısmen cevabını vermişlerdir. En az ise (%22) hayır cevabıdır. Drama sonrası aynı maddeye verdikleri cevabın %69’unu evet şıkkı oluşturmaktadır. Drama sonrasında öğrencilerin görsel sanatlar dersini daha zevkli buldukları açıktır.

2)

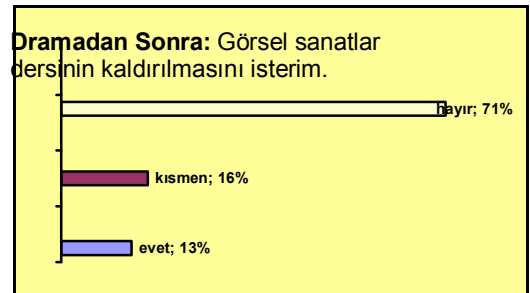
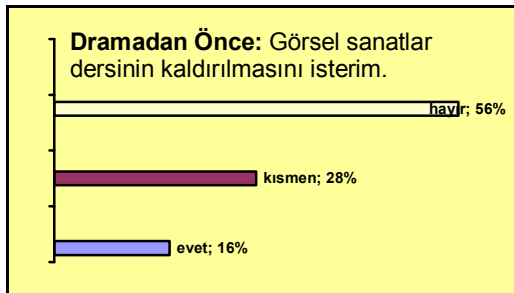
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersi bence sıkıcıdır” maddesine toplam 32 öğrencinin %46,9’u kısmen cevabını vermişlerdir. En az ise (%15,6) hayır cevabıdır. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %62,5 ile hayır’dır. Ölçeğe göre drama sonrasında öğrencilerin görsel sanatlar dersini çoğunlukla sıkıcı bulmadıkları ortaya çıkmaktadır.

3)

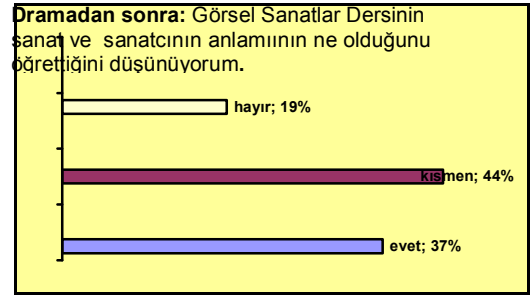
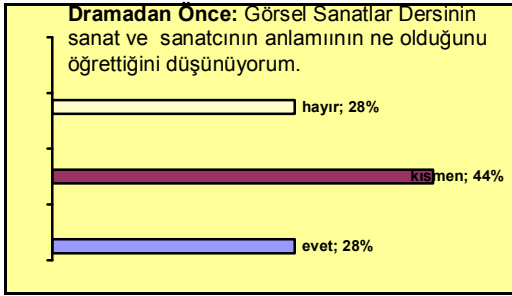
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersi saatlerinin arttırılmasını isterim” maddesine öğrenciler en fazla (%56) hayır cevabını vermişlerdir. En az ise (%16) evet cevabıdır. Drama sonrası aynı maddeye verdikleri cevabın %47’sini evet cevabı oluştururken, %31’ini kısmen ve %22’sini hayır cevabı oluşturmaktadır. Drama sonrasında öğrencilerin görsel sanatlar ders saatinin artırılmasına yönelik daha istekli oldukları anlaşılmaktadır.

4)

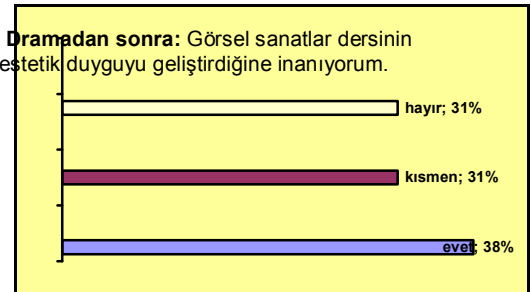
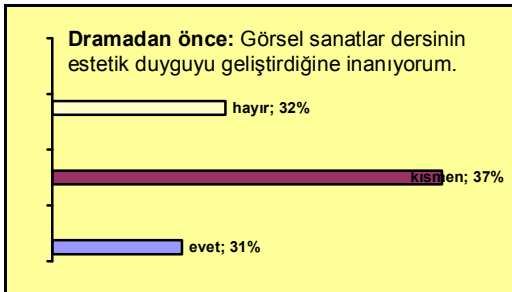
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinin kaldırılmasını isterim” maddesine toplam 32 öğrencinin %47’si hayır cevabını vermişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %71 ile yine hayır cevabıdır. Ölçeğe göre drama öncesinde de drama uygulaması sonrasında da öğrencilerin görsel sanatlar dersinin kaldırılmasını istemedikleri ortaya çıkmıştır.

5)

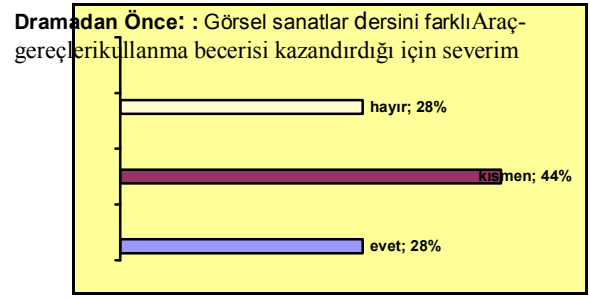
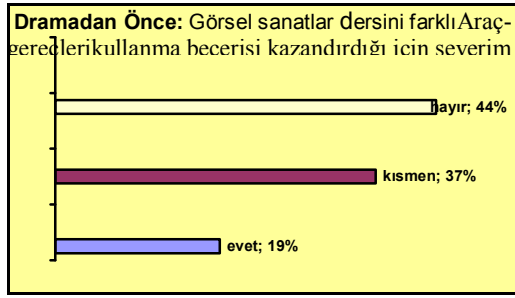
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinin sanat ve sanatçının anlamlarının ne olduğunu öğrettiğini düşünüyorum” maddesine öğrenciler en fazla (%43,8) kısmen cevabını vermişlerdir. Bu kavramlar hakkında bilgi edinip edinmedikleri üzerine evet ve hayır diyen öğrenci sayısı eşittir. Grafik, öğrencilerin bu kavramlara ilişkin bilgi düzeylerinde bir belirsizlik olduğunu düşündürmektedir. Drama sonrası aynı maddeye verdikleri cevabın %43,8’ini kısmen cevabı oluşturmaktadır. Drama uygulaması öncesi ve sonrasında öğrencilerin görsel sanatlar dersinin sanat ve sanatçı kavramlarına ilişkin bir bilgi edinip edinmediklerinin belirsizliği grafiklerde ortaya çıkmaktadır.

6)

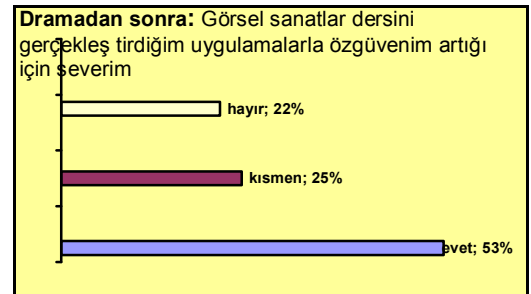
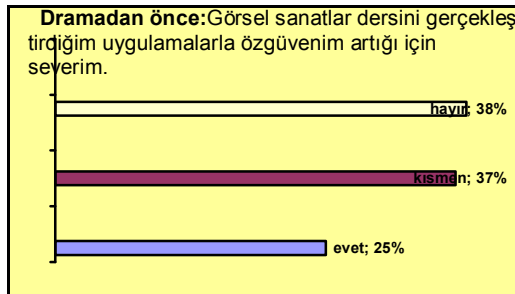
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinin estetik duyguyu geliştirdiğine inanıyorum” maddesine toplam 32 öğrencinin %37,5’i kısmen cevabını vermişlerdir. Evet ve hayır diyen öğrenci sayısı ise (%31,3) eşittir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %37,5 ile evet ve kısmen’dir. Ölçeğe göre drama sonrasında öğrencilerin görsel sanatlar dersinin estetik duyguyu geliştirdiğine yönelik düşüncelerinde anlamlı bir değişme olmadığı anlaşılmaktadır.

7)

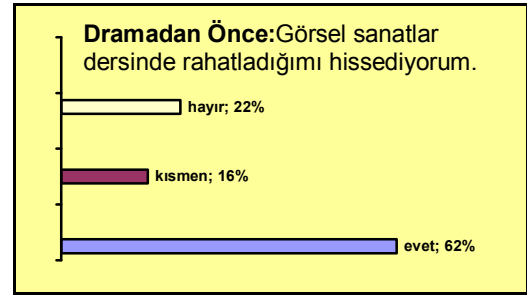
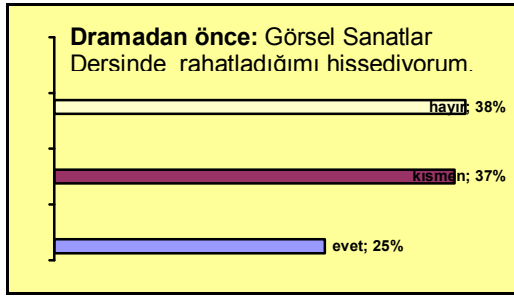
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini farklı araç-gereçleri kullanma becerisi kazandırdığı için severim” maddesine öğrencilerin %43,8’i hayır cevabını vermişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %43,8 ile kısmen cevabıdır. Ölçeğe göre drama uygulaması sonrasında öğrencilerin görsel sanatlar dersini, farklı araç-gereçleri kullanma becerileri kazandırdığı için sevdikleri düşüncesi değişiklik göstermiştir.

8)

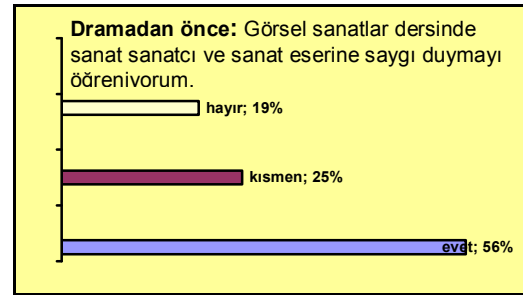
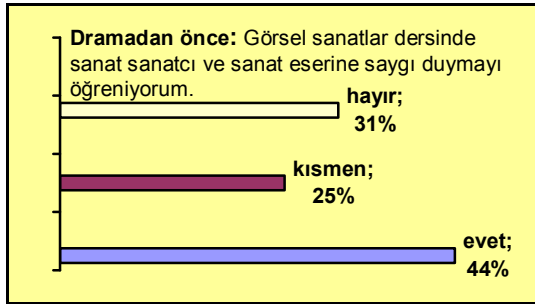
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini, gerçekleştirdiğim uygulamalarla özgüvenim arttığı için severim” maddesine toplam 32 öğrencinin %38’i hayır cevabını verirken, %37’si kısmen demişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %53 ile evet cevabına dönüşmüştür. Ölçeğe göre drama uygulaması sonrasında öğrenciler, görsel sanatlar dersindeki uygulamalarla özgüvenlerinin arttığını bilincindedirler.

9)

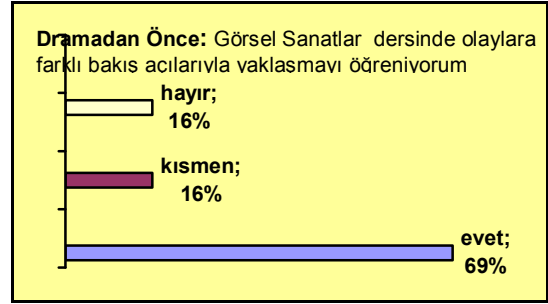
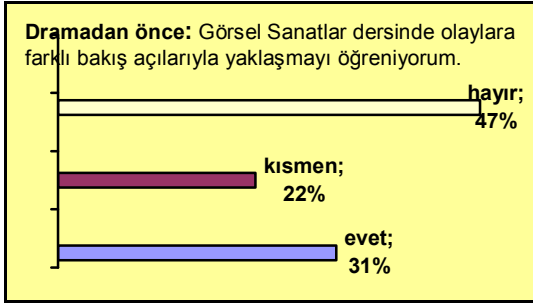
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde rahatladığımı hissediyorum” maddesine öğrencilerin %25’i kısmen derken, %38’i hayır ve %37’si evet cevabını vermişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %62 ile evet cevabıdır. Ölçeğe göre drama uygulaması sonrasında görsel sanatlar dersinin öğrencileri rahatlattığı anlaşılmaktadır.

10)

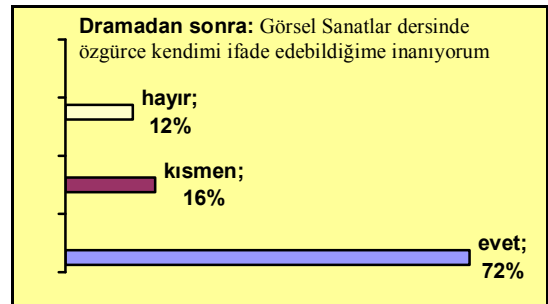
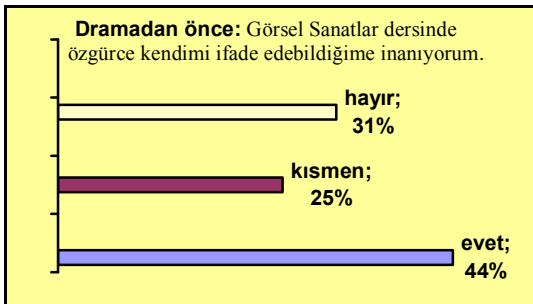
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde sanat, sanatçı ve sanat eserine saygı duymayı öğreniyorum” maddesine toplam 32 öğrencinin %44’ü evet cevabını verirken, %31’i hayır demişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %56 ile evet cevabında bir artış olduğunu göstermektedir. Grafiğe göre bu maddeye hayır diyen öğrencilerin sayısının azaldığı görülmektedir.

11)

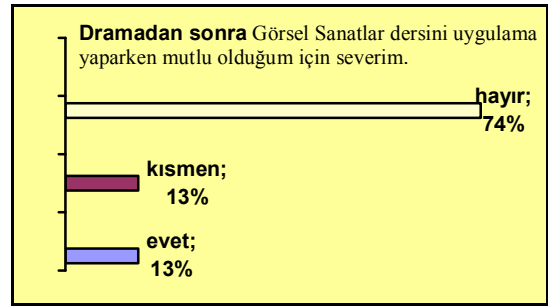
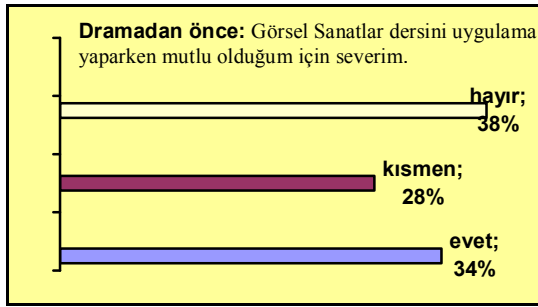
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı öğreniyorum” maddesine öğrencilerin %46,9’u hayır cevabını vermişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %68,8 ile evet cevabıdır. Ölçeğe göre drama uygulaması sonrasında görsel sanatlar dersinin öğrencilere, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı öğrettiği düşüncesini kazandırdığı anlaşılmaktadır.

12)

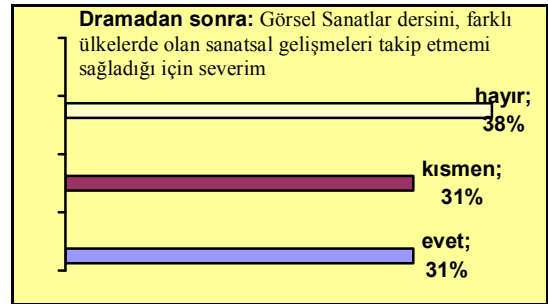
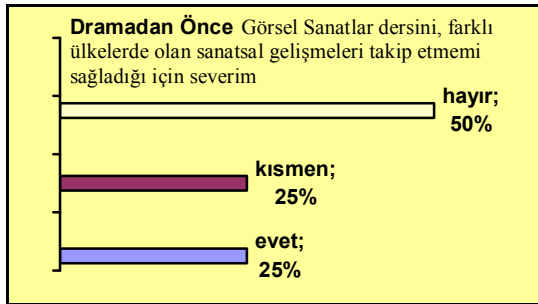
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde özgürce kendimi ifade edebildiğime inanıyorum” maddesine toplam 32 öğrencinin %43,8’i evet demiştir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %71,9 ile evet cevabında bir artış olduğunu göstermektedir. Grafiğe göre bu maddeye hayır diyen öğrencilerin sayısının azaldığı görülmektedir.

13)

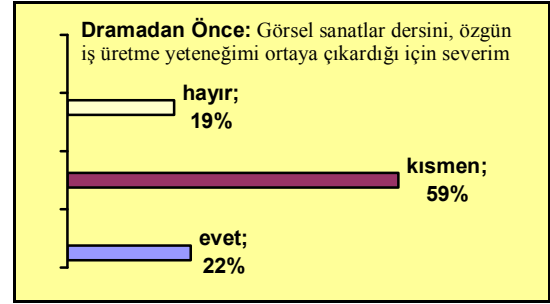
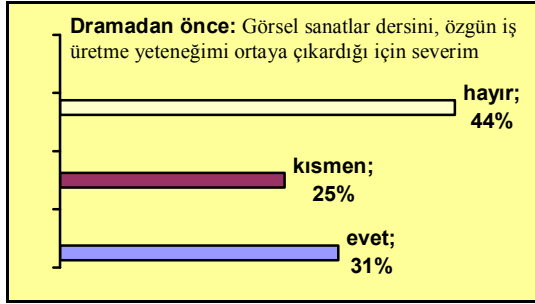
Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini uygulama yaparken mutlu olduğum için severim” maddesine öğrencilerin %38’i evet cevabını verirken, %34’ü hayır demişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %74 ile evet cevabıdır. Ölçeğe göre drama uygulaması sonrasında görsel sanatlar dersinde öğrencilerin uygulama yaparlarken mutlu oldukları anlaşılmaktadır.

14)

Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini, farklı ülkelerde olan sanatsal gelişmeleri takip etmemi sağladığı için severim” maddesine toplam 32 öğrencinin %50’si hayır demiştir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %37,5 ile hayır cevabında bir azalma olduğunu göstermektedir. Grafiğe göre bu maddeye evet ve kısmen diyenlerin sayısında bir artış olduğu anlaşılmaktadır.

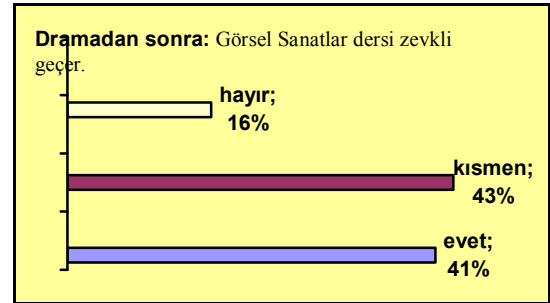
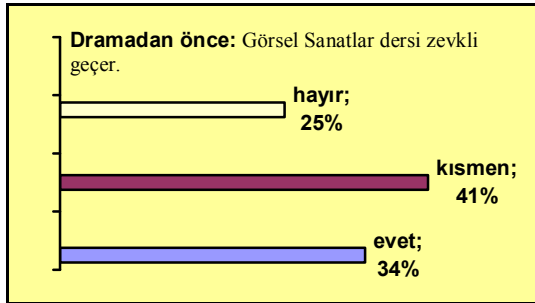
15)

Deney grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini, özgün iş üretme yeteneğimi ortaya çıkardığı için severim” maddesine öğrencilerin %44’ü hayır cevabını verirlerken, %31’i evet demişlerdir. Drama sonrası aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %59 ile evet cevabıdır. Ölçeğe göre drama uygulaması sonrasında öğrencilerin, görsel sanatlar dersini özgün iş üretme yeteneklerini ortaya çıkardığı için sevdikleri düşüncelerinde artış olduğu anlaşılmaktadır.

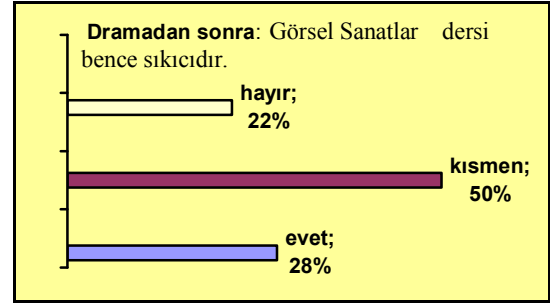
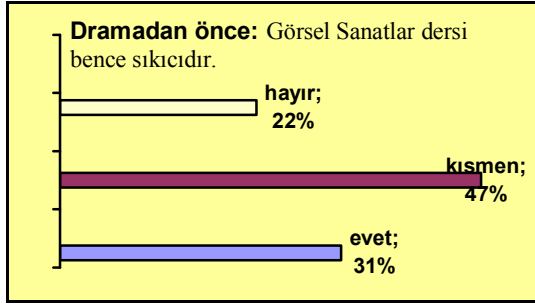
4.2. Kontrol Grubu Tutum Ölçeğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

1)

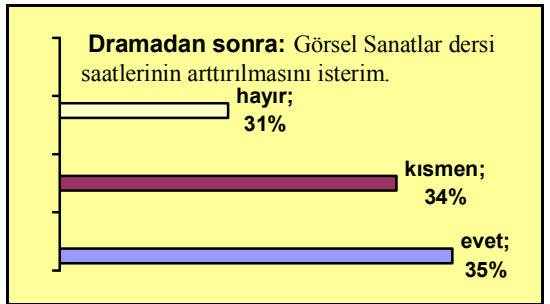
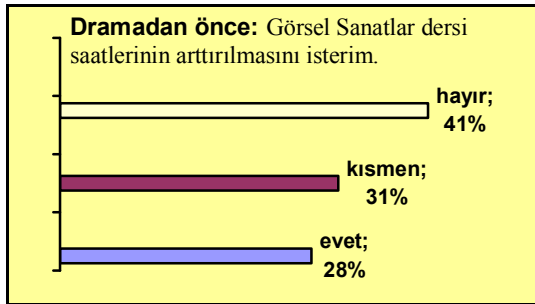
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersi zevkli geçer” maddesine öğrencilerin %41’i kısmen cevabını verirlerken, %34’ü evet demişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %43 ile kısmen ve %41 ile evet cevabıdır. Ölçeğe göre geleneksel yöntem ile işlenen derslerin ardından öğrencilerin, görsel sanatlar dersinden aldıkları zevkte anlamlı bir artış olmadığı açıktır.

2)

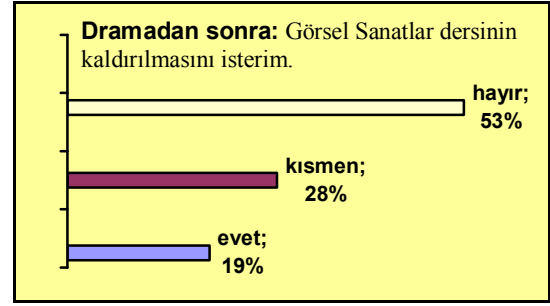
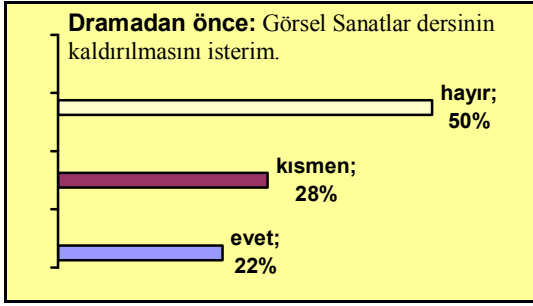
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersi bence sıkıcıdır” maddesine toplam 32 öğrencinin %46,9’u kısmen cevabını vermişlerdir. En az ise (%21,9) hayır cevabıdır. Geleneksel yöntem ile işlenen derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %50 ile kısmen’dir. Ölçeğe göre derslerden önce ve sonra öğrencilerin görsel sanatlar dersini çoğunlukla sıkıcı bulmadıkları anlaşılmaktadır.

3)

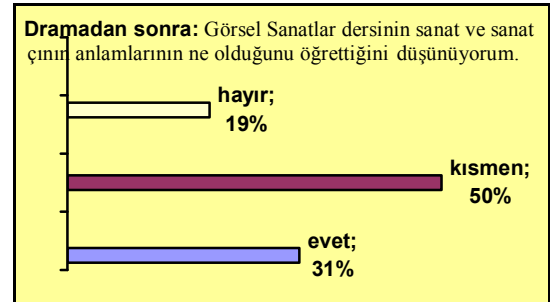
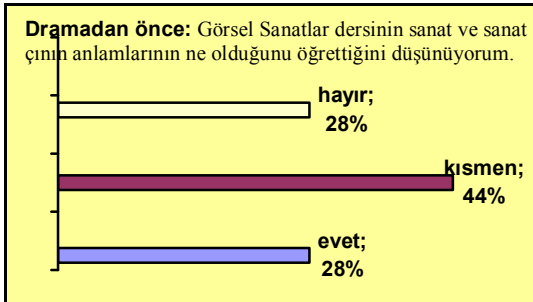
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersi saatlerinin arttırılmasını isterim” maddesine öğrenciler en fazla (%41) hayır cevabını vermişlerdir. En az ise (%28) evet cevabıdır. Derslerden sonra aynı maddeye verdikleri cevabın %35’ini evet cevabı oluştururken, %34’ünü hayır ve %31’ini kısmen cevabı oluşturmaktadır. Geleneksel yöntemle işlenen derslerden sonra öğrencilerin görsel sanatlar ders saatinin artırılmasına yönelik isteklerinde artış olduğu ortaya çıkmaktadır.

4)

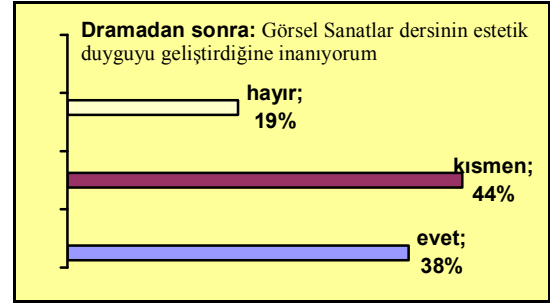
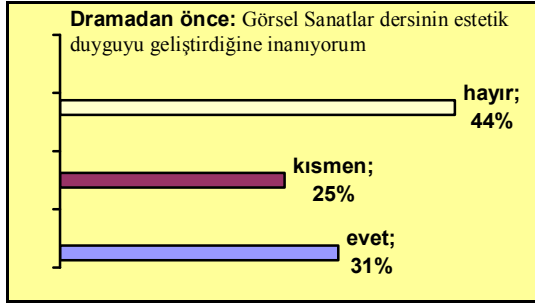
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinin kaldırılmasını isterim” maddesine toplam 32 öğrencinin %50’si hayır cevabını vermişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %53 ile yine hayır cevabıdır. Ölçeğe göre derslerden önce de geleneksel yöntemle işlenen derslerden sonra da öğrencilerin görsel sanatlar dersinin kaldırılmasını istemedikleri ortaya çıkmıştır.

5)

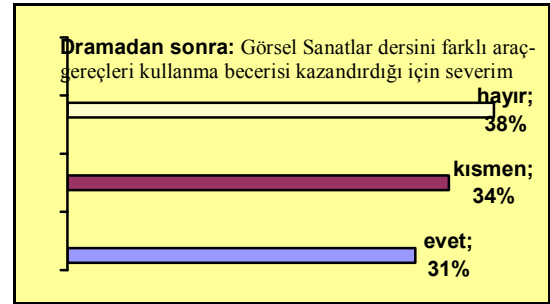
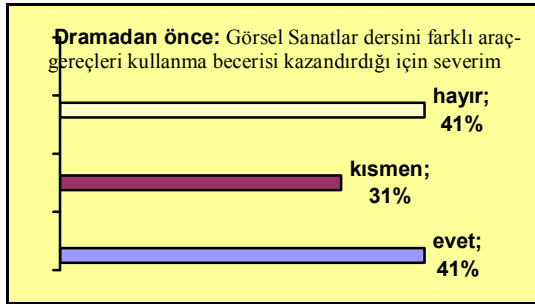
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinin sanat ve sanatçının anlamlarının ne olduğunu öğrettiğini düşünüyorum” maddesine öğrenciler en fazla (%43,8) kısmen cevabını vermişlerdir. Bu kavramlar hakkında bilgi edinip edinmedikleri üzerine evet ve hayır diyen öğrenci sayısı eşittir. Grafik, öğrencilerin bu kavramlara ilişkin bilgi düzeylerinde bir belirsizlik olduğunu düşündürmektedir. Geleneksel yöntem ile işlenen derslerden sonra aynı maddeye verdikleri cevabın %50’sini kısmen cevabı oluşturmaktadır. Derslerden önce ve sonra öğrencilerin görsel sanatlar dersinin sanat ve sanatçı kavramlarına ilişkin bir bilgilerindeki belirsizlikte bir değişiklik olmamıştır.

6)

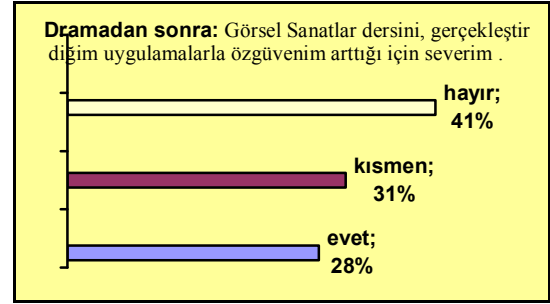
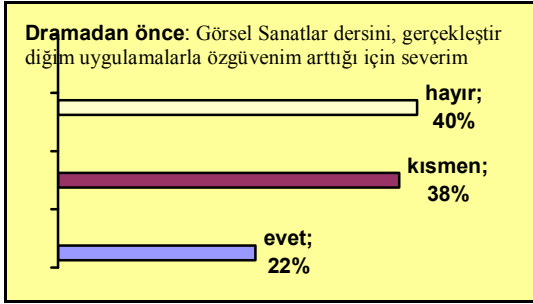
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinin estetik duyguyu geliştirdiğine inanıyorum” maddesine toplam 32 öğrencinin %43,8’i kısmen cevabını vermişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %43,8 ile yine kısmen’dir. Ölçeğe göre derslerden önce ve sonra öğrencilerin görsel sanatlar dersinin estetik duyguyu geliştirdiğine yönelik düşüncelerinde bir değişme olmadığı anlaşılmaktadır.

7)

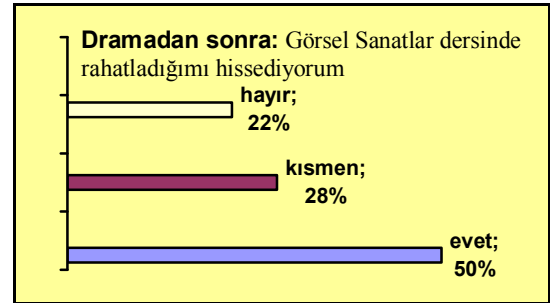
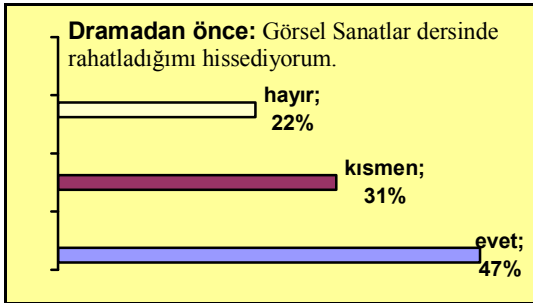
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini farklı araç-gereçleri kullanma becerisi kazandırdığı için severim” maddesine öğrencilerin %40,6’sı hayır cevabını vermişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %37,5 ile hayır cevabıdır. Ölçeğe göre derslerden sonrada öğrencilerin görsel sanatlar dersini, farklı araç-gereçleri kullanma becerileri kazandırdığı için sevdikleri düşüncesinde anlamlı bir değişiklik görülmemektedir.

8)

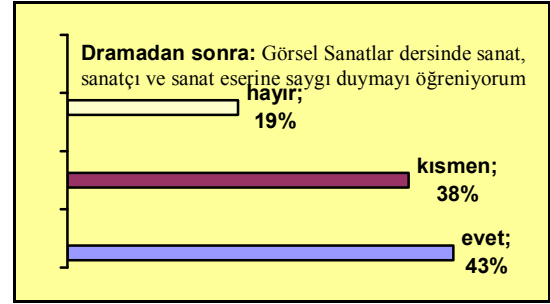
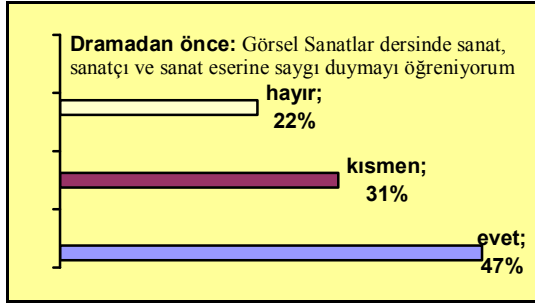
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini, gerçekleştirdiğim uygulamalarla özgüvenim arttığı için severim” maddesine toplam 32 öğrencinin %40’ı hayır cevabını verirken, %38’si kısmen demişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %41 ile yine hayır cevabıdır. Ölçeğe göre derslerden önce ve geleneksel yöntem ile işlenen derslerden sonra öğrencilerin, görsel sanatlar dersini uygulamalarla özgüvenleri arttığı için sevdikleri maddesine verdikleri cevapta herhangi bir değişiklik görülmemektedir.

9)

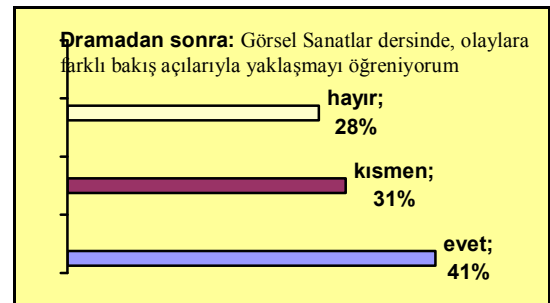
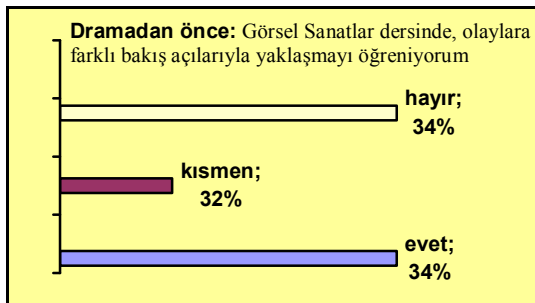
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde rahatladığımı hissediyorum” maddesine öğrencilerin %31’i kısmen derken, %47’si evet ve %22’si hayır cevabını vermişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %50 ile yine evet cevabıdır. Ölçeğe göre derslerden önce ve sonra görsel sanatlar dersinin öğrencileri rahatlattığı anlaşılmaktadır.

10)

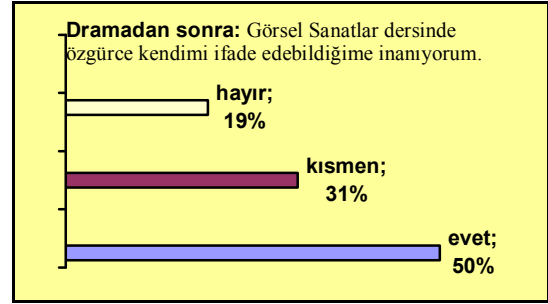
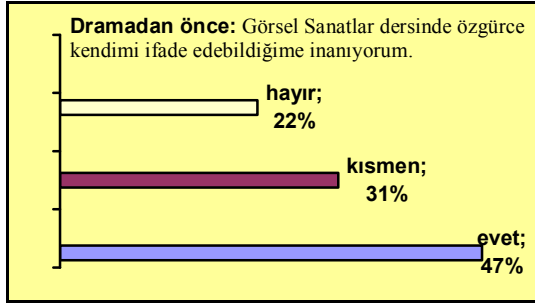
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde sanat, sanatçı ve sanat eserine saygı duymayı öğreniyorum” maddesine toplam 32 öğrencinin %47’si evet cevabını verirken, %31’i kısmen demişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %38 ile kısmen cevabında bir artış olduğunu göstermektedir. Grafiğe göre bu maddeye hayır diyen öğrencilerin sayısının azaldığı görülmektedir.

11)

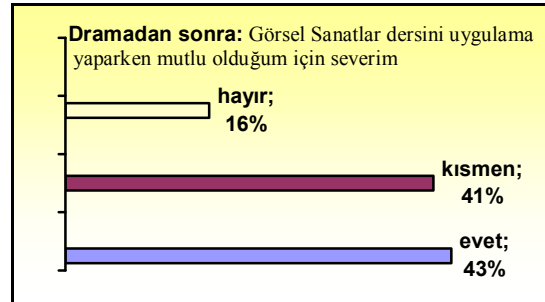
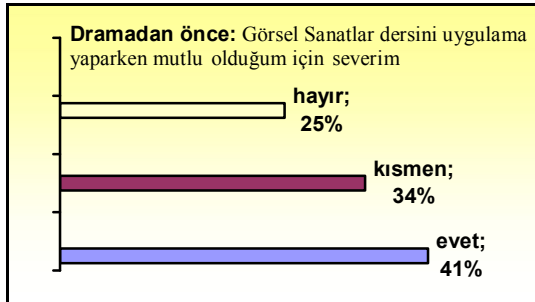
Kontrol grubuna drama öncesi uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı öğreniyorum” maddesine öğrencilerin %34,4’ü evet ve hayır cevabını vermişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %40,6 ile evet cevabıdır. Ölçeğe göre derslerden önce ve sonra görsel sanatlar dersinin öğrencilere, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı öğrettiği düşüncesini kazandırdığında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

12)

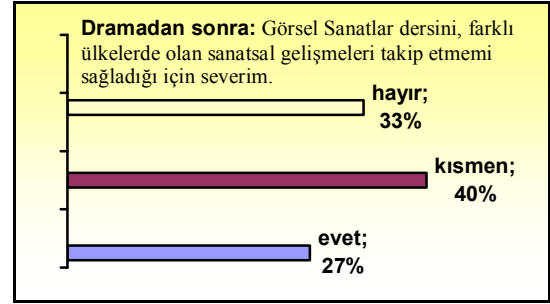
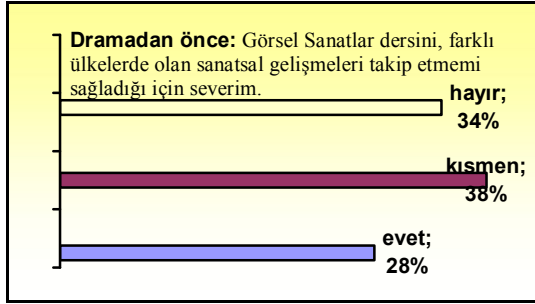
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersinde özgürce kendimi ifade edebildiğime inanıyorum” maddesine toplam 32 öğrencinin %46,9’u evet demiştir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %50 ile yine evet cevabıdır. Grafiğe göre bu maddeye hayır diyen öğrencilerin sayısının az sayıda da olsa azaldığı görülmektedir.

13)

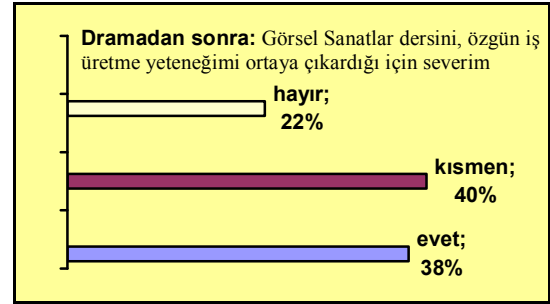
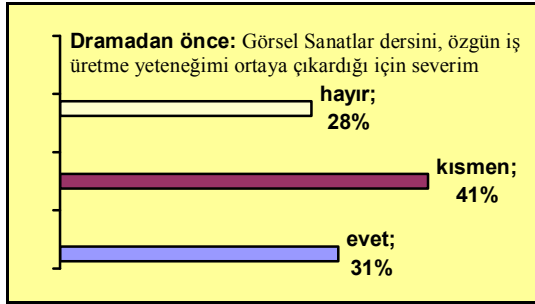
Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini uygulama yaparken mutlu olduğum için severim” maddesine öğrencilerin %41’i evet cevabını verirlerken, %34’ü kısmen demişlerdir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %43 ile yine evet cevabıdır. Ölçeğe göre ortaya çıkan sonuç derslerden önce de sonra da görsel sanatlar dersinde öğrencilerin uygulama yaparlarken genelde mutlu olduklarıdır.

14)

Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini, farklı ülkelerde olan sanatsal gelişmeleri takip etmemi sağladığı için severim” maddesine toplam 32 öğrencinin %38’i kısmen demiştir. Derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %40 ile yine kısmen cevabıdır. Grafiğe göre bu maddeye hayır ve kısmen diyenlerin sayısında önemli bir değişiklik olmadığı anlaşılmaktadır.

15)

Kontrol grubuna derslerden önce uygulanan tutum ölçeğinin “Görsel Sanatlar dersini, özgün iş üretme yeteneğimi ortaya çıkardığı için severim” maddesine öğrencilerin %41’i kısmen cevabını verirken, %31’i evet demişlerdir. Geleneksel yönetime göre işlenen derslerden sonra aynı maddeye öğrencilerin verdikleri cevap %40 ile yine kısmen cevabıdır. Ölçeğe göre derslerden önce ve sonra öğrencilerin, görsel sanatlar dersini özgün iş üretme yeteneklerini ortaya çıkardığı için sevdikleri düşüncelerinde önemli bir değişiklik olmadığı açıktır.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, önceki bölümlerde elde edilen bulgulara dayalı olarak ortaya konulan tartışmalara, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen bir öğrenme-öğretme süreci öğrenciyi aktif kılmakla kalmayıp, öğrencinin dersi keyifle izlemesini sağlamaktadır. Öğrenciler, bu süreçte araştırma yaparlar, işbirliği içerisinde bir oyun hazırlarlar ve eğlenerek istekli bir tutum ile dersi karşılarlar. Bu bağlamda yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen bir görsel sanatlar dersi öğrencilerin severek ve isteyerek derse katılımı açısından çok etkili olmuştur.

Öğrenciler, öncelikle nasıl araştırma yapacaklarını öğrenir ardından araştırmalarını arkadaşları ile paylaşırlar. Bencillikten uzak, işbirliğine dayalı, yaratıcılığı ve bireylerin kendilerine güvenlerini ortaya çıkaran bir öğretim yöntemi olan rol oynama ile öğrenciler yaparak ve yaşayarak öğrenirler. Uygulanan oyun ile öğrenilen konu anlatım yöntemi gibi öğretmen merkezli yöntemlere nazaran daha kalıcı bir öğrenme meydana getirmektedir.

İlköğretim 5. sınıf Görsel Sanatlar dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına ve başarılarına etkisini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışma deneme modellerinden kontrol kümeli modele göre desenlenmiş ve deney işlem 2008-2009 öğretim yılının ikinci döneminde Ankara Nuh Eskiyan İlköğretim Okulu 5. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada okulun 5-C ve 5-G şubeleri kontrol ve deney kümesi olarak belirlenmiştir.

Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın uygulamasına geçilmeden önce tutum ölçeği kontrol ve deney gruplarına öntest olarak verilmiştir. Görsel sanatlar dersinde yürütülen bu araştırmada, çalışmalara başlamadan önce beş gün boyunca deney grubu öğrencilerine genel işlem sırasında kullanılacak olan yaratıcı drama yöntemi anlatılmış ve örnek çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda böyle bir çalışma yapılmamıştır. Uygulama başladıktan sonra deney grubunda yaratıcı drama yöntemi ile konular işlenirken, kontrol grubunda geleneksel yöntem ile ders işlenmiştir. Uygulamanın sonlanmasının ardından her iki gruba da çalışma öncesi uygulanan tutum ölçeği tekrar uygulanmış ve derse ilişkin tutumları değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak yaratıcı drama yöntemi ile işlenen bir görsel sanatlar dersindeki öğrencilerin akademik başarıları ile bu yöntem ile öğretim yapılmayan kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark, yaratıcı drama yöntemi ile uygulama yapılan grup lehinedir. İlköğretim beşinci sınıf görsel sanatlar dersinde öğrencilerin akademik başarıları bakımından öğrencilere yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen ders sürecinin ve sonucunun geleneksel yöntem ile geçen bir öğretim sürecinden daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde yaratıcı drama yöntemi ile yapılan öğretimin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği sonucuna da ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuca göre; yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarıları ve derse ilişkin tutumları üzerinde etkili olduğu yargısına varılmıştır.

Yaratıcı drama etkinliği ile gerçekleştirilen bir öğretme-öğrenme süreci hem öğretmen hem de öğrenciler için geleneksel öğretim yöntemine oranla daha zevkli, daha etkileyicidir. Araştırma, bu uygulama ile işlenen bir ders sürecinin çok daha keyifli, öğrencinin aktif, derse yönelik ilgiyi artırıcı ve öğrencilerin akademik başarılarını etkileyici olabileceğini düşündürmüştür.

5.2. Öneriler

Gerçekleştirilen bu araştırmanın bulguları ışığında şu öneriler geliştirilmiştir.

-Bu araştırmada elde edilen sonuçlardan da anlaşıldığı üzere yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen görsel sanatlar dersi öğrencilerin başarılarını artırmaktadır. Bu sebeple ilköğretim ilk yıllarından itibaren görsel sanatlar dersinde yaratıcı drama yönteminden yararlanılmalıdır.

-Görsel sanatlar ders programları drama yöntemi ile geliştirilip zenginleştirilebilir.

- Öğretmenlere farklı öğretim yöntemleri ile ilgili bir hizmetiçi eğitim verilebilir. Yaratıcı drama ile ilgili donanıma sahip olan öğretmen dersini bu yöntem doğrultusunda işleyip öğretimi daha etkili hale getirebilir.

-Yaratıcı drama yöntemi ile ilgili bu çalışma ve benzer çalışmalar yapılmaktadır. Öğrencilerin bu araştırmalarda hangi durumlarda keyifle çalıştıkları ve başarı düzeyi anlaşılmaktadır. Öğretmenler, bu araştırmaları detaylı bir şekilde inceleyip ders programlarını buna göre belirleyebilirler.

- Yaratıcı drama uygulaması görsel sanatlar dersinin bazı konuları doğrultusunda incelenmiştir. Bunların dışında farklı bir çalışma ile daha başka konular üzerinde yöntem uygulanıp değerlendirmesi yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (1993). Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Adıgüzel, H. Ö. (2000) **“Yaratıcı Drama Öğretmeni Yetiştirmenin Önemi ve Gerekliliği”**,Eğitim ve Yaşam Dergisi,(17-18), 5-8, Ankara
- Adıgüzel, H. Ö. (2001), **“Niçin Yaratıcı Drama?”**, Öğretmen Dünyası Dergisi,(15-16)257, Ankara
- Adıgüzel, H. Ö. (2002) **“Eğitimde Yeni Bir Yöntem Yaratıcı Drama”**, 1985-1995 Yazılar(Ed. Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- Adıgüzel, H. Ö. (2002). Tümel Bir Sanat Eğitimi İşgöreni: Yaratıcı Drama Öğretmeni. **Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme-Gazi Üniversitesi’nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu**, 08-10 Mayıs. Ankara: Gazi Üniversitesi. İletişim Fakültesi Matbaası.
- Adıgüzel, H.Ö. (2002). **Yaratıcı Drama (1985-1995-Yazılar-)**. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, H.Ö. (2006). **Yaratıcı Drama Kavramı. Bileşenleri ve Aşamaları**. Yaratıcı Drama Dergisi. 1. 17-31.
- Akyüz, Y. (2006). **Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2006**. (Genişletilmiş ve Yeniden Yazılmış 10. Baskı. Ekim). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Arnold, Arnold. (1979). Çocuğunuz ve Oyun (Çev. Rezsan Mahmudoğlu), İstanbul: Ece Yay.
- Artut, K. (2002). **Sanat Eğitimi – Kuramları ve Yöntemleri-**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2004). **Okul Öncesinde Resim Eğitimi,**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2007). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. (Geliştirilmiş 5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atan, U. (2007) *Resim-İş Öğretmeni Yetiştirmede Yaratıcı Drama Yönteminin Grafik Tasarımı Derslerinde Kullanılmasının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi*. Gazi Üniv. Eğitim Bilimleri Ens. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi. Danışman: Tepecik, A. Ankara.
- Atasoy, N. (1985). *17. ve 18. Yüzyıllarda Avrupa Sanatı*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Yayınları No:2161. 2. Baskı. İstanbul.
- Aykaç, Necdet, (2005) **“Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri”**, Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aykut, A. (2006). **Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler**.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:21, 2006/2.

- Balıkçı, T. (2000). “*Sanat Eğitiminde Drama ve Yaratıcılığın Önemi*”. Niğde Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Danışman: Şahin, C. Niğde.
- Barnard, M. (2002). **Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür**. (Birinci Basım).Çeviren: Güliz Korkmaz. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Başaran, İ. E. (2006). **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi**. Ankara: Ekinoks.
- Başaran, İ.E. (1992). **Eğitime Giriş**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bayrak, İ. (2004). **Zamanın Başlangıcından Zamanımıza Öğretmenin Gücü**. 1. Baskı. Eylül. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Bölükoğlu, H. İ. (2002). Grafik Tasarım Atölye Eğitiminde Grup Eleştirisi ve Bir Değerlendirme Uygulaması. **Gazi Sanat Dergisi**. (Yıl:3, Sayı:3. Aralık). Ankara: T.H.K. Basımevi.
- Buyurgan, S. Pazarlıoğlu, M. ve Kartopu, S. (2008). The Children Paintings from Divided Families at Pre-School Period and the Expressions of These. **Proceedings of International Conference on Educational Science ICES’08**, 23-25 June. Eastern Mediterranean University, Famagusta, North Cyprus.
- Collins, J. ve PORRAS, J. (1997). **Dayanmak Üzere Kurulmuş, Vizyon Sahibi Şirketlerin Başarılı Aışkanlıkları**. (Çev.: Akman, M. ve Gürsoy, T). Bizden Haberler Dergisi. Nisan.
- Cömert, (2002). Gazi Üniversitesi’nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, “**Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme**” Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 08-10 Mayıs 2002, Gazi Üniv. İletişim Fakültesi Matbaası, Ankara.
- Cyert, R. ve Goodman, M., Pauls, S. (1997). **Creating Effective University –**
- Çam, F. KARA, Y. (2007). **Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 32. sf:145-155.
- Çebi, Ahmet, 1985, **Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama**, Ankara: A.Ü. Sos. Bil. Ens. Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi.
- Çetin, (2002). Gazi Üniversitesi’nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, “**Türkiye’de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme**” Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 08-10 Mayıs. Ankara: Gazi Üniv. İletişim Fakültesi Matbaası.
- Çevik, K. (1988). **Dramatizasyonun Çocuk ve Oyuncu Eğitiminde Yöntemsel Kullanımı**, Ankara: A.Ü.D.T.C.F., Yayınlanmamış Lisans Tezi.

- Değirmencioğlu, C., Küçükahmet, L., Er, T., Öksüzoğlu, A.F., Özdemir, İ.E., Korkmaz, A. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Yök'ün Tanımına Göre Geliştirilmiş 2. Baskı. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2006). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı**. (Geliştirilmiş 10. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2006). **Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme**. (Geliştirilmiş 15. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erinç, S. M. (1998). **Sanat Psikolojisine Giriş**. Ankara: Ayraç Yay.
- Ertürk, S. (1974). **Eğitime Giriş**. Ankara.
- Etike, S. (1995). **Sanat Eğitimi Yazıları**. Ankara: İlke Yayınevi.
- Fischer, E. (1993). **Sanatın Gerekliliği**. (Yedinci Baskı, Kasım). Çeviren: Cevat Çapan. Ankara: V Yayınları.
- Genç, H. N. (2003). **Eğitimde Yaratıcı Dramanın Alınlanması**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 24.
- Gençaydın, Z. (2002). Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, **"Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme"** Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 08-10 Mayıs. Ankara: Gazi Ün. İletişim Fakültesi Matbaası.
- Gökaydın, N. (1990). **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**. Ankara: Sedir Yayınları.
- Gönen, M. ve DALKILIÇ, N. U. (2003). **Çocuk Eğitiminde Drama – Yöntem ve Uygulamalar-**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Gönen, M. ve DALKILIÇ, U. N. (1998). **"Çocuk Eğitiminde Drama"**, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Gönen, M. ve DALKILIÇ, N. U. (2003). **Çocuk Eğitiminde Drama – Yöntem ve Uygulamalar-**, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Güneysu, Sibel, (2002), **"Eğitimde Drama-Yaratıcı Drama, 1985-1995 Yazılar**(Ed. Ömer Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.
- Gürtuna, S. (2003). **Çocuğum Sanatla Tanışıyor**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- İlköğretim Drama 1 (Öğretmen İçin)**. (2004). İstanbul: M.E. B Yayınları.
- İşbilen, (2002). Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, **"Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme"** Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 08-10 Mayıs. Ankara: Gazi Ün. İletişim Fakültesi Matbaası.

- Kaf, Ö. (2000). Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi. **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 6(6).
- Kalkancı, Aylin, 1991, Dramatizasyon Yönteminin Okul Öncesi Eğitimde Kullanımı, Ankara: A.Ü. Sosyal Bil. Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Kandinsky, W. (2005). **Sanatta Ruhsallık Üzerine**. (2. Baskı, Nisan). İstanbul: Altıkkırkbeş Yayın.
- Kavcar, C. (1988). **Örgün Eğitimde Dramatizasyon**. (Sayı: 56). Eğitim ve Bilim, Ankara: TED Yayınları.
- Kırıçoğlu, O. T. (1991). **Sanatta Eğitim; Görmek, Anlamak, Yaratmak**. Ankara: Demircioğlu matbaacılık.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002) **Sanatta Eğitim- Görmek Öğrenmek Yaratmak**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kuban, D. **Çağlar Boyunca Türkiye Sanatının Anahatları**. Hazırlayan: Kangel, İstanbul: S. Yapı Kredi Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2002). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. (Gözden Geçirilmiş 13. Baskı. Eylül). Ankara: Nobel Yayın.
- Küçükahmet, L. (2006). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- May, R. (1987). **Yaratma Cesareti**. İstanbul: Metis Yay.
- Moore, K.D. Çeviren: Kaya, N. Editör: Altıntaş, E. **Öğretim Becerileri**.
- O'Neill, C. ve LAMBERT, A. (1995). Drama Structures: A practical handbook for teachers. Hutchinson. London.
- Ömeroğlu, E. (1990), Anaokuluna Giden Beş- Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi, Ankara: H.Ü. Sağlık Bil. Ens. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özdemir, S. Yalın, H.İ. (1999). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. (Geliştirilmiş 2. Baskı. Eylül). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdemir, S. YALIN, H.İ. (2000). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Genişletilmiş 3. Baskı. Ekim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özer, K. (2002). **İlköğretim 4-5 Sınıflarda Türkçe Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodunun Kullanımına Yönelik Bir Değerlendirme**. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Özsoy, V. (2007). **Görsel Sanatlar Eğitimi**. (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- San, İ. (1983). **Sanat Eğitimi Kuramları**. Ankara: Tan Yay.
- San, İ. (1984). **Estetik Eğitimin Kısa Tarihsel Gelişimi ve Çağdaş Sanat Eğitimi**. Öğretmen Dünyası Dergisi. Sayı:49.
- San, İ. (1985). **Sanat ve Eğitim: Yaratıcılık-Sanat Sorunları, Kuramları ve Eleştirisi-Eğitimle İlişkiler**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- San, İ. (1985). **Yaratıcılık Açısından Sanat Eğitimi**, Sanat üzerine. Ankara: H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları
- San, İ. (1985). Yaratıcılık ve Sanat Açısından Tiyatro, Ankara Üniversitesi, **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 18 (1-2), 99-112.
- San, İ. (1991). **“Eğitim-Öğretimde Yaşayarak Öğrenme Yöntemi ve Estetik Süreç Olarak Yaratıcı Drama”, Eğitimde Nitelik Geliştirme/Eğitimde Arayışlar I. Sempozyumu Bildiri Metinleri. s: 261-266**. İstanbul: Kültür Koleji Yay.
- San, İ. (1993). **Drama ve Öğretim Bilgisi**. Yaratıcı Drama Semineri. Ankara: Kumlu yayın dizisi.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. Yeni Türkiye Dergisi Eğitim Özel Sayısı. 2(7). 148-160.
- San, İ. (2002). **Eğitimde Yaratıcı Drama**. 1985-1995. Yazılar. (1.cilt). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, İ. (2003). **Sanat ve Eğitim**. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sel, R. Oyunlar-Rondlar, İstanbul, Ya-Pa Yay, 1985.
- Selvi, K. ve ÖZTÜRK, A. (2000), Yaratıcı Drama Yöntemi ile Fen Öğretimi, Eğitim ve Bilim, Sayı: 116, Cilt: 25, Nisan, s: 42-46.
- Senemoğlu, N. (1998). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Özsen Matbaası,
- Seylan, A. (2004). Sanat Eğitiminde Yeni Yönelimler. **II. Sanat Eğitimi Sempozyumu**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, C. (1993). **Sanat Eğitimi Resim Teknikleri Ders Notları**. Kütahya Hizmet İçi Eğitim Semineri.
- Tepecik, A. ve PAZARLIOĞLU, M. (2008), Yazılı Basında 1997 ve 2006 Yıllarında Yayımlanan Sanat Haberlerine Yönelik Bir Durum Tespiti. **Ekev Akademi Dergisi**. (Yıl:12, Sayı: 37, Güz). Sosyal Bilimler. Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (1998). **Türkçe Sözlük**. (9. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi. Cilt:1.

- Uçan, (2002). Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, **"Türkiye'de Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme"** Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 08-10 Mayıs. Ankara: Gazi Ün. İletişim Fakültesi Matbaası.
- Üstündağ, T. (1997). **Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişime ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Üstündağ, T. (1988). **Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkililiği,** Ankara: H.Ü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Vural, D. (1999). **İlköğretim I. Kademe Çocuklarında Dramatizasyona Dayalı Resim-İş öğretiminin Resim Çalışmalarına Etkisi,** Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale.
- Yapıcı, M. (2004). **Okul ve İnsan.** (Eylül). Afyon: Ocak Yayınları.
- Yavuzer, H. (1993), Ana-Baba ve Çocuk, 6. Baskı, İstanbul: Evrim Matbaacılık Ltd. Şti.
- Yılmaz, H. **Öğretmenim Lütfen Bu Kitabı Okur musun?** . 15. Baskı. Konya. Çizgi Kitabevi.
- Yılmaz, M. (2006). **Modernizmden Postmodernizme Sanat.** (Şubat). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Yılmaz, M. (2007). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar,** (2. Baskı) Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Yörükoğlu, A. (1983). **Çocuk Ruh Sağlığı.** 5. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Zaleznik, A. (1999). **Liderlik: Yönetici ve Lider** (Çev: Tüzel, M.). Harward Business Review, Mess. Ankara.
- (www.donusumkonagi.net/makale.asp?id=4019&baslik=drama_nedir)
- (<http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum2>)
- (<http://www.fenokulu.net/deneyler.php?op=modload&name=dramanedir.htm>)
- (<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/149/dikici.htm>)
- <http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum2>, 04.05.09).
- <http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/0753.1.egitimdedrama.p02.asp#Bolum2>, 04.05.09

EKLER

EK 1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği

Bu ölçek sizin Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlarınızı ortaya koyabilmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçekte 34 madde yer almaktadır. Bu maddeleri dikkatlice okuduktan sonra verilen ifadeye katılıp katılmadığınızı yazılı seçeneğin altına (X) işareti koyarak belirtiniz.

		Evet	Kısmen	Hayır
1	Görsel Sanatlar dersi zevkli geçer.			
2	Görsel Sanatlar dersi bence sıkıcıdır.			
3	Görsel Sanatlar dersi saatlerinin arttırılmasını isterim.			
4	Görsel Sanatlar dersinin kaldırılmasını isterim.			
5	Görsel Sanatlar dersinin sanat ve sanatçının anlamlarının ne olduğunu öğrettiğini düşünüyorum.			
6	Görsel Sanatlar dersinin estetik duyguyu geliştirdiğine inanıyorum.			
7	Görsel Sanatlar dersini farklı araç-gereçleri kullanma becerisi kazandırdığı için severim.			
8	Görsel Sanatlar dersini, gerçekleştirdiğim uygulamalarla özgüvenim arttığı için severim.			
9	Görsel Sanatlar dersinde rahatladığımı hissediyorum.			
10	Görsel Sanatlar dersinde sanat, sanatçı ve sanat eserine saygı duymayı öğreniyorum.			
11	Görsel Sanatlar dersinde, olaylara farklı bakış açılarıyla yaklaşmayı öğreniyorum.			
12	Görsel Sanatlar dersinde özgürce kendimi ifade edebildiğime inanıyorum.			
13	Görsel Sanatlar dersini uygulama yaparken mutlu olduğum için severim.			
14	Görsel Sanatlar dersini, farklı ülkelerde olan sanatsal gelişmeleri takip etmemi sağladığı için severim.			
15	Görsel Sanatlar dersini, özgün iş üretme yeteneğimi ortaya çıkardığı için severim.			

EK 2. Ölçeklere İlişkin Veri Analizleri

Maddeler	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Toplam Correlation	Alpha if Item Deleted
S1	62,9440	50,4243	,3364	,6030
S2	62,9920	50,1370	,3820	,6002
S3	62,7760	49,3043	,4012	,5956
S4	61,7760	57,3365	-,4042	,6569
S5	61,6640	54,6765	-,1527	,6389
S6	62,4880	47,9132	,4132	,5890
S7	61,6480	57,1170	-,4038	,6544
S8	62,4160	48,8094	,3954	,5937
S9	62,7360	48,2443	,5104	,5863
S10	62,5680	48,0538	,4696	,5868
S11	62,9280	42,6803	,2169	,6313
S12	62,8080	48,6564	,4353	,5912
S13	62,1280	54,8706	-,1656	,6419
S14	61,8000	55,5484	-,2244	,6467
S15	61,7840	55,4449	-,2208	,6450
S16	62,6880	47,7809	,5167	,5835
S17	62,6960	49,3907	,3520	,5981
S18	62,6320	48,1215	,4155	,5897
S19	62,8640	49,2959	,4313	,5945
S20	62,8400	49,1839	,4232	,5942
S21	62,8560	50,5114	,2850	,6053
S22	61,7440	56,4823	-,3147	,6521
S23	62,1520	50,7751	,1706	,6137
S24	62,5360	49,1378	,3504	,5973
S25	62,7920	48,5854	,4428	,5905
S26	61,6640	56,0959	-,3050	,6474
S27	61,6160	55,2385	-,2227	,6408
S28	63,0480	51,0945	,2749	,6078
S29	62,7760	48,5623	,4827	,5889
S30	61,8480	55,9203	-,2692	,6477
S31	62,5120	47,7841	,4719	,5854
S32	63,0160	50,6610	,3322	,6041
S33	61,7440	53,8372	-,0736	,6341
S34	62,8160	48,4094	,4886	,5879

EK 3. Uygulama Etkinlikleri

Birinci Konu

Etkinlik Adı: Anadolu’da Unutulmuş Meslekleri Çiziyorum.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, araştırma, soru-cevap yöntemi drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, araştırma.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya.

Uygulama:

Bir önceki hafta eski meslekler ile ilgili öğrencilerin kısa bir araştırma yapması istenmiştir. Bu şekilde öğrenciler sınıfa az da olsa hazırlıklı gelmişlerdir. Sınıftaki öğrencilerin yarısı tahtaya çıkarılır ve ikiye ya da üçer kişilik gruplar oluşturulur. Bu gruplardan her birinin farklı mesleklerle sahip insanlarmış gibi eski dönemi canlandırmaları istenir. Öğrenciler ilk önce tereddüt yaşarlar. Yapamayacaklarını ifade ederler. Sınıf içerisinde gülerek eski meslekler ile ilgili konuşup espri yaparlar. Sonra öğretmen arkadaş tavrıyla hep beraber beyin fırtınası denemesini başlatır. Birbirlerine soru sorarlar, eğlenirler. Ardından sınıfa eski meslekler hakkında öğretmen tarafından kısa bir bilgi verilir.

Örneğin; “Basmacı: Seyyar basmacılar yelken bezinden büyükçe bir bohça, elde demir arşın sokak sokak dolaşırlardı. Celep: Kentlere koyun ve sığır getirip satan esnaflar. Nalbur: Hırdavatçılar, çivi, kilit, menteşe yapıp satarlardı. Nalbant: Taşıma ve ulaşım sektöründe kullanılan hayvanların nallanması. Sepetçi: Plastikten önce su geçirmez kaplar topraktan ya da bakırdan yapıldı. Diğerleri saz, kamış veya ince dallardan örülürdü. Sepetçi bunları örerd. Limonatacı: Yazın seyyar limonatacılar vardı. Çömlekçi: Topraktan yapılmış çanak, çömlek, testi, sürahi, saksı satan esnafa denirdi. Bunların dışında pilavcı, salepçi, sütçü gibi değişik mesleklerde vardı. Hadi bakalım şimdi bu meslekleri düşünerek gruplar hangi meslekleri canlandırmak isterlerse o şekilde oynamaya başlasın diyerek sınıf içerisinde küçük bir tiyatro havası oluşturulur ve öğrenciler keyifle oynamaya başlarlar. Her bir grubun oyunu 5er dakika sürer ve diğer gruplar sessizce onları izler. Tüm grupların oyunlarının bitmesinin ardından öğrencilerden canlandırdıkları görüntüleri hatırlayarak bir resim yapmaları istenir. Ders

süresince öğrenciler zaman zaman kendi canlandırdıkları karakter gibi konuşup espriler yapmaya devam ederler. Sınıf içerisinde samimi, sıcak, eğlenceli ve çok da gürültülü olmayan bir ortam oluşmuştur. Öğrenciler keyif alarak resim çalışmalarını tamamlamışlardır.

Kontrol grubunda ise öğrencilerden konu ile ilgili herhangi bir canlandırma yapmadan eski meslekler ile ilgili görüşlerini bildirmeleri istenir. Ardından sınıfta konuşulan eski meslekler ile ilgili öğrencilerden resim çalışması yapmaları istenir. Deney grubundaki öğrenciler, keyifle oldukça detaylı ve birçok farklı mesleği çizerlerken kontrol grubundaki öğrencilerin kendi aralarında nasıl bir şey çizeceklerine dair konuşma yaptıkları gözlenmiştir.

İkinci Konu

Etkinlik Adı: Beğenilerdeki Farklılıklar- Beğendiği Kış Oyunlarının Çizimi.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu:Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya.

Uygulama:

Öğrencilerle kış oyunları hakkında konuşulur. Öğrencilerden gönüllü olanların tahtaya çıkması istenir. Bir önceki yaşanan heyecanın ardından çok sayıda öğrenci tahtaya kalkmak istemiştir. Tahtaya çıkan öğrencilerden buz hokeyi, kayak, paten vb. yapan birkaç grup oluşturulur ve adeta oyunda oynar gibi hareketler yapmaları istenir. Her bir oyun grubuna dur komutu ile durdurarak o anda fotoğraf karesi gibi durmaları istenir ve görüntü üzerinde kayaktaki bacak hareketleri nasıl olur, buz hokeyinde nasıl hareketler yapılır tek tek konuşulur. Ardından çocukların bu konu ile ilgili resimlerini yapmaları istenir. Sınıfa gitmeden önce çeşitli kaynaklardan elde edilen buz hokeyi, kayak görüntülerinden birkaç resim öğrencilere gösterilir ve resimler üzerindeki detaylar hakkında konuşulur. Bu görüntüleri öğrencilerinde taklit etmeleri istenir. Akıllarında kalan görüntülerden yola çıkarak konu ile ilgili resim çalışmalarına başlamışlardır.

Kontrol grubunda ise aynı konu hakkında sınıf içerisinde konuşulur. Kış oyunlarının hangileri olabileceği ve kimlerin hangi oyunu beğendikleri üzerine tartışılır. Beğenilerde farklılıklar olabileceği vurgulanır ve ardından öğrencilerden konu doğrultusunda resimlerini gerçekleştirmeleri istenir.

Üçüncü Konu

Etkinlik Adı: Haydi Farklı Anlatalım- Cümle Oyunu ve Çalış

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya.

Uygulama:

Deney grubuna sınıfta bir cümle söylenir. Bu cümle “Bugün çok güzel bir fotoğraf çektim”dir. Ardından çocuklardan beş kişi tahtaya çıkarılır ve doğaçlama yaparak onların bu cümleye devam etmeleri istenir. Bu cümleye devam ederek nasıl bir fotoğraf çektiklerini, nasıl bir hava olduğunu, etrafta ne kadar farklı nesneler olduğunu tek tek anlatmaları istenir. 15 dakika boyunca yaptıkları doğaçlama oyun devam sınıf içerisinde devam eder ve sonra oynanılan bu oyunun ardından öğretmen tarafından kısaca sınıfa oyun hatırlatılır ve içindeki ayrıntıları resimlerinde kullanmaları için vurgulanır.

Öğrenciler, konuşarak, dışarıyı göstererek, hayal ederek nasıl bir fotoğraf çektiklerini anlatırlar. Çok sayıda fotoğraf karesi düşünülmüştür ve anlatılmıştır. Öğrenciler kendi aralarında doğaçlama yaparak nasıl bir yerde olduklarını, orada neler yaşadıklarını birbirlerine anlatırlar. Adeta hepsi fotoğraf çekilecek yerdedir. Ara sıra gözlerini kapatıp hayal etmeleri istenir ve sonra tekrar doğaçlamaya devam ederler. Sınıftaki bu etkinlik tamamlandıktan sonra öğrencilerden doğaçlama yaparak gerçekleştirdikleri bu görüntüleri resmetmeleri istenir.

Kontrol grubundaki öğrencilere ise “Bugün çok güzel bir fotoğraf çektim” cümlesi öğretmen tarafından söylenir ve sınıf içerisinde “hadi bu cümleyi tamamlayalım” ifadesiyle öğrencilerin bu cümleyi tamamlamaları istenir.

Ardından öğretmen öğrencilerden bu cümleyi ifade eden ve nasıl bir fotoğraf çektiklerini gösteren bir resim yapmalarını istemiştir.

Dördüncü Konu

Etkinlik Adı: Natürmort Çiziyorum.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya.

Uygulama:

Öğretmen tarafından deney grubundaki öğrencilere sınıfta natürmort hakkında bilgi verilir. Natürmort’un meyve, çiçek, yiyecek, ölü hayvan gibi nesneler veya cansız varlıkları konu alan resim olduğu anlatılır. Hareketsiz durgun doğa anlamına gelmektedir. Bundan bahsedildikten sonra natürmort’un cansız doğa olduğunu bilmeyenlerin sadece meyve resmi yaptıkları oysaki natürmort’un hareketsizliği anlattığı vurgulanır. Ardından pantomimin ne olduğu açıklanır. Pantomimle bir natürmort kompozisyonun anlatılacağı söylenir. Öğrenciler kendi aralarında natürmort’un neler olabileceğini konuşurlar ve kısa bir hazırlık yaparlar.

Çöp kutusunu canlandıracak öğrenci kendisine zarar gelmeyecek şekilde birkaç oluşturduğu kağıt çöpü kendi üzerine boşaltır ve bu şekilde çöp kutusu olduğunu anlatmaya çalışır. Başka bir öğrenci çöp kutusunun yanındaki süpürge olduğunu anlatmak için elleriyle sıralarının üstünü almaya ya da ayaklarıyla yeri süpürmeye çalışır. Öğrencilerin hepsi çok eğlenirler. Sınıf içerisinde oldukça samimi, kahkahalarla dolu bir ortam gözlenmektedir. 10 dakika boyunca bu etkinlik farklı nesneleri tanıtarak devam eder.

Öğrenciler farklı natürmortlar için birçok farklı nesneyi canlandırmışlardır. Diğer öğrencilerde arkadaşlarının hangi nesneler olduklarını bilmeye çalışırlar ve aralarında tartışırlar. Etkinlik sonrası sınıfta canlandırılan nesnelerden bir natürmort çizimleri istenir. Öğrenciler arkadaşları tarafından canlandırılan cansız nesneleri hayal güçlerini kullanarak ve istedikleri gibi kompozisyon kurarak resim çalışmalarını gerçekleştirmeye başlarlar.

Kontrol grubundaki öğrencilere ise “Natürmort Çiziyorum” konusu verilir ve natürmort’un ne anlama geldiği açıklanır. Çizimlerine başlanması istenir.

Beşinci Konu

Etkinlik Adı: Hayalimdeki Okul.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Oyun hamuru, artık malzeme, suluboya, yapıştırıcı.

Uygulama:

Deney grubundan 5 öğrenci seçilir. Hayallerindeki okulun nasıl bir yer olduğu, oradaki öğrencilerin hangi karakterde ve öğretmenlerin nasıl bir karakterde olduklarını canlandırmaları istenir. Öğrenciler iki-üç dakika kendi aralarında konuşup oyun için hazırlanırlar. Oyun kendi kararlaştıkları şekilde başlar ve doğaçlamalarla devam eder. Oturan öğrencilerden de ara sıra oyunun gidişatına göre doğaçlama olarak çıkıp oyuna dahil olmaları istenir. Oyun sırasında zaman zaman değişik öğrenciler de tahtaya çıkıp oyunun içine girerler ve farklı karakterleri canlandırırlar.

Öğrenciler oyun sırasında birbirinden çok farklı öğrenci tipleri canlandırırlar. Erkek öğrencilerin bazıları ders sırasında çimenlerde oturup ders işlediklerini hayal ederek özgür bir ortamda yaşadıklarını ifade etmeye çalışırlar. Kızlar ve erkekler karşılıklı aldıkları öğretmenleri ile bir konu hakkında sanki arkadaşlarıymış gibi

tartışmaya çalışırlar. Öğretmende onlara sıcakkanlı bir tavırla yaklaşmaktadır. İsteyen öğrenciler tahtaya nasıl bir okulda okumak istediklerini çizerler.

Drama etkinliğinin ardından öğretmen öğrencilere üç boyutlu çalışmalar hakkında bilgi verir ve örnekler gösterir. Öğrencilerden hayallerindeki okulun tasarımını yapmalarını ister. Öğrenciler sınıfa getirdikleri farklı malzemeler ile birbirleriyle konuştukları, tahtaya çizdikleri, düşledikleri okulu yapmaya başlarlar. Tasarım sırasında öğretmen öğrencilerin çalışmalarına ara sıra müdahalelerde bulunur. Üç boyutlu çalışmalarını yaparlarken eksik noktalarını düzeltmelerini ya da başka malzemeler ekleyerek tasarımlarını güçlendirebileceklerini vurgular.

Kontrol grubunda derse üç boyutlu çalışmaların ne olduğu üzerinde konuşmalarla başlanır. Öğrencilere üç boyutlu çalışmaları bilip bilmedikleri sorulur ve örnekler gösterilir. “Hayalimdeki Okul” konusu doğrultusunda öğrencilerden farklı malzemeler kullanarak üç boyutlu tasarımlar yapmaları istenir.

Altıncı Konu

Etkinlik Adı: Renkli Beneklerle Oyun.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya, suluboya, fırça.

Uygulama:

Öğrencilere çevremizde hangi nesnelerin yuvarlak olduğu sorulur. Öğrenciler yuvarlak nesneleri düşünmeye başlarlar. Öğretmen ara sıra hatırlatmalar yapar. Bozuk para, güneş, portakal, karpuz, top vb. gibi daha birçok yuvarlak nesne ismi dile getirilir. Öğrencilerin her birinden farklı mekanlar söylemeleri istenir. Bir öğrencinin söylediği mekanda karar kılınır ve bu mekanda hangi yuvarlak nesnelerin olabileceği üzerine tartışılır. Öğrenciler o mekandaymış gibi davranmaya başlarlar ve doğaçlama yaparak mekandaki yuvarlak nesneleri birbirlerine tanıtır.

Etkinlik sonrası öğretmen öğrencilerin parmaklarını boyamalarını ister ve her öğrenci boyalı parmaklarını kağıtlarının üzerine bastırarak istedikleri gibi parmak baskı yaparlar. Oluşan iri benekler biraz önce gerçekleştirilen etkinlik çerçevesinde konuşulan nesnelere dönüştürülmeye çalışılır. Hayal ettikleri mekandaki yuvarlak nesneleri bu beneklerle tamamlamaya çalışırlar ve ortaya çok sayıda farklı nesne bir araya getirilip anlamlı bir kompozisyon oluşturulmuştur.

Kontrol grubunda ise öğretmen öğrencilerin parmaklarını farklı renklere boyamalarını isteyip, ardından oluşan noktalara eklemeler yaparak, hayal güçlerini kullanarak farklı nesnelere dönüştürmelerini ister.

Yedinci Konu

Etkinlik Adı: Güneşin Renkleri.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya, suluboya, fırça, oyun hamuru.

Uygulama:

Öğrencilerle sıcak ve soğuk renkler üzerine bir konuşma yapılır. Sıcak ve soğuk renklerin hangileri olduğu tartışılır. Ardından güneşle ilgili bildikleri ve hayal ettikleri hakkında konuşulur. Sarı, kırmızı, turuncu renklerinin güneşi yansıttığı üzerine yorumlar yapılır. Güneşin sıcaklığı ile sıcak renk arasındaki anlam irdelenir. Deney grubundaki öğrencilerden iki grup oluşturulur. Bir grup öğrenci sıcak renklerdeki bir yaşamı canlandırırken diğer gruptakiler soğuk renklerdeki yaşam alanını canlandırır.

Soğuk renk grubu, kışın bir dağ evinde olduklarını hayal ederler ve oynamaya başlarlar. Oynarlarken gökyüzünün maviliği ile buzun maviliğinin farklılığı üzerine konuşup mavinin soğuk olabileceğini anlarlar. Sıcak gruptakiler ise kendilerini bir deniz kıyısında hayal ederler ve güneşteki sıcak renklerin onların nasıl içlerini ısıttığını

anlatmaya başlarlar. Dramanın etkisiyle öğrenciler kendilerini sanki gerçekten o yerde tatil yapıyorlarmış gibi mutlu oldular ve bu mutluluklarını neşeleri ile belli ettiler.

Kontrol grubundaki öğrencilerle ise öğretmen aynı şekilde sıcak ve soğuk renkler hakkında konuşmalar gerçekleştirerek tartıştı. Öğrencilerden bundan sonra sıcak ve soğuk renklerden birisini tercih ederek resim çalışması yapmaları istenmiştir.

Sekizinci Konu

Etkinlik Adı: Zıtlıklar.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya.

Uygulama:

Deney sınıfında öğrenciler ile herhangi bir konu belirlenir. Belirlenen konu “doğa”dır. Zıtlığın ne olduğu üzerine konuşulduktan sonra doğadaki birbirine zıt elemanlar belirlenmeye başlanır. Renklerin, çizgilerin, küçüklüklerin, büyüklüklerin, zıtlıklarından söz edilir. Öğrencilerden önceki haftalarda da gerçekleştirmiş oldukları pantomimi bu konu içinde gerçekleştirmeleri istenir. Öğrenciler pantomimle doğadaki zıtlıkları anlatmaya çalışırlar ve birbirine zıt nesneleri vücut dilleri ile tanıtmaya, anlatmaya çalışırlar.

Öğrenciler yine büyük bir keyifle oyunlarını oynarlar. Oyun bitiminde öğretmen oyundaki önemli noktaları ve zıtlıkları kullanarak bir kompozisyonun dinamikleşebileceğini ifade eder. Boşluk- doluluk, ritm gibi elemanlarla zıtlıkta kullanıldığında iyi bir kompozisyon oluşturulabileceğinin önemi anlatılır.

Kontrol grubunda ise öğrencilerle zıtlığın ne olduğu üzerine konuşulur. Doğadaki zıtlıklardan örnek verilir. Bir kompozisyonun zıtlıklarla başarılı olabileceği vurgulanır. Öğrencilerden zıtlıkları içeren bir resim yapmaları istenir.

Dokuzuncu Konu

Etkinlik Adı: Eser İnceleme.

Öğretim Yöntemleri:

Deney Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi, drama yöntemi.

Kontrol Grubu: Anlatım, soru-cevap yöntemi.

Araç-Gereçler: Resim kağıdı, pastel boya.

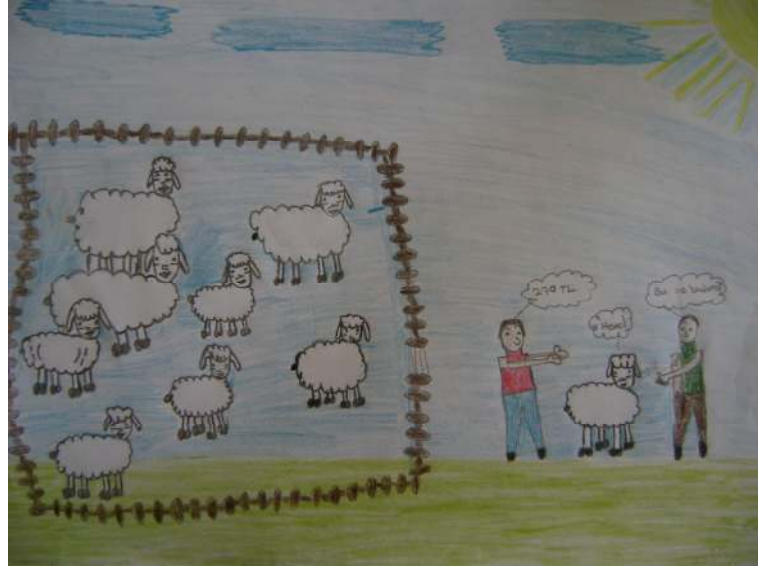
Uygulama:

Deney sınıfında öğretmen öğrencilerine rokoko konusunu anlatır ve rokoko ile ilgili resim örnekleri gösterir. Bu örneklerdeki resimler tek tek analiz edilir. Ardından 6 öğrenciyi tahtaya çıkartarak rokokoyu canlandırmalarını ister. Rokoko döneminin gösterişli kadınlarını kız öğrenciler canlandırırken, bir öğrenci ressam başka bir öğrenci heykeltıraş rollerine bürünürler. Sınıf içerisinde oldukça keyifli bir ortam oluşmuştur. Öğrenciler kendilerini canlandırdıkları role kaptırmışlardır. Diğer öğrencilerde onları heyecanla ve ilgile izlemişlerdir. 15 dakika süren bu etkinliğin ardından öğrencilerden rokoko ile ilgili bir resim çalışmaları istenir.

Kontrol sınıfında öğretmen öğrencilerine rokoko konusu, örnekleri ile birlikte anlatır. O dönemdeki gösterişten ve dekorlardan bahseder. Getirmiş olduğu sanatçıların örnek resimlerinin fotokopilerini öğrencilerine gösterir. Bu örnekler üzerinde konuşulur ve eser incelemesi gerçekleştirilir. Bir eserde önemli olan noktaların neler olduğu vurgulanır. Kısa bir süre esere yönelik betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı aşamaları gerçekleştirilir. Ardından öğrencilerden rokoko ile ilgili resim çalışması yapmalarını ister.

EK 4. RESİMLER

DENEY GRUBU

KONTROL GRUBU

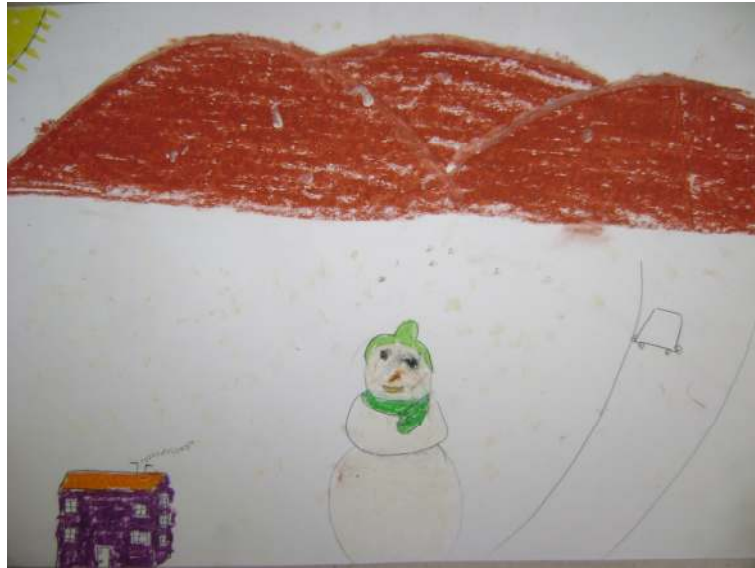
Beğendiği Kış Oyunu

DENEY GRUBU

KONTROL GRUBU

Cümle Oyunu Çalış

DENEY GRUBU

KONTROL GRUBU

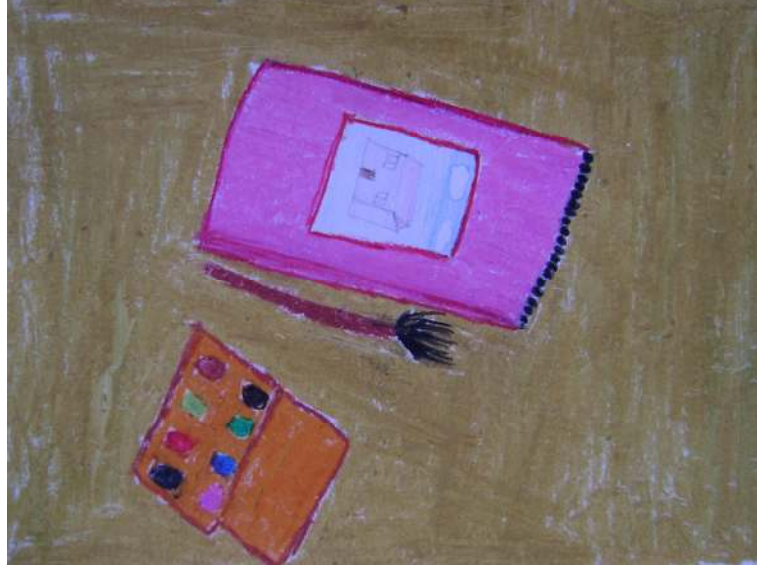

Natürmort

DENEY GRUBU

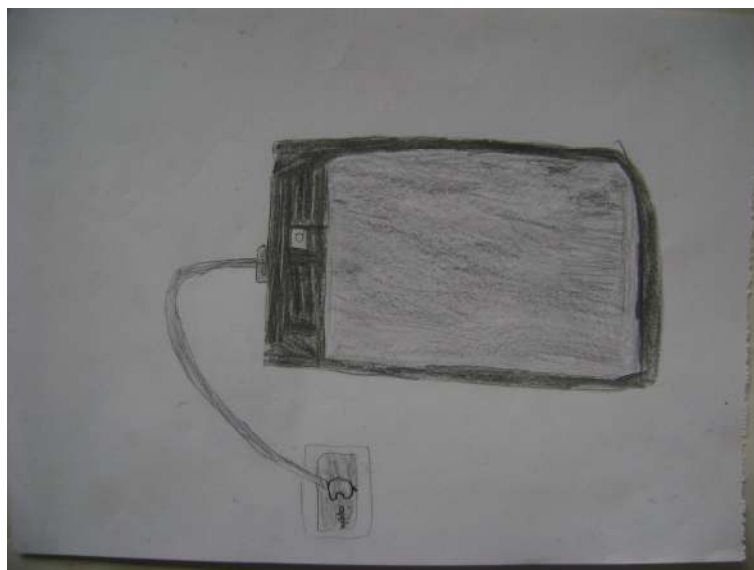

KONTROL GRUBU

